

VYSOKÁ ŠKOLA BĀŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANČÍ

Dopad judikatury Soudního dvora Evropské unie na vybraná osvobozená plnění
Impact of the Case Law of the Court of Justice of the European Union on Selected
Exempt Transactions

Student:
Vedoucí diplomové práce:

Bc. Lucie Židková
Ing. Ondřej Fasora, Ph.D.

Ostrava 2022

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Lucie Židková**

Studijní program: N0488A050004 Finance a účetnictví

Specializace: S01 Finance

Téma: Dopad judikatury Soudního dvora Evropské unie na vybraná osvobozená plnění
Impact of the Case Law of the Court of Justice of the European Union
on Selected Exempt Transactions

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Harmonizace daně z přidané hodnoty
3. Judikatura Soudního dvora Evropské unie
4. Aplikace eurokonformního přístupu u osvobozených plnění
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BORIA, Pietro. *Taxation in European Union*. 2nd edition. Cham: Springer, 2017. 208 s. ISBN 978-3-319-53918-8.

BRANDEJS, Tomáš a kol. *Zákon o dani z přidané hodnoty: komentář*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1224 s. ISBN 978-80-7598-436-4.

ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2018. 382 s. ISBN 978-80-7502-274-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Ondřej Fasora, Ph.D.**

Datum zadání: 19.11.2021

Datum odevzdání: 22.04.2022

Ing. Petr Gurný, Ph.D.
vedoucí katedry

doc. Ing. Vojtěch Spáčil, CSc.
děkan fakulty

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Harmonizace daně z přidané hodnoty.....	8
2.1	Charakteristika daní	8
2.1.1	Funkce daní.....	9
2.1.2	Klasifikace daní	9
2.2	Historie a princip daně z přidané hodnoty	10
2.3	Harmonizace daní.....	12
2.3.1	Historie harmonizace nepřímých daní	14
2.3.2	Historie harmonizace daně z přidané hodnoty.....	15
2.4	Daň z přidané hodnoty v České republice.....	20
2.4.1	Druhy plnění daně z přidané hodnoty.....	21
3	Judikatura Soudního dvora Evropské unie	23
3.1	Soudní soustava Evropské unie.....	23
3.1.1	Soudní dvůr Evropské unie a jeho judikatura.....	24
3.1.2	Druhy řízení před Soudním dvorem Evropské unie a předběžná otázka..	27
3.2	Systém práva Evropské unie a jeho prameny	29
3.2.1	Primární právo Evropské unie	30
3.2.2	Sekundární právo Evropské unie	30
3.3	Účinky norem práva Evropské unie.....	31
3.3.1	Přímý účinek.....	33
3.3.2	Nepřímý účinek.....	35
4	Aplikace eurokonformního přístupu u osvobozených plnění.....	39
4.1	Problematika vybraných plnění osvobozených od daně z přidané hodnoty	40
4.1.1	Osvobození finančních a pojišťovacích činností od daně z přidané hodnoty v právu Evropské unie	41
4.1.2	Osvobození finančních a pojišťovacích činností od daně z přidané hodnoty z hlediska české legislativy.....	43
4.1.3	Převodní tabulka mezi zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a směrnicí Rady 2006/112/ES pro finanční a pojišťovací činnosti osvobozené od daně z přidané hodnoty	45
4.2	Pojištění, zajištění a služby související s pojištěním nebo zajištěním	47
4.3	Poskytování a sjednání úvěrů a peněžních zápůjček.....	58
4.4	Poskytování záruk, převzetí záruk a závazků	67
4.5	Operace týkající se účtů, plateb, převodů a pohledávek	70
4.5.1	Platební služby.....	71

4.5.2	Úplatné postoupení pohledávky postoupené jiným subjektem s výjimkou vymáhání dluhů a faktoringu	74
4.5.3	Obstarávání inkasa	78
4.5.4	Vybírání rozhlasových nebo televizních poplatků.....	81
4.5.5	Vybírání opakujících se plateb obyvatelstva	83
4.6	Směnárenská činnost a operace týkající se peněz	86
4.7	Činnosti týkající se cenných papírů	90
4.7.1	Převod cenných papírů a podílů v obchodních korporacích.....	91
4.7.2	Obhospodařování majetku zákazníka	95
4.7.3	Organizování regulovaného trhu s investičními nástroji; vedení evidence investičních nástrojů; vypořádání obchodů s investičními nástroji	99
4.7.4	Jiné cenné papíry, další převoditelné cenné papíry	102
4.8	Obhospodařování nebo administrace investičních a dalších fondů	104
4.9	Vyloučení určitých pojišťovacích a finančních služeb z koeficientu pro výpočet nároku na odpočet daně v krácené výši.....	109
4.9.1	Obrat	109
4.9.2	Podmínky pro vyloučení pojišťovacích a finančních činností z koeficientu pro výpočet odpočtu daně v krácené výši	110
4.10	Shrnutí	112
5	Závěr	117
	Seznam použité literatury	120
	Seznam zkratk	134

1 Úvod

Zdanění provází lidstvo samotné od nepaměti, tudíž vždy bylo, je a v budoucnu také bude předmětem nesčetné řady diskusí. Jedná se bezpochyby o téma velmi rozporuplné, jelikož na jedné straně stojí stát, k jehož fungování jsou nezbytné peněžní prostředky, které jsou získávány především z daní, a na straně druhé ekonomické subjekty, jež jsou daněmi zatíženy. Onen rozpor spočívá nejen v přání ohledně výše odváděné daně, ale i v mnoha dalších skutečnostech ohledně podmínek jejich výběru.

Nejdůležitější nepřímou daní většiny světových zemí je daň z přidané hodnoty (dále také „DPH“), která je uvalena na téměř všechno zboží a služby. Je tomu zejména z důvodu, že příjmy států z této daně tvoří nejvýznamnější část příjmů veřejných rozpočtů. Jedná se rovněž o jednu z nejmladších, avšak také jednu z nejvíce složitých daní.

Značně složitější je v oblasti DPH situace jednotlivých členských států Evropské unie (dále také „členských států EU“). V rámci Evropské unie probíhá proces harmonizace DPH, jehož výsledkem má být pomocí odstranění překážek obchodu podpora jednotného vnitřního trhu prostřednictvím dosažení jednoznačného regulačního rámce, který směřuje k homogenní struktuře daňových systémů dílčích členských států EU. Jedná se o proces velmi náročný, který s sebou do doby svého zdárného dokončení přináší mnohé nejasnosti v oblasti vnitrostátní aplikace práva Evropské unie (dále také „práva EU“) v členských státech EU.

Nepřímý účinek, tzv. eurokonformní účinek, je proto v harmonizované daňové oblasti jednou z hlavních zásad, jemuž jsou daňové subjekty a správci daně nuceni čelit. Soudní dvůr Evropské unie (dále také „SDEU“) je oprávněn prostřednictvím judikatury provést eurokonformní výklad daného pojmu zcela odlišně od způsobu, jakým je tento pojem ustanoven prostřednictvím právních norem jednotlivých členských států EU. Tento problém vzniká také u aplikace plnění osvobozených od DPH.

Cílem diplomové práce je vymezit vybrané pojmy rozhodné pro vyhodnocení podmínek osvobození od DPH dle § 54 a § 55 *zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty* (dále také „ZODPH“) za pomocí aplikace eurokonformního účinku *směrnice Rady 2006/112/ES*. Z tohoto důvodu budou analyzovány veškeré dostupné judikáty SDEU k této problematice. Vzhledem k tomu, že vývoj v oblasti finančních a pojišťovacích trhů neustále pokračuje, není možné nalézt eurokonformní

výklad pro veškeré pojmy používané v této oblasti, nýbrž pouze pro ty, které již SDEU za více než 30 let ve svých rozhodnutích zkoumal.

Pro zpracování této práce je použita zejména analyticko-deskriptivní metoda výzkumu a dále také metoda komparace, která byla využita při práci se *směrnicí Rady 2006/112/ES* a *ZODPH*. Nevyplyvá-li z této práce jinak, je vycházeno z právního stavu účinného k 1. lednu 2022.

Práce je rozdělena do pěti kapitol, včetně úvodu a závěru. Druhá kapitola je zaměřena na vývoj harmonizace DPH v Evropské unii, a to včetně jednotlivých směrnic, které DPH v Evropské unii v historii upravovaly. Pozornost je také věnována pojmu daň, funkcím daně, daňovému systému a daňové soustavě. V závěru kapitoly jsou vymezena osvobozená plnění od DPH z pohledu legislativní úpravy České republiky.

Třetí kapitola je zaměřena na judikaturu SDEU. Z důvodu nutnosti správného uchopení významu judikatury SDEU a zejména jejích dopadů na aplikaci *ZODPH* v oblasti vybraných plnění osvobozených od DPH je v úvodu kapitoly popsána instituce SDEU včetně činností, kterými se zabývá, jednotlivých druhů řízení před SDEU a judikátů jím vydávaných. Pozornost je dále věnována systému práva EU a jeho pramenům, přičemž dochází k deskripci jak primárního, tak sekundárního práva. Detailně jsou vymezeny účinky norem práva EU, přičemž největší důraz je kladen na popis nepřímého účinku, který je aplikován v praktické části práce na problematiku vybraných plnění osvobozených od DPH dle *ZODPH*.

Čtvrtá kapitola je věnována aplikaci eurokonformního přístupu u vybraných osvobozených plnění *ZODPH*. Úvod této kapitoly je zaměřen na problematiku vybraných plnění osvobozených od DPH dle *směrnice Rady 2006/112/ES* a dle *ZODPH*, přičemž klíčová je převodní tabulka mezi zmíněnou směrnicí a *ZODPH*, která má za cíl sloužit jako základ pro aplikaci samotného eurokonformního přístupu. Eurokonformní přístup byl u vybraných osvobozených plnění *ZODPH* aplikován na základě řešerše všech doposud vydaných judikátů SDEU týkajících se problematiky čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES*. V závěru kapitoly je uvedeno shrnutí zjištěných poznatků.

Závěrečná kapitola je souhrnem celé práce, v níž jsou uvedeny stěžejní závěry této práce. Tyto závěry jsou uvedeny do kontextu s výslednými doporučeními adresovanými českému zákonodárci v rámci případné novelizace *ZODPH*.

2 Harmonizace daně z přidané hodnoty

Tato kapitola je zaměřena zejména na problematiku harmonizace daně z přidané hodnoty na území Evropské unie. Harmonizační proces je popsán, co se pojmu, cíle, výsledku a historie týká.

V úvodu kapitoly jsou popsány základní pojmy z oblasti daňové problematiky. Dále je představena DPH nejprve na obecné úrovni a závěrem kapitoly je pozornost zaměřena na problematiku osvobozených plnění od DPH z pohledu legislativní úpravy České republiky.

Informace byly čerpány především z publikací *Široký (2008)*, *Nerudová (2014)*, *Boria (2017)*, *Kubátová (2018)*, *Široký (2018)*, *Brandejs a kol. (2019)* a dále ze zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a z Ústavy České republiky, není-li uvedeno jinak.

2.1 Charakteristika daní

Daně jsou již po tisíciletí předmětem mnohých diskusí, jelikož každý stát, který kdy existoval, případně který teprve vznikne, potřebuje ke svému fungování finanční prostředky. Každý jedinec je nicméně unikát, a proto i samotný pojem daň je často chápán rozdílným způsobem, a to jak v odborných kruzích, tak v rámci široké veřejnosti. Je tedy klíčové v rámci této práce nejprve vymežit obecnou definici pojmu daň.

Daní se rozumí povinná, zákonem uložená platba do veřejného rozpočtu, kterou je na nenávratném principu odčerpávána část nominálního důchodu ekonomického subjektu. Tato zákonem určená platba je typická neúčelovostí a neefektivností. Jelikož povinnost platit daň velmi úzce souvisí nejen s veřejnými statky dostupnými v dané společnosti, ale také s neochotou ekonomických subjektů zaplatit tuto daň jakožto cenu za jejich užívání, přijímají státy právní normy, které ukládají ekonomickým subjektům povinnost tuto daň platit.

Daně jsou placeny v určitých předem stanovených a pravidelných intervalech nebo je povinnost jejich úhrady spojena se vznikem konkrétní události. Mezi daně je možno zařadit i další povinné platby, které ve svém názvu nenesou přímo pojmenování daň. Těmito platbami mohou být cla, poplatky, či povinné příspěvky sociální politiky.

Soubor daní, které jsou vybírány na určitém státním území, je nazýván daňovou soustavou. Daňová soustava každé jednotlivé země je složena z různých typů daní.

Pojmem širším, než kterým je daňová soustava, je daňový systém, v němž jsou navíc zahrnuty i vztahy mezi jednotlivými daněmi, pravidla, podle nichž jsou daně vybírány a instituce, které jsou s výběrem daní spojeny.

2.1.1 Funkce daní

V ekonomice plní daně řadu funkcí, jež vyplývají z existence veřejného sektoru. Veřejným sektorem jsou zabezpečovány především ty funkce, které není možno zajistit prostřednictvím trhu. Pomocí daní lze odstraňovat, popřípadě alespoň zmírňovat následky selhání trhu a také vytvořit podmínky, pomocí nichž by bylo umožněno tržnímu selhání předcházet. Za tři základní funkce daní lze považovat:

- funkci alokační,
- funkci redistribuční,
- funkci stabilizační.

K uplatňování alokační funkce dochází v případě, kdy se na trhu projevuje neefektivnost v rozdělení zdrojů a je jí zajištěno, že finanční prostředky budou vloženy tam, kde je jejich nedostatek, a naopak odebrány z oblastí, v nichž je jejich nadbytečné množství.

Ekonomickými subjekty je nicméně rozdělení důchodů a bohatství vzniklého na základě fungování trhu odnepaměti považováno za nespravedlivé, proto je redistribuční funkcí daní cíleno na přesun části důchodů a bohatství směrem od jedinců bohatších k jedincům chudším.

Poslední ze tří základních funkcí daní je funkce stabilizační. Touto funkcí daní je zajišťováno zmírňování cyklických výkyvů, ke kterým v ekonomice dochází.

2.1.2 Klasifikace daní

Jelikož existuje celá řada různých typů daní, které navíc disponují zcela rozdílným dopadem na ekonomiku, je vhodné daně třídit do jednotlivých skupin dle vymezených kritérií, což jednoznačně přispěje ke zpřehlednění této problematiky. „*Jedno z nejzákladnějších a nejznámějších třídění je podle vazby na důchod poplatníka: na přímé a nepřímé,*“ uvádí Kubátová (2018, s. 20).

Přímé daně jsou poplatníkem placeny přímo z důchodu na základě jeho příjmu či majetku, přičemž povinnost tuto daň platit není možné delegovat na jiného poplatníka,

tudíž lze předpokládat, že se těmto daním daňový subjekt nemůže vyhnout. Přímé daně, jak tvrdí *Kubátová (2018)*, lze dělit na:

- daně důchodové a
- daně majetkové.

Daněmi důchodovými je zatížen příjem fyzických či právnických osob. Jelikož výnos těchto daní tvoří v mnoha světových zemích zpravidla největší podíl všech daňových příjmů, bývají tyto často označovány za nejvíce důležité, jak tvrdí *Grůň (2009)*.

Majetkové daně jsou obecně považovány za nejstarší z daní. U daní majetkových, jejichž předmětem daně je hmotný a nehmotný majetek, výše této daně závisí na fyzické velikosti majetku či na jeho hodnotě. Mezi majetkové daně lze zařadit daň z nemovitých věcí a daň silniční.

Nepřímé daně jsou vztaženy ke spotřebě poplatníka a dopadají tak na poplatníka nepřímo. Jejich výše je zahrnuta v cenách zboží a služeb. Daňová povinnost je v případě těchto daní přenášena na jiný subjekt – daň je odváděna plátcem daně, jehož vlastní důchod není touto daní zatížen. Tyto daně lze dále dělit na dvě dílčí podskupiny, a to na:

- daně všeobecné (univerzální), do nichž spadá i DPH, a
- daně selektivní, do nichž jsou řazeny daně spotřební a daně energetické.

2.2 Historie a princip daně z přidané hodnoty

První zmínka o DPH pochází z Francie z roku 1954¹. Před tímto rokem podléhalo prodávané spotřební zboží dani z prodejní ceny, kterou platili spotřebitelé, a dani z obratu, kterou platily podniky. Daň z obratu tehdy doplňovala daň z příjmů právnických osob, která byla zavedena v roce 1948. Tento systém byl nevýhodný jak pro spotřebitele, tak pro podniky. Zároveň bylo nutné urychleně řešit tehdejší svízelnou finanční situaci. V roce 1954 proto francouzský ekonom Maurice Lauré, zástupce ředitele Generálního daňového ředitelství, navrhl zrušení daně z prodejních cen a daně z obratu a jejich nahrazení jedinou nepřímou daní ze spotřeby, DPH, jelikož tato forma nepřímé daně se jevila jakožto nejlepší způsob, kterým by bylo možno navýšit příjmovou stránku francouzského státního rozpočtu.

¹ Zdroj: HELLOMONNAIE. Historique de la TVA. *Hellomonnaie.fr* [online]. 2022 [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.hellomonnaie.fr/blog/historique-tva/>

K rozšíření užívání této daně na veškeré druhy zboží došlo ve Francii ale až v pozdějších letech, uvádí *Saló (2015)*.

Od roku 1967, v němž Francie DPH přijala, je tato forma všeobecné daně ze spotřeby používána ve více než sto světových zemích, jak tvrdí *Kubátová (2018)*. Avšak i přes rozšířenost této daně ve světě byla tato daň zavedena s velkými obtížemi opožděně, a navíc s velmi nízkými sazbami, například ve Švýcarsku, Austrálii, Kanadě či Japonsku. Existuje rovněž pár zemí, které DPH dodnes nepoužívají. Mimo rozvojové země, kterými se zabývat nebudeme, tuto daň nepoužívají například Spojené státy americké, které namísto DPH používají tzv. daň z obratu, která je vybírána teprve v posledním stádiu prodeje daného výrobku koncovému spotřebiteli.

Až do 31. prosince roku 1992 byla daň z obratu používána i na území Československé socialistické republiky, a poté České a Slovenské Federativní Republiky. DPH nahradila daň z obratu až se vznikem České republiky, dne 1. ledna roku 1993, kdy vstoupil v platnost *zákon č. 588/1992 Sb., zákon České národní rady o dani z přidané hodnoty*.

Dalším klíčovým okamžikem byl pro Českou republiku den 1. května roku 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie, z čehož jí plynula povinnost zavést DPH jakožto formu nepřímé daně.

Z *Ústavy České republiky*, konkrétně z čl. 10 a čl. 10a, navíc České republice vyplývá povinnost řídit se rozhodnutími a směrnicemi Evropské unie, ale i rozhodnutími Soudního dvora Evropské unie. S ohledem na obě skutečnosti bylo proto nutné harmonizovat vybrané české zákony s cílem zajistit soulad mezi právní úpravou České republiky a právní úpravou platnou v ostatních členských státech EU.

Ač si DPH za dobu svého používání vydobyla pevné místo, není ani v současnosti uzavřeným tématem. Je však nutné podotknout, že v této oblasti nejsou argumenty ve prospěch a proti prospěchu této daně jednotného charakteru, a to jak mezi ekonomy, politiky, tak mezi širokou veřejností.

Za přednosti DPH lze považovat neutralitu, možnost zdanit služby, výhodnost pro mezinárodní obchod, odolnost proti daňovým únikům a spolehlivost rozpočtových výnosů.

Naopak za nevýhody DPH lze označit náročnost přechodu na novou daň, administrativní nákladnost fungování daně a do určité míry proinflační charakter.

Co se týče principu DPH, „všechny státy, které dnes používají daň z přidané hodnoty, aplikují tzv. nepřímou rozdílovou metodu,“ uvádí Kubátová (2018, s. 220). Daň je tedy prakticky odváděna do veřejného rozpočtu z té částky, o kterou se cena za dané zboží zvýšila – z rozdílu mezi výstupy a vstupy (či z rozdílu daně na výstupu a daně na vstupu). Zdaňována je tak pouze hodnota zboží, kterou plátce daně přidává k hodnotě nakoupeného zboží, které se jako polotovar stává součástí nového výrobku. Prostřednictvím DPH je tak oproti dani obrátové odstraněna duplicita.

Daní z přidané hodnoty na výstupu se rozumí DPH vyinkasovaná od zákazníka (odběratele) za poskytnuté plnění. DPH na vstupu je takovou daní, kterou je subjekt (odběratel) nucen zaplatit s přijetím zboží či služby. Cena tohoto plnění již výslednou hodnotu DPH v obou případech obsahuje. Jestliže by daň na vstupu byla vyšší než daň na výstupu za příslušné zdaňovací období, docházelo by k nadměrnému odpočtu, který je většinou správcem daně automaticky poslán daňovému subjektu.

Daň z přidané hodnoty v České republice je pro účely této práce blíže vymezena v podkapitole 2.4.

2.3 Harmonizace daní

Jak tvrdí Nerudová (2014, s. 17), „daňová harmonizace je procesem sblížení daňových soustav států prostřednictvím společných pravidel.“ Proces harmonizace každé daně probíhá ve třech základních fázích. Těmito fázemi jsou:

1. výběr daně, kterou je zapotřebí podrobit harmonizaci,
2. harmonizace daňového základu (či harmonizace metodiky konstrukce),
3. harmonizace sazby daně.

Celkový harmonizační proces nicméně všemi fázemi nutně projít nemusí.

Cílem harmonizace je dosažení jednoznačného regulačního rámce, který směřuje k homogenní struktuře daňových systémů členských států EU. Při harmonizaci je „snížena“ národní autonomie na konkrétní aspekty či podrobnosti disciplíny, aby se zabránilo tomu, že by vnitrostátní právní předpisy ovlivňovaly strukturu a funkci harmonizovaných daní.

Jestliže jsou brány v potaz nejrůznější relace, jakými jsou např. aplikované daně, daňové základy, daňové sazby a způsob daňové administrativy, lze daňovou harmonizaci rozlišit do několika úrovní, kterými jsou:

1. existence rozdílných daní ve všech zemích,
2. v zemích se vyskytují některé daně, které jsou v rámci Evropské unie společné, a některé daně, které jsou národní,
3. ve všech zemích jsou zavedeny stejné sazby daně.

V rámci první úrovně lze tuto rozdělit na dvě situace, a to na stav, kdy harmonizace neexistuje – neexistují tedy ani smlouvy zamezující dvojímu zdanění a panuje nulová spolupráce na administrativní úrovni, a stav, kdy existuje „mírná“ harmonizace, při níž naopak smlouvy o zamezení dvojího zdanění a spolupráce na administrativní úrovni existují. Co se týče třetí úrovně, lze u této jen těžko dosáhnout perfektnosti vzhledem k překážkám obsaženým v politických a ekonomických oblastech.

Nerudová (2014, s. 18) uvádí, že „celková harmonizace je v daňové teorii vysvětlována jako výsledek strukturální harmonizace (neboli harmonizace struktury daňového systému) a harmonizace daňových sazeb.“ Rovněž lze ale harmonizaci chápat jakožto proces i výsledek současně. Procesem jsou prostředky k dosažení zvoleného cíle a výsledkem samotná harmonizace daňové legislativy. Cílem Evropského společenství² v rámci procesu daňové harmonizace je zavedení jednotného trhu a zajištění jeho hladkého fungování.

V případě využití výše zmíněných prostředků pro dosažení jednotného trhu, lze dále harmonizaci rozčlenit na:

- pozitivní a
- negativní.

Pozitivní harmonizace znamená proces, v němž dochází k přibližování národních daňových soustav členských států EU skrze implementaci směrnic, nařízení či dalších legislativních nástrojů Evropské komise k prosazování harmonizace. Výsledkem by bylo uplatňování stejných pravidel ve všech členských státech EU. Tento způsob je

² Do podpisu *Smlouvy o Evropské unii* a následně *Lisabonské smlouvy* byla používána slovní spojení „Evropské společenství“ či zkráceně „Společenství“. Od podpisu zmíněných smluv jsou používána slovní spojení „Evropská unie“ či „Unie“, která lze k původním slovním spojením považovat v této práci za ekvivalentní. Pojem „Společenství“ je užíván i *směrnicí Rady 2006/112/ES*.

z praktického hlediska velmi obtížné aplikovat, neboť vyžaduje souhlas všech členských států EU, tzv. jednomyslnost.

Negativní harmonizace je výsledkem činnosti SDEU, tedy judikátů SDEU. Tuto však nelze považovat za harmonizaci v pravém slova smyslu, jelikož jejím prostřednictvím nejsou vytvářena jednotná pravidla pro všechny členské státy EU. Jednoduše řečeno, opatření v národních daňových systémech jsou činěna na základě judikatury SDEU, nikoliv na základě obdržených směrnic či nařízení.

Nerudová (2014) uvádí, že s ohledem na současný vývoj v oblasti daňové harmonizace, lze harmonizaci definovat jakožto:

- přímou, při níž panuje snaha harmonizovat daňová ustanovení přímo prostřednictvím daňových směrnic, a
- nepřímou, která je všeobecně chápána jakožto snaha o dosažení harmonizace určitého daňového ustanovení prostřednictvím jiných oblastí práva.

Z hlediska daňového systému jako celku lze na daňovou harmonizaci nahlížet jakožto na:

- celkovou, kterou lze chápat jako harmonizaci daňového systému (tj. všech ustanovení daňového systému), a
- dílčí, která představuje pouze harmonizaci vybraných ustanovení daňového systému.

2.3.1 Historie harmonizace nepřímých daní

Harmonizace různých typů daní probíhala jednak v rozdílných časových obdobích, ale i odlišným způsobem. Jednotné odůvodnění procesu harmonizace nepřímého zdanění je tudíž prakticky nemožné formulovat. Vhodnějším způsobem je provedení dílčí analýzy daňové harmonizace v členění podle různých daňových sektorů na základě zásad, které jsou stanoveny v právním systému Evropské Unie, jak uvádí *Boria (2017)*.

O harmonizaci nepřímých daní bylo v Evropské unii usilováno již od samých počátků Evropského společenství, konkrétně od roku 1957, a od počátku tato myšlenka harmonizace souvisela s ideou jednotného vnitřního trhu. Pro vytvoření jednotného vnitřního trhu bylo zapotřebí odstranit překážky obchodu, kterými jsou příkladně používání rozdílných systémů nepřímého zdanění a různých daňových sazeb v členských

státech Společenství. Bylo proto nejprve nutné vyřešit otázku aplikace, jakého systému nepřímého zdanění bude nejvýhodnější využít.

V Evropě byly po roce 1957 uplatňovány dva rozdílné systémy nepřímého zdanění všeobecných daní. Ve Francii se jednalo o systém daně z přidané hodnoty a v ostatních členských státech Společenství byl uplatňován tzv. kumulativní kaskádový systém daně z obratu. Kumulativní kaskádový systém daně z obratu spočívá v tom, že v každém výrobním či distribučním stupni je odvedeno určité procento z hodnoty produktu jakožto daň.

Nejvýhodnějším systémem nepřímého zdanění se proto jevil systém daně z přidané hodnoty, a to zejména, jak uvádí *Kopřiva (2007)*, z následujících důvodů:

- nezpůsobuje deformace tržního prostředí, jelikož u obdobného zboží přináší stejné daňové zatížení bez ohledu na délku výrobního či distribučního řetězce,
- je známá výše výsledné daně, která je vyměřována na základě počtu výrobních či distribučních stupňů, které není možné dopředu určit,
- nebrání volnému pohybu zboží a služeb v rámci jednotného vnitřního trhu,
- nenarušuje podmínky hospodářské soutěže,
- dosahuje nejvyššího stupně jednoduchosti a neutrality v případě, je-li daň vybírána co nejvíce všeobecně a je-li oblast její působnosti schopna pokrýt veškeré stupně výroby, distribuce a poskytování služeb,
- splňuje požadavek měřitelnosti, jelikož je daň stanovena jako procento z prodejní ceny, přičemž zůstává zachován soulad mezi výdaji individuálních spotřebitelů a daňovým zatížením,
- dosahuje cíle zrušení zdaňování při přijetí a vrácení daně při dodání během obchodu mezi členskými státy Společenství.

Lze konstatovat, že harmonizaci nepřímých daní lze považovat jakožto „klíč“ evropského procesu sjednocování, jelikož disponuje rozhodujícím vlivem na fungování jednotného vnitřního trhu.

2.3.2 Historie harmonizace daně z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je daní velmi náročnou. Každý jednotlivý stát disponuje odlišným systémem daní, a proto je i samotný proces harmonizace v oblasti DPH probíhající prostřednictvím směrnic velmi složitý a poněkud zdlouhavý. Výsledkem

harmonizace v této oblasti by mělo být, jak již bylo nastíněno dříve, vytvoření souladu mezi daňovým systémem Evropské unie a daňovými systémy jednotlivých členských států EU. Nicméně volba způsobu, jehož prostřednictvím bude výsledné harmonizace dosaženo, je ponechána na samotných členských státech EU.

Proces harmonizace je postaven na základě *Smlouvy o fungování Evropské unie*³. Výše bylo zmíněno, že pravidla, jakými bude DPH vyměřována a vybírána, jsou ponechána pravomoci samotných členských států EU. Nicméně v čl. 113 této smlouvy je uvedeno, že: „*Rada zvláštním legislativním postupem a po konzultaci s Evropským parlamentem a Hospodářským a sociálním výborem jednomyslně přijme ustanovení k harmonizaci právních předpisů týkajících se daní z obratu, spotřebních daní a jiných nepřímých daní v rozsahu, v jakém je tato harmonizace nezbytná pro vytvoření a fungování vnitřního trhu a zabránění narušení hospodářské soutěže.*“

Jelikož je touto smlouvou kladen důraz na daňovou neutralitu, je tato uvedena v čl. 110 *SFEU*, podle něhož je členským státům EU zakázáno podrobit výrobky jiných členských států EU přímo či nepřímo jakémukoliv vyššímu vnitrostátnímu zdanění, než kterým jsou přímo či nepřímo podrobeny domácí výrobky obdobného charakteru. Rovněž je na základě tohoto článku zakázáno podrobit výrobky jiných členských států EU, které poskytují nepřímou ochranu výrobkům jiným, vnitrostátnímu zdanění.

Proces harmonizace DPH lze, jak tvrdí *Boria (2017)*, rozdělit do tří základních období:

1. první období, začínající vznikem Evropského hospodářského společenství a trvající do roku 1992,
2. druhé období, začínající zrušením fiskálních hranic, které je typické přechodnými opatřeními pro zdanění obchodu mezi členskými státy EU,
3. třetí období, v němž vznikl jednotný evropský trh.

V první fázi harmonizace se jednalo především o zavedení jednotného systému DPH ve všech členských státech Společenství. Jestliže by k jeho vytvoření nedošlo, musel by být v rámci členských států Společenství během vzájemného obchodování uplatňován složitý evropský systém vzájemných refundací.

³ V práci dále označována také zkratkou „*SFEU*“.

Cílem první fáze harmonizace bylo především, jak již bylo zmíněno, zavedení jednotného systému daně z přidané hodnoty ve všech členských státech Společenství. Roku 1967 bylo Evropskou komisí všem členským státům Společenství prostřednictvím tzv. *první směrnice č. 67/227/EHS* doporučeno zavedení DPH jakožto jediného možného systému aplikace nepřímé daně, bez níž by vznik jednotného trhu nebyl možný. Daň z přidané hodnoty byla definována jakožto obratová všeobecná daň ze spotřeby stanovovaná procentem z prodejní ceny. Povinnost zavést DPH byla ve všech členských státech Společenství stanovena k 1. lednu 1970.

Druhou směrnicí č. 67/228/EHS byly definovány základní pojmy z oblasti DPH, jako jsou předmět daně, místo zdanitelného plnění, území státu, osoba podléhající dani apod. Vedle toho byl touto směrnicí členským státům Společenství ponechán prostor pro zavedení různých sazeb daně a zavedeno zvláštní ustanovení s cílem zabránit únikům na dani. Zachována zůstala také možnost uvalení snížené či základní sazby daně na vybraný okruh zboží a služeb. Naopak zavedení nulové sazby daně bylo touto směrnicí omezeno.

Některé státy, například Německo či Nizozemí, přešly na systém daně z přidané hodnoty velmi svižně a bez patrných problémů. V jiných státech, například v Belgii, ale změna systému zdanění a jeho implementace přinášela velké problémy. Nejen z tohoto důvodu byla přijata tzv. *třetí směrnice č. 69/463/EHS*, kterou byla pro Belgii doba povinnosti implementace DPH prodloužena do konce roku 1972.

Dalšími dvěma následujícími směrnicemi, tzv. *čtvrtou směrnicí č. 71/401/EHS* a *pátou směrnicí č. 72/250/EHS*, byl do konce roku 1973 prodloužen limit dodržení povinnosti implementace DPH pro Itálii.

První fáze procesu harmonizace DPH byla ukončena po implementaci první a druhé směrnice do legislativ jednotlivých členských států Společenství.

Druhá fáze harmonizace DPH je, jak tvrdí *Boria (2017)*, charakterizována:

- zrušením fiskálních hranic jakožto fází dokončení jednotného vnitřního trhu a
- zásahem do sazeb a do daňového základu s cílem stanovit jednotná pravidla v členských státech Společenství a usnadnit tak obchod uvnitř Společenství.

Za snad nejdůležitější směrnici v oblasti harmonizace DPH lze označit tzv. *šestou směrnici č. 77/388/EHS*⁴. Tato směrnice se týkala sladění zákonů členských států Společenství, které se týkaly daní z obratu – byl jí stanoven základ DPH, teritoriální dosah, okruhy subjektů, sazby daně a další. Směrnicí bylo prostřednictvím zavedení konkrétních pravidel správy daně členských států Společenství, a tudíž omezení prostoru pro pravidla vlastní, odchylovající se, přispěno k odstranění odlišností v ustanoveních národních systémů v oblasti DPH. Jelikož je základním cílem integrace vytvoření jednotného vnitřního trhu, bylo k jeho dosažení *šestou směrnicí o DPH* významně přispěno.

Pomocí *osmé směrnice č. 79/1072/EHS* byl upraven postup navrácení DPH těm plátcům daně, kteří nepodnikají na území některého z členských států Společenství. Další, tzv. *desátá směrnice č. 84/386/EHS*, byla zaměřena na problematiku místa zdanitelného plnění u pronájmu věcí movitých a *třináctou směrnicí č. 86/560/EHS* bylo upraveno vrácení DPH.

Do konce roku 2006 byla DPH prakticky regulována *šestou směrnicí o DPH*. Ke dni 31. prosince 2006, k němuž byla *šestá směrnice o DPH* zrušena, došlo k více než třem desítkám novelizací této směrnice. Velkým počtem novelizací byla zapříčiněna nepřehlednost harmonizace DPH, a proto byla tato směrnice od 1. ledna 2007 nahrazena novou směrnicí – *směrnicí Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty*⁵ (označovanou též jako Recast), která se stala novým základním zdrojem harmonizace DPH. Tato směrnice vymezovala mnohé základní pojmy, jako například předmět daně, teritoriální dosah, místo plnění zdanitelných transakcí apod. Mezi nejvýznamnější změny, které byly touto novou směrnicí zavedeny, patří zavedení minimální hodnoty:

- základní sazby DPH ve výši 15 % a
- snížené sazby DPH ve výši 5 %.

Důležité je zmínit, že horní hranice sazby DPH byla Evropskou komisí pouze doporučena, nikoliv však nařízena.

⁴ V práci dále označována jako *šestá směrnice o DPH*.

⁵ V práci dále označována jako *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Druhá fáze procesu harmonizace DPH byla dokončena implementací *směrnice Rady 2006/112/ES* do národních daňových soustav jednotlivých členských států EU.

Směrnice Rady 2006/112/ES byla v rámci druhé fáze harmonizace několikrát upravována a novelizována. Z nejnovějších změn, novelizací či úprav *směrnice Rady 2006/112/ES* je možné blíže zmínit například níže uvedené směrnice.

Směrnice Rady EU 2018/1695 ze dne 6. listopadu 2018, kterou se mění směrnice Rady 2006/112/ES, ve věci možnosti použít volitelný mechanismus přenesení daňové povinnosti ve vztahu k dodání některého zboží a poskytnutí některých služeb, u nichž je vysoké riziko podvodů, a mechanismu rychlé reakce proti podvodům v oblasti DPH. Členské státy EU budou mít nově možnost do 30. června 2022⁶ stanovit, že osobou povinnou odvést daň je osoba povinná k dani, které bylo dodáno směrnici stanovené zboží či poskytnuta směrnici stanovená služba.

Směrnice Rady EU 2018/1713 ze dne 6. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, v oblasti sazby DPH uplatňované na knihy, noviny a časopisy. Touto směrnici je stanoven zákaz použití snížené sazby daně u poskytování elektronických služeb, ovšem s výjimkou dodání knih, novin či časopisů.

Cílem třetí fáze harmonizačního procesu DPH bylo sjednocení počtu daňových sazeb a rovněž i samotné daňové sazby, popřípadě alespoň daňových pásem. Tento cíl byl z mnoha důvodů velmi složitý. Prvním důvodem byla skutečnost, že v členských státech Společenství byla harmonizace daňových sazeb chápána jakožto zásah do národní suverenity.

Druhým důvodem byla ztráta možnosti ovlivňování agregátní nabídky a poptávky, jelikož jsou daňové sazby řazeny mezi nástroje fiskální politiky.

Třetím důvodem byla skutečnost, že vlivem harmonizace může dojít k ohrožení příjmové stránky rozpočtu u těch členských zemí Společenství, jejichž příjmy veřejného rozpočtu jsou z velké části tvořeny výnosy nepřímých daní.

I přes mnohé negativně vnímané důvody bylo v roce 1989 Evropskou komisí navrženo uplatňování dvou daňových sazeb v rámci Společenství – sazby základní v rozmezí od 14 % do 20 % a sazby snížené v rozmezí od 4 % do 9 %. Následně roku

⁶ Tato lhůta má být prodloužena do 30. června 2025.

1993 vstoupila v platnost *směrnice Rady č. 92/77/EHS*, která členské státy zavazovala k upravení svých daňových sazeb. Ve znění pozdějších předpisů měly členské státy EU do konce roku 2005 upravit své sazby daně tak, aby základní sazba daně odpovídala rozmezí 15 % až 25 % a snížená sazba daně dosahovala alespoň minimální výše 5 %, přičemž bylo povoleno v rámci členských států EU zavést pouze dvě snížené sazby daně z přidané hodnoty.

I přesto, že by existence pouze jedné sazby DPH v každém státě byla bezesporu technicky i administrativně mnohem méně náročná, najde se jen velmi málo zemí, které by pouze jednu sazbu DPH opravdu používaly. Důvod je jednoduchý – nižší sazba DPH u určitých typů plnění, například u služeb, je poskytovateli těchto služeb lépe přijímána, a zároveň je spojena s vyšší ochotou tuto daň platit, což má za následek snížení daňových úniků v této oblasti. Konkrétní sazby DPH platné k 1. lednu 2022 a uplatňované v jednotlivých členských státech EU a ve Spojeném Království jsou uvedeny v *příloze 1*.

Závěrem k tématu harmonizace DPH lze shrnout, že hlavní cíle harmonizace této daně byly v podstatě splněny, neboť vnitrostátní právní předpisy vykazují silnou konvergenci, zejména jedná-li se o strukturální prvky DPH. I nadále však existují rozdíly, které se týkají daňových sazeb a dalších aspektů, jež vytvářejí různorodost v uplatňování DPH v jednotlivých členských státech EU.

2.4 Daň z přidané hodnoty v České republice

V České republice, podobně jako v mnoha dalších zemích, tvoří DPH jeden z nejdůležitějších příjmů státního rozpočtu. V práci již bylo zmíněno, že DPH byla v České republice zavedena spolu s jejím vznikem dne 1. ledna 1993 a nahradila tak do té doby používanou daň z obratu.

Daň z přidané hodnoty je v České republice upravena *ZODPH*, který je účinný od 1. května 2004. V *ZODPH* jsou implementovány příslušné předpisy Evropské unie, které byly popsány v podkapitole 2.3.2.

Z důvodu, že je tato práce zaměřena na problematiku plnění osvobozených od DPH bez nároku na odpočet daně, není pro účely praktické části této práce nezbytně nutné definovat veškeré základní pojmy uvedené v *ZODPH*, kterými jsou předmět daně, subjekt daně, místo plnění daně, základ daně, sazby daně a další, jelikož tyto nebudou v praktické části práce využity. V případě nutnosti vysvětlení některého z pojmů, je tento

vysvětlen přímo u řešené problematiky praktické části práce, aby tím byla zajištěna větší přehlednost této práce.

2.4.1 Druhy plnění daně z přidané hodnoty

Pro účely DPH jsou v *ZODPH* klasifikovány tři základní druhy plnění. Těmito plněními jsou:

1. zdanitelná plnění,
2. osvobozená plnění, přičemž je rozlišeno:
 - osvobozené plnění bez nároku na odpočet daně a
 - osvobozené plnění s nárokem na odpočet daně,
3. plnění s místem plnění mimo tuzemsko.

Zdanitelným plněním je každé plnění, které je předmětem daně a zároveň není osvobozeno od DPH. Toto plnění je zatíženo daní na výstupu.

Za zákonem stanovených podmínek jsou určitá plnění od DPH osvobozena i přesto, že jsou předmětem daně. Děje se tomu zejména z důvodu nemožnosti či nevhodnosti jejich zdanění. V takovém případě dochází k výjimce z obecné zásady zdanění spotřeby, jak tvrdí *Pátek (2008)*, jelikož obecně, jak vyplývá ze *směrnice Rady 2006/112/ES*, má být předmětem DPH každé dodané zboží či poskytnutá služba, které byly poskytnuty za úplatu, tvrdí *Berger, Šimáčková, Kindl, Wakouming (2010, s. 372)*.

V případě plnění osvobozených od DPH bez nároku na odpočet daně není povinností plátce z těchto plnění daň odvádět – nevzniká povinnost uplatnit daň na výstupu. Plátcí ale rovněž nevzniká nárok na odpočet daně na vstupu, a to u všech přijatých plnění, která jsou plátcem pořízena s cílem dosažení příjmu pro uskutečnění těchto osvobozených plnění. Plnění osvobozená od DPH, u nichž dle § 51 *ZODPH* nárok na odpočet daně nevzniká, jsou zobrazena v obrázku 2.1.

V případě plnění osvobozených od DPH s nárokem na odpočet daně není povinností plátce z těchto plnění daň odvádět – nevzniká povinnost uplatnit daň na výstupu. Plátcí ale rovněž vzniká nárok na odpočet daně na vstupu, a to u všech přijatých plnění, která jsou plátcem pořízena s cílem dosažení příjmu u těchto osvobozených plnění. Plnění osvobozená od DPH, u nichž dle § 63 *ZODPH* vzniká nárok na odpočet daně, jsou zobrazena v obrázku 2.1.

Nárok na odpočet daně na vstupu vzniká plátcí okamžikem, ke kterému nastaly okolnosti tuto daň přiznat. Tento může vzniknout v plné nebo v částečné výši.

Obrázek 2.1: Plnění osvobozená od DPH bez nároku na odpočet daně, plnění osvobozená od DPH s nárokem na odpočet daně

§	Osvobozená plnění bez nároku na odpočet daně	§	Osvobozená plnění s nárokem na odpočet daně
52	základní poštovní služby a dodání poštovních známek	64	dodání zboží do jiného členského státu
53	rozhlasové a televizní vysílání	65	pořízení zboží z jiného členského státu
54	finanční činnosti	66	vývoz zboží
54a	penzijní činnosti	67	poskytnutí služby do třetí země
55	pojišťovací činnosti	68	osvobození ve zvláštních případech
56	dodání věci nemovité	69	přeprava a služby přímo vázané na dovoz a vývoz zboží
56a	nájem věci nemovité	70	přeprava osob
57	výchova a vzdělávání	71	dovoz zboží
58	zdravotní služby a dodání zdravotního zboží	71a–71f	dovoz zboží v osobních zavazadlech cestujícího či člena posádky letadla a dovoz pohonných hmot cestujícím
59	sociální pomoc	71g	dovoz zboží přepravovaného ze třetí země a jehož ukončení odeslání či přepravy je v jiném členském státě
60	provozování hazardních her	71h	dodání zboží provozovateli elektronického rozhraní
61	ostatní plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně		
60	dodání zboží, použitého pro osvobozená plnění bez nároku na odpočet daně a zboží, u něhož plátcí nárok na odpočet daně nevzniká		

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Tato práce je v praktické části zaměřena pouze na vybraná plnění osvobozená od DPH bez nároku na odpočet daně spadající do § 51 – plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně ZODPH. Konkrétní oblasti, na které bude aplikován dopad judikatury SDEU, jsou ustanoveny v § 54 – finanční činnosti a § 55 – pojišťovací činnosti výše uvedeného zákona.

Z důvodu zajištění přehlednosti a srozumitelnosti praktické části práce jsou § 54 – finanční činnosti a § 55 – pojišťovací činnosti ZODPH blíže popsány v podkapitole 4.1.

3 Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Hlavní náplní této kapitoly je vysvětlení problematiky judikatury SDEU, která v současnosti patří mezi velmi významné prvky práva EU, jelikož značně ovlivňuje fundamentální principy evropské integrace.

Z důvodu nutnosti správného uchopení významu judikatury SDEU a zejména jejich dopadů na aplikaci *ZODPH* v oblasti vybraných plnění osvobozených od DPH je v úvodu kapitoly popsána soudní soustava Evropské unie s důrazem na instituci Soudního dvora Evropské unie. Dále je vymezen systém práva EU v členění na právo primární a sekundární. Pozornost je dále věnována účinkům norem práva EU, přičemž důraz je kladen na vymezení nepřímého účinku.

Informace byly čerpány zejména z publikací *Týč (2017)*, *Široký (2018)*, *Svoboda (2019)*, *Tomášek, Týč, Petrlik a kol. (2021)* a dále z jednotlivých pramenů práva Evropské Unie, zejména pak judikatury SDEU, není-li uvedeno jinak.

3.1 Soudní soustava Evropské unie

Soudní soustava Evropské unie je složena ze soudů unijních a vnitrostátních a jejím hlavním cílem je na území Evropské unie zabezpečit dodržování práva EU⁷ jak při jeho výkladu, tak i při jeho provádění. Vzájemný vztah unijních a vnitrostátních soudů je vztahem vybudovaným na principu:

- spolupráce,
- decentralizace,
- subsidiarity.

V případě prvního bodu je důležité uvést, že do přímé pravomoci unijních soudů nespadá přezkum, zda bylo vnitrostátním soudem vydáno správné rozhodnutí. Proto také není v pravomoci unijních soudů rozhodnutí vnitrostátních soudů zrušit.

Pojmem decentralizace ve smyslu soudní soustavy Evropské unie lze označovat neexistenci soustavy specializovaných unijních soudů přímo uvnitř samotných členských států EU, které by byly oprávněny aplikovat právo EU na vnitrostátní úrovni.

⁷ Do podpisu *Smlouvy o Evropské unii* a následně *Lisabonské smlouvy* bylo používáno slovní spojení „právo Společenství“. Od podpisu zmíněné smlouvy jsou používána slovní spojení „právo Evropské unie“ (zkráceně „právo EU“) či „unijní právo“, která lze k původnímu slovnímu spojení považovat v této práci za ekvivalentní.

Touto úlohou jsou pověřeny vnitrostátní soudy, které na principu subsidiarity rozhodují v případech, v nichž unijní soudy touto pravomocí nedisponují.

Na úrovni Evropské unie je právo EU zabezpečováno prostřednictvím instituce Soudního dvora Evropské unie, která je v současnosti tvořena systémem dvou unijních soudů, a to Soudního dvora a Tribunálu, jejichž sídlo se nachází v Lucemburku. Roku 2005 byl navíc založen třetí soud, tzv. Soud pro veřejnou službu. V roce 2016 došlo k jeho zániku a přiřazení k Tribunálu.

Činnost unijních soudů je upravena prostřednictvím třech základních pramenů. „*Nejpodstatnější pravidla jsou obsažena ve Smlouvě o fungování evropské unie (zejména v čl. 251 až 281),*“ upřesňuje *Tomášek, Týč, Petrlik a kol. (2021, s. 385).*

Unijní soudy zabezpečují tři základní funkce, a to:

1. řešení sporů (zejména mezi Evropskou unií a členskými státy EU o porušení práva, navzájem mezi členskými státy EU, případně mezi jednotlivci a Evropskou unií),
2. funkci ústavního (správního) soudu,
3. zajištění jednotného výkladu a aplikace práva EU vnitrostátními soudy členských států EU.

3.1.1 Soudní dvůr Evropské unie a jeho judikatura

První zakládající smlouvou Evropské unie, *Smlouvou o Evropském společenství uhlí a oceli*, byl v roce 1952 zřízen Soudní dvůr ESUO. V roce 1957 byl tento dle Římských smluv nahrazen Soudním dvorem Evropských společenství, společným orgánem pro ESUO, EHS i EURATOM.

SDEU je řazen mezi velmi významné instituce Evropské unie – je považován za nejvyšší soud Evropské unie. Je vrcholným orgánem, který má za cíl dohlížet nad dodržováním práva EU uvnitř Evropské unie, a plní nezastupitelnou roli při výkladu a provádění zakládajících smluv, jak je uvedeno v čl. 19 odst. 1 *Smlouvy o Evropské unii*⁸.

SDEU tedy odpovídá za jednotnost výkladu aplikace práva EU, kontroluje legitimitu rozhodování Rady Evropské unie a Evropské komise a disponuje pravomocí řešit právní spory mezi členskými státy EU a institucemi Evropské unie, ale i mezi

⁸ V práci dále označována zkratkou *SEU*.

podniky a fyzickými osobami. Do této pravomoci však není zahrnuta aplikace a interpretace vnitrostátního práva členských států EU, ovšem s výjimkou případů, kdy se toto dostane do konfliktu s právem EU.

V čele SDEU stojí předseda. Protipólem předsedy SDEU je první generální advokát, jenž přiděluje věci dalším generálním advokátům. Hlavním úkolem generálních advokátů je posuzovat jednotlivou věc jak z hlediska právního, tak skutkového, a veřejně, nestranně a nezávisle předkládat svá odůvodnění prostřednictvím tzv. stanovisek. Prostřednictvím těchto stanovisek generální advokáti SDEU předkládají návrh, jak by v dané věci mělo být rozhodnuto. Soudci stanoviskem vázáni nejsou, proto nejsou povinni ho při rozhodování zohledňovat. V cca 80 % případů se soudci ale stanoviskem řídí, jak uvádí *Týč (2017, s. 127)*.

Judikatura SDEU

Judikatura SDEU je souborem všech rozhodnutí, judikátů, které SDEU vydal. Judikáty je možné považovat za nástroje, které mají významnou úlohu v rámci sbližování DPH v jednotlivých členských státech EU, jelikož je jejich prostřednictvím v rámci procesu tzv. negativní harmonizace obecně možné realizovat sjednocování daňových soustav členských států EU.

Vnitrostátní úprava DPH jednotlivých členských států EU vychází ze směrnic a nařízení, jimiž je upravován společný systém DPH v členských státech EU. Tak je tomu i v případě *ZODPH*. Často však nastává situace, kdy některá ustanovení vnitrostátních zákonů členských států EU, kterými je DPH upravena, nejsou jednoznačně vymezena a jejich výklad je tudíž nejasný. Je-li tomu tak, je nutné se obrátit nejprve na nařízení k DPH a *směrnici Rady 2006/112/ES* – pokud i přesto výklad není jasný, je nutné se obrátit právě na judikaturu SDEU. Vnitrostátní soudy se tak nejčastěji při nejasnosti výkladu práva EU obracejí na SDEU v rámci řízení o předběžné otázce. Řízení o předběžné otázce je blíže popsáno v podkapitole 3.1.2.

SDEU při výkladu jednotlivých ustanovení vnitrostátního práva členských států EU vychází z cíle, který je sledován právě zmíněnými směrnicemi či nařízeními. Tímto má být zajištěna jednotnost výkladu práva v členských státech EU. Výsledné rozhodnutí SDEU je poté závazné pro všechny členské státy EU – jednotlivé vnitrostátní soudy mají povinnost řídit se daným výkladem.

Svoboda (2019, s. 195) uvádí, že „rozhodnutí SDEU jsou sice formálně typem rozhodnutí (což jsou sekundární akty), ale obsahově jsou nadřazena dalším pramenům práva EU, neboť tato závazná rozhodnutí často dotvářejí právo EU či jeho obsah.“

Z výše uvedeného je proto zcela patrné, že je judikatura SDEU řazena mezi velmi významné prvky práva EU plnící v této oblasti zcela zásadní a nenahraditelný význam i přes to, že není formálně zakotvena v primárním či sekundárním právu EU. Důvodem je skutečnost, že judikatura SDEU významně ovlivňuje samotný výklad primárního práva EU, a tím i fundamentální principy evropské integrace. Tato rozhodnutí zahrnují autokratický výklad práva EU, rozhodování o platnosti sekundárních aktů Evropské unie, vyplňování bílých míst v psaných pramenech práva EU, preventivní zajišťování souladu sekundárního práva EU s návrhem vnější smlouvy a dovozování obecných právních zásad.

„Ačkoliv neexistuje výslovné stanovení závaznosti judikátů pro budoucí rozhodování, v naprosté většině vycházejí rozsudky SDEU z rozsudků starších kauz,“ doplňuje *Široký (2018, s. 62)*. Určité velmi významné judikáty SDEU, které jsou dnes řazeny k těm „základním“, získaly takřka normativní charakter, čímž zcela zásadně ovlivnily zmíněnou interpretaci primárního práva EU. Mezi takové judikáty lze zařadit například judikát *C-26/62, Van Gend en Loos*, či judikát *C-6/64, Flaminio Costa*.

Rozsudky SDEU nabývají právní moci vyhlášením před Soudním dvorem Evropské unie, které probíhá veřejně. Vykonatelnost těchto rozsudků je nicméně stanovena individuálně. Rozsudky jsou poté publikovány v Úředním věstníku Evropské unie a ve Sbírce zákonů pod označením odpovídajícímu evropskému identifikátoru ECLI.

Každý jednotlivý rozsudek SDEU musí dle čl. 87 *jednacího řádu Soudního dvora* obsahovat tyto náležitosti:

- údaj o skutečnosti, že byl rozsudek vydán SDEU,
- označení soudního kolegia, které rozsudek vydalo,
- datum vyhlášení rozsudku,
- jména předsedy, soudců zúčastněných na poradě, soudce zpravodaje, generálního advokáta a vedoucího soudní kanceláře,
- označení účastníků řízení a jména zástupců těchto účastníků,
- návrhové žádání účastníků řízení v případě přímých žalob a kasačních opravných prostředků,

- případně také datum jednání,
- údaj o vyslechnutí generálního advokáta, popřípadě datum jeho stanoviska,
- stručný popis skutkového stavu,
- uvedení důvodu rozsudku SDEU,
- výrok SDEU včetně rozhodnutí o náhradě nákladů řízení.

Soudní dvůr Evropské unie je dále oprávněn vydávat i tzv. usnesení a tzv. stanoviska. Usnesením se rozumí kolektivní procesní rozhodnutí, které může být využito i v případě řízení o předběžné otázce, jestliže je daná předběžná otázka totožná s otázkou, o níž SDEU v minulosti již rozhodl. Soudní dvůr Evropské unie je poté oprávněn prostřednictvím usnesení rozhodnout tím, že poukáže na již řešenou judikaturu. Nutné náležitosti vydaného usnesení lze najít v čl. 89 *jednacího řádu Soudního dvora*. Řízení o předběžné otázce je detailněji popsáno v podkapitole 3.1.2.

Stanovisko může být Soudním dvorem Evropské unie vydáno tehdy, pokud se jedná o pravomoci při uzavírání smluv. O toto stanovisko je oprávněna požádat Rada Evropské unie, Evropský parlament, Evropská komise a členský stát EU. Jedinec o stanovisko požádat nemůže.

3.1.2 Druhy řízení před Soudním dvorem Evropské unie a předběžná otázka

Mezi pravomoci obou složek SDEU spadají dílčí žaloby. Tyto žaloby představují jednotlivé druhy řízení před SDEU. *Smlouvou o fungování Evropské unie* jsou vymezeny následující základní žaloby:

- žaloba na porušení práva (čl. 258, 259 a 260 *SFEU*),
- žaloba na neplatnost aktu orgánu Evropské unie (čl. 263 *SFEU*),
- přezkoumání sankcí uložených Evropskou komisí jednotlivcům (podnikům) (čl. 261 *SFEU*),
- žaloba (stížnost) na nečinnost orgánu Evropské unie (čl. 265 *SFEU*),
- žaloba na náhradu škody proti Unii (čl. 268 *SFEU*),
- žaloby týkající se práv k duševnímu vlastnictví,
- legalita aktů podle čl. 7 *SFEU* (čl. 269 *SFEU*),
- smluvní odpovědnost Evropské unie (čl. 272 a 273 *SFEU*),
- žaloba na neaplikovatelnost (čl. 277 *SFEU*),

- pravomoci Soudního dvora ve sporech týkající se Evropské investiční banky a Evropské ústřední banky (čl. 271 *SFEU*),
- zaměstnanecké spory v Evropské unii (čl. 270 *SFEU*),
- řízení o předběžné otázce (čl. 267 *SFEU*),
- ostatní případy mimo výše uvedené typy řízení.

Pro snadnější pochopení lze jednotlivé druhy řízení před SDEU rozdělit na přímé žaloby a na předběžné otázky. U přímých žalob dochází k jejich zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie.

Předběžnými otázkami se zabývá Institut řízení o předběžné otázce, který je specifickým institutem práva a jehož úkolem je sjednocovat výklad práva EU. Široký (2018, s. 62) uvádí, že „*smyslem řízení o předběžné otázce je zabránit vzniku národní judikatury odlišné od práva EU.*“

Samotné řízení o předběžné otázce je zakotveno v čl. 267 *SFEU*. V tomto článku je uvedeno, že kompetence týkající se výkladu smluv či výkladu a platnosti aktů přijatých v rámci Evropské unie náleží Soudnímu dvoru Evropské unie.

Návrh na zahájení řízení o předběžné otázce může podat každý vnitrostátní soud členského státu EU, který se domnívá, že je zodpovězení předběžné otázky nezbytné k dosažení rozhodnutí v takovém případě, kdy v řešené věci dochází k aplikaci práva EU. Jednoduše řečeno, jestliže v projednávané věci před vnitrostátním soudem vyvstane problém týkající se výkladu primárního práva EU či aktů vzniklých na jeho základě, popřípadě má-li vnitrostátní soud pochybnost o výkladu či platnosti dané právní normy Evropské unie, je vnitrostátní soud oprávněn se obrátit na SDEU s cílem požadavku výkladu toho ustanovení, u něhož problém vyvstal.

Řízení před vnitrostátním soudem se v dané věci zastavuje do doby, než SDEU vydá rozhodnutí. Jelikož má dané rozhodnutí formu rozsudku, je jeho znění pro vnitrostátní soud závazné. Vnitrostátní soud poté přechází k aplikaci unijního předpisu dle rozsudku SDEU a k vydání rozsudku v předmětné kauze.

Řízení o předběžné otázce je řazeno mezi tzv. řízení nesporná z toho důvodu, že se položená předběžná otázka musí týkat souladu práva vnitrostátních států a práva EU, a tím prakticky souladu dvou právních řádů.

Celkově se dá konstatovat, že se časem z řízení o předběžné otázce stalo nejdůležitější řízení před unijními soudy a skrze cíle jednotného zajištění aplikace práva EU na území Evropské unie i klíčovým nástrojem ke zdokonalení evropské integrace. Je tomu zejména z důvodu, že aplikace práva EU je sice v kompetenci členských států EU, ale výkladový „monopol“ spadá i nadále do rukou SDEU.

3.2 Systém práva Evropské unie a jeho prameny

Evropská unie se od všech dalších mezinárodních organizací odlišuje zejména tím způsobem, že jí byla členskými státy EU poskytnuta pravomoc k vytváření norem, které jsou závazné nejen pro členské státy EU, ale také pro subjekty uvnitř těchto států. Patronem ústavnosti práva EU je SDEU, který, jak již bylo zmíněno dříve, plní funkci ústavního soudu Evropské unie.

Je nicméně nezbytné zmínit následující fakty, a to, že:

- v konkrétních oblastech došlo k omezení svrchovanosti členských států EU ve prospěch Evropské unie,
- právo EU jakožto celek nespadá do oblasti práva mezinárodního, ale ani do oblasti vnitrostátního práva jednotlivých členských států EU – jedná se o zcela specifický a autonomní právní systém,
- zřizovací smlouvy Společenství a Evropské unie a mezinárodní smlouvy, které tyto zřizovací smlouvy mění, disponují odlišným charakterem než „běžné“ mezinárodní smlouvy, tudíž nejsou s ohledem na pravomoci SDEU vykládány jako „běžné“ mezinárodní smlouvy.

Tomášek, Týč, Petrlík a kol. (2021, s. 95) uvádí, že „systém unijního práva tak má dvě základní složky. První z nich zahrnuje mezinárodní smlouvy uzavřené členskými státy, na kterých Unie spočívá, a jichž je tak předmětem (tzv. primární právo). V rámci svěřených pravomocí pak Unie upravuje své fungování sama svým vnitřním právem (tzv. sekundární právo).“ Z tohoto výroku lze zřetelně vyvodit, že normy, které jsou vytvářeny členskými státy EU, spadají do práva primárního, a normy vytvářené orgány Evropské unie spadají do oblasti práva sekundárního. Je proto patrné, že systém práva EU je možné hierarchicky vnitřně uspořádat stejně tak jako je tomu u práva vnitrostátního.

3.2.1 Primární právo Evropské unie

Smlouvy primárního práva EU utváří právní základ Evropské unie a také základ jejího fungování. Právě tyto smlouvy daly za vznik Společenství a později i Evropské unii a jsou jimi specifikovány pravomoci přenesené z členských států EU ve prospěch Evropské unie a základní pravidla, pomocí nichž je zajištěna schopnost fungování tohoto celku.

Primární právo je vytvářeno zejména členskými státy EU a je tvořeno především smlouvami mezinárodního charakteru, které byly těmito členskými státy EU ujednány. Prameny primárního práva poskytují za přesně definovaných podmínek orgánům Evropské unie kompetenci k přijímání závazných právních aktů v konkrétních oblastech.

Týč (2017) dělí akty členských států EU do těchto základních kategorií:

- zřizovací smlouvy a smlouvy na ně navazující,
- akty zástupců členských států,
- bývalé subsidiární smlouvy.

3.2.2 Sekundární právo Evropské unie

V oblasti sekundárního práva EU znamenají akty sekundárního práva jak legislativní, tak nelegislativní akty orgánů Evropské unie, které jsou vydávány na základě zřizovacích smluv. Sekundární právo je tedy považováno za právo odvozené od práva primárního.

Na základě čl. 288 *SFEU* je definováno pět typů právních aktů. Těmito jsou nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska.

Nařízení je normativním aktem obecně závazným jak na úrovni Evropské unie, tak na úrovni členských států EU. Je rovněž přímo použitelné a zpravidla disponuje přímým účinkem – může být vztaženo na jakýkoliv subjekt práva v rámci Evropské unie. Jednotlivci se mohou dovolávat právní normy, jež je obsažena v nařízení, přímo u daného vnitrostátního orgánu členského státu EU. Vnitrostátní orgán členského státu EU je následně povinen tuto normu aplikovat. Nařízení bývá používáno v těch oblastech, v nichž je potřeba přijmout jednotnou úpravu pro celou Evropskou unii – úpravu

nezávislou na vnitrostátním právu členských států EU. Pro účely DPH je zásadní *nařízení Rady (EU) č. 282/2011*⁹.

Pro účely této práce jsou zásadní právě směrnice, jelikož tyto mají v oblasti daňové harmonizace důležitou úlohu. Hlavním úkolem směrnic je zejména harmonizovat obsah vnitrostátních právních předpisů členských států EU, jelikož v některých oblastech není nutné právní úpravu unifikovat. Prakticky to znamená, že prostřednictvím směrnic není vytvářena autonomní unijní úprava, jež by byla závazná pro jednotlivce, ale naopak pomyslný rámec obsahující společné zásady, základní pravidla či minimální standardy, kterými je nutné se v rámci Evropské unie řídit.

Směrnice je tak v první řadě určena členským státům EU a až výsledné vnitrostátní předpisy, popřípadě zákony vytvořené členskými státy EU, jsou pro jednotlivce závazné. Členské státy EU se přitom směrnicí řídí, jen co se jejího výsledků týká, jelikož je nadále v jejich kompetenci, aby vybraly formu, jakou bude výsledku této směrnice dosaženo. Typickými oblastmi, které jsou směrnicemi upraveny, jsou, jak uvádí *Týč (2017)*, právě daně, jimiž se tato práce zabývá, a dále například ochrana spotřebitele či pracovní právo.

Pro účely této práce je klíčové vymezit zejména nepřímý účinek směrnic. Tento je blíže popsán v podkapitole 3.3.2.

Rozhodnutí je dle čl. 288 *SFEU* aktem závazným v celém rozsahu v případě, že v něm nejsou uvedeni ti, jimž je adresováno. Pokud je rozhodnutí adresováno, je závazné pouze pro ty subjekty, jimž bylo adresováno. Rozhodnutí může být adresováno i jednotlivci či orgánu Evropské unie, nikoliv pouze členskému státu EU.

Doporučení a stanoviska jsou akty, které nejsou právně závazné a jejich nedodržování tudíž nelze na právním základě sankcionovat. Tyto akty nicméně plní významnou pomocnou funkci, jelikož sdělují postoje Evropské komise k určitým otázkám. Po obsahové stránce jsou doporučení velmi podobná směrnicím a měla by být respektována stejným způsobem jako závazné akty.

3.3 Účinky norem práva Evropské unie

Právo EU je, jak již bylo zmíněno, svébytným právním systémem a je nadřazeno vnitrostátním právům dílčích členských států EU. Evropská unie nicméně nedisponuje

⁹ Viz podkapitola 4.6.

potřebnými orgány, kterými by bylo právo EU prováděno, proto se ve většině případů využívá orgánů členských států EU. Tomuto principu se říká princip nepřímé správy.

Samotné provádění práva Evropské unie zahrnuje, jak uvádí *Whelanová (2011)*, dvě roviny, a to:

- rovinu legislativní a
- rovinu provádění práva EU v praxi.

Cílem provádění práva EU v rovině legislativní je zajistit úplné a včasné zapracování požadavků práva EU do vnitrostátního právního řádu členských států EU.

Druhá rovina zahrnuje praktické provádění práva EU. To je uskutečňováno na základě převedených směrnic skrze implementační ustanovení vnitrostátního práva členského státu EU, případně prostřednictvím přímo aplikovatelných nařízení. Je však nutné podotknout, že se tyto dvě roviny vzájemně ovlivňují, jelikož z legislativního hlediska není provedení práva EU vždy dokonalé. Je běžnou praxí, že implementace práva EU vnitrostátním právem může být neúplná či svým způsobem nepřesná, ba dokonce může být s požadavky práva EU v rozporu. S ohledem na skutečnost, kdy dochází ke „střetu“ dvou právních řádů, je nutné takto vzniklý problém pro účely prohlubování harmonizace odstranit – a to buď výkladovými metodami aplikační praxe, či úpravou textu příslušné legislativy. Je však nutné si uvědomit, že nedostatky vzniklé chybnou či nepřesnou implementací směrnic není možné po trvalou dobu překonávat pouze aplikační praxí.

V oblasti práva EU nicméně existují principy, jejichž prostřednictvím je možné zmírnit následky, které s problémy implementace souvisí. Cílem těchto principů je garantovat právní jistotu tím, že dojde ke zlepšení postavení těch osob, které byly porušením povinnosti členského státu EU dotčeny.

Právo EU disponuje tzv. bezprostředností. Tato bezprostřednost značí, že není nutné, aby členský stát EU zvláštním způsobem přijal právo EU do svého vnitrostátního práva. Nicméně i přesto, že se u rozličných předpisů Evropské unie bezprostřednost projevuje různým způsobem, je uplatňována ve vztahu ke všem normám práva EU plošně.

S principem bezprostřednosti souvisí i princip přednosti práva EU před vnitrostátním právem členského státu EU, jehož pomocí je vymezen vztah mezi právem EU a právem vnitrostátním. Princip přednosti není v primárním právu přímo zakotven,

vyplývá nicméně z čl. 4 odst. 3 *SEU*, z jehož znění je patrné, že není možné, aby vnitrostátní právo členského státu EU představovalo při provádění společných norem Evropské unie překážku. V případě, že překážka i přesto vznikne, má norma Evropské unie přednost před normou vnitrostátního práva.

Princip přednosti je používán jak v primárním právu, tak i v právu sekundárním, nicméně sám o sobě nevymezuje způsob, jakým je možné řešit možnosti soukromých osob v případě střetu práva EU s právem vnitrostátním. Zmíněný problém je možno řešit prostřednictvím tzv. přímého účinku.

3.3.1 Přímý účinek

Princip přímého účinku byl zaveden judikaturou SDEU a vzhledem k vnitrostátním normám je jedním z podstatných rysů práva EU. Přímý účinek je důsledkem práva EU jakožto autonomního právního řádu, který je platný nejen mezi Evropskou unií a jejími členskými státy, ale i na úrovni vnitrostátního práva těchto členských států. Pomocí přímého účinku je možné určit jak rozsah, v jakém se soukromé osoby během sporů mohou práva EU dovolávat, ale také míru, v níž musí být právo EU přímo aplikováno vnitrostátními orgány členských států EU, jak tvrdí *Whelanová (2011)*.

„Právní norma má přímý účinek, přiznává-li jednotlivcům (fyzickým nebo právnickým osobám) práva nebo ukládá-li jim povinnosti, a to sama, bez prostřednictví jiné právní normy,“ definují s ohledem na čl. 288 *SFEU* a četná rozhodnutí SDEU *Tomášek, Týč, Petrлік a kol. (2021, s. 110)*. Konkrétní subjekt je proto oprávněn dovolávat se přímo účinné normy, která existuje mimo okruh vnitrostátního práva, a soudnímu či jinému orgánu tím vzniká povinnost takovou normu bez dalších podmínek vůči subjektu aplikovat.

Podmínky, které daná norma musí vykazovat, aby disponovala přímým účinkem, jsou, jak uvádí *Tomášek, Týč, Petrлік a kol. (2021, s. 110)*, následující:

1. norma musí mít charakter přímé použitelnosti, což znamená, že musí být na jednotlivce přímo aplikovatelná, aniž by bylo nutné vydat další prováděcí předpis,
2. v členském státě EU musí být norma začleněna do systému vnitrostátního práva platného na území tohoto členského státu,
3. aplikace normy nesmí být vázána na splnění jakékoliv další podmínky, která by byla pro členský stát EU stanovena.

Daná norma tedy musí být dostatečně jasná, přesná a bezpodmínečná.

Přímý účinek lze, jak tvrdí *Svoboda (2019)*, dále rozdělit do dvou skupin. První skupinou je přímý účinek dělen dle subjektů vztahu, na který je normou aplikován, na horizontální přímý účinek, vertikální přímý účinek a úplný přímý účinek. Druhou skupinou je přímý účinek dělen na pozitivní (substituční) účinek a negativní (výlukový) účinek.

Horizontální přímý účinek znamená, že akty, které jím disponují, mohou subjektu ukládat nejen práva, ale i povinnosti. Jednotlivci se díky tomuto účinku mohou dle SDEU odvolat vůči jiným jednotlivcům v rámci smluvních vztahů. Právní norma Evropské unie vykazuje aplikačně stejný účinek, jaký má ustanovení vnitrostátního práva. Tento typ účinku je charakteristický pro nařízení.

Vertikální přímý účinek vzestupný naopak značí, že se dané normy může jednatlivec dovolávat pouze členskému státu EU. V případě rozporu vnitrostátního práva a práva EU je členský stát EU povinen se řídit právem EU. Sestupný vertikální účinek znamená, že se dané normy může dovolávat členský stát EU jednotlivci. Vertikální přímý účinek je typický pro směrnice.

O úplný přímý účinek se jedná v případě, že daná norma disponuje jak horizontálním přímým účinkem, tak i vertikálním přímým účinkem.

Co se týče sekundárního práva, je přímý účinek podřízený konkrétnímu druhu aktu Unie. V případě nařízení, mají tyto v zásadě úplný přímý účinek. Tato skutečnost vyplývá z čl. 288 *SFEU*, v němž je uvedeno, že jsou nařízení v členských státech EU přímo použitelná. Formálně se tedy předpokládá, že existuje možnost uplatnit nařízení i ve vztahu k jednotlivcům, nicméně neplatí to absolutně. Počátkem přímého účinku u nařízení je vstup tohoto nařízení v platnost.

V případě směrnic se situace od nařízení odlišuje, jelikož čl. 288 *SFEU* nebylo zamýšleno, aby směrnice disponovaly přímým účinkem. Tato skutečnost vyplývá ze samotné podstaty směrnic, které jsou adresovány členskými státy EU a které jsou závazné, jen co se týče konečného výsledku, nikoliv formy, pomocí jaké tohoto výsledku bude dosaženo. „*Nicméně Soudní dvůr ve své judikatuře rozhodl, že členský stát, který v transpoziční lhůtě neprovede nebo nesprávně provede směrnici, na jejímž základě měla být vnitrostátním právním řádem založena jednotlivcům práva, by neměl profitovat ze svého pochybení,*“ uvádí *Whelanová (2011, s. 80)*. Lze proto vyvodit, že SDEU

připustil, že za konkrétních podmínek může i ustanovení směrnice, které je adresováno členským státům EU, vyvolávat přímý účinek. *Týč (2017)* uvádí, že přímý účinek může mít jen směrnice, u níž platí, že:

- jsou v ní z hlediska jednotlivce obsažena dostatečně podrobná a jednoznačná ustanovení, z kterých lze práva jednotlivce spolehlivě vyvodit, aniž by vznikala nutnost k vydání vnitrostátních transpozičních předpisů,
- nevyžaduje zvláštní opatření členského státu EU, jako například vytvoření určitého orgánu státu,
- marně uplynula lhůta určená k transpozici směrnice.

Rozhodnutí mají dle čl. 288 *SFEU* dvojí povahu. Dle tohoto článku je rozhodnutí závazné v celém svém rozsahu. Pokud je ovšem dané rozhodnutí adresováno, je závazné pouze subjektu či subjektům, jimž je adresováno. Horizontální přímý účinek je proto častý u individuálních rozhodnutí, a to například v oblasti hospodářské soutěže. Vertikální přímý účinek je oproti tomu častý u rozhodnutí, která jsou adresována členským státům EU a která jsou svým způsobem dosti podobná směrnicím.

3.3.2 Nepřímý účinek

Nepřímý účinek bývá také označován jako eurokonformní či eurokonzistentní výklad, případně „princip Von Colson“ – pojmenovaný dle rozsudku *C-14/83, Von Colson and Kamann*. Soudním dvorem Evropské unie byl zaveden s cílem zajistit v členských státech EU jednotné posuzování shodných situací. V případě, že pojmy uvedené v právu EU nejsou vnitrostátní právní úpravou členských států EU přímo formulovány, je nutné vycházet z eurokonformního výkladu.

Sporům mezi dvěma právními řádami tak má být předcházeno prostřednictvím souladu jejich výkladu. Jak uvádí *Bobek, Bříza, Komárek (2011)*, dodržování povinnosti souladného výkladu mezi unijním a vnitrostátním právem je potvrzením pokračování ve směru docílení maximální efektivity práva EU a plynule navazuje na fakt přednosti práva EU před vnitrostátním právem členských států EU.

Nepřímý účinek zakládá povinnost, aby při aplikaci vnitrostátního práva příslušné orgány členských států EU, zejména vnitrostátní soudy, interpretovaly toto právo ve světle a znění závazné normy Evropské unie. Dle čl. 4 odst. 3 *SEU* ve spojení s čl. 288 *SFEU* má být tímto zajištěno, že bude dosaženo cíle práva EU, popřípadě

upřednostnění toho výkladu vnitrostátního práva, který co možná nejlépe odpovídá právu EU. Tímto má být zaručena také nejvyšší možná míra efektivity práva EU.

Je nicméně nutné si uvědomit, že SDEU je oprávněn prostřednictvím judikatury provést eurokonformní výklad daného pojmu zcela odlišně od způsobu, jakým je tento pojem ustanoven prostřednictvím právních norem jednotlivých členských států EU. Je proto patrné, že nepřímý účinek disponuje rozhodujícím vlivem na aplikaci práva EU.

Samotný pojem nepřímý účinek však nebyl Soudním dvorem Evropské unie nikdy použit. K vývoji nepřímého účinku došlo až v návaznosti na transpozici směrnic, jelikož, jak uvádí *Whelanová (2011, s. 85)*, „dvoustupňová legislativní metoda implementace tohoto pramene práva EU často v členských státech způsobuje, že vnitrostátní právní úprava ne zcela odpovídá unijní předloze.“

Dle bodu 113 rozsudku *C-212/04, Adeneler*, vyplývá povinnost použít nepřímý účinek zejména tehdy, jestliže přímý účinek použít nelze, a to buď z důvodů nedostatečné jasnosti, přesnosti či bezpodmínečnosti, aby mohlo mít takový účinek, anebo v případě sporu mezi jednotlivci.

Zásada nepřímého účinku byla poprvé rozpracována v rozsudcích SDEU ve věcech *C-14/83, Von Colson and Kamann*, a *C-79/83, Harz*. V těchto rozsudcích byla řešena problematika tehdejší nepostačující německé právní úpravy v oblasti sankcí ukládaných za porušení rovného zacházení mezi muži a ženami, uvádí *Pátek (2008)*. Jelikož k naplnění cíle *směrnice Rady 76/207/EHS* nedošlo a konkrétní ustanovení této směrnice nedisponovaly přímým účinkem, SDEU rozhodl o povinnosti aplikace vnitrostátního práva implementující směrnici v souladu s požadavky práva EU v tom rozsahu, v němž to vnitrostátní právo členského státu EU dovoluje – tedy v nejvyšší možné míře, jak je uvedeno v bodu 8 rozsudku *C-106/89, Marleasing*.

Jak uvádí *Svoboda (2019)*, povinnost vykládat vnitrostátní právo eurokonformním způsobem mají státní orgány tehdy, když:

- existuje vnitrostátní právní norma, která provádí normu Evropské unie (nejčastěji směrnici),
- vnitrostátní normu není možné žádným způsobem vyložit v souladu s danou směrnici a nejedná se tak o tzv. protichůdný předpis,

- nedojde k uložení přímé povinnosti ze strany státu (a zejména ne k uložení trestní odpovědnosti),
- nedojde k porušení zásad právní jistoty retroaktivity.

I v případě nepřímého účinku je nutno uvést, od kterého okamžiku jsou vnitrostátní orgány, zejména soudy, povinny jej aplikovat. Rozsudkem SDEU ve věci *C-80/86, Kolpinghuis Nijmegen*, bylo rozhodnuto, že u směrnice nastane plný nepřímý účinek až poté, co implementační lhůta marně uplyne. Nicméně povinnost členského státu EU a jeho vnitrostátních orgánů nepřijímat nesouladné akty existuje již před uplynutím této implementační lhůty, a to od okamžiku vstupu směrnice v platnost.

Dalším významným rozsudkem SDEU, co se vývoje nepřímého účinku týče, je rozsudek ve věci *C-397/01 až C-403/01, Pfeiffer*, v jehož bodě 115 je uvedeno, že „*ačkoliv zásada výkladu vnitrostátního práva v souladu s právem Společenství, kterou tak stanoví právo Společenství, se v první řadě týká vnitrostátních ustanovení přijatých k provedení příslušné směrnice, neomezuje se však na pouhý výklad znění těchto ustanovení, nýbrž vyžaduje, aby vnitrostátní soud vzal v úvahu celé vnitrostátní právo za účelem posouzení, nakolik může být uplatněno způsobem, který nevede k výsledku, jenž je v rozporu s výsledkem směrnici zamýšleným.*“ Je tedy možné vyvodit, že princip nepřímého účinku je možné aplikovat nejen na vnitrostátní předpisy, jež byly přijaty s cílem provedení směrnice, ale i na ty vnitrostátní předpisy, které nemají přímý transpoziční charakter. Na rozdíl od přímého účinku je tedy předmětem aplikace nepřímého účinku vnitrostátní předpis, nikoliv předpis Evropské unie.

Co se týče výkladových metod, je opět možno se obrátit na rozsudek SDEU ve věci *C-397/01 až C-403/01, Pfeiffer*, konkrétně na bod 116, na jehož základě je možné vyvodit, že použití jakýchkoliv výkladových metod s cílem eliminace vnitrostátního práva, které je neslučitelné s příslušnou směrnicí, není dovoleno. Vnitrostátnímu orgánu členského státu EU je povoleno používat pouze takových výkladových metod, které jsou obdobně používány v ryze vnitrostátních záležitostech.

Z výše uvedeného je zřejmé, že použití nepřímého účinku vnitrostátními orgány, zejména soudy, není bezpodmínečné. V případě, že členským státem EU nebyla daná směrnice řádně implementována, nesmí výklad národního práva ve světle znění a účelu směrnice vést k uložení takové povinnosti jednotlivci, která není obsažena ve vnitrostátním právu členského státu EU, a to i přes skutečnost, že je obsahem dané

směrnice. V rozsudku SDEU ve věci C-80/86, *Kolpinghuis Nijmegen*, je v bodech 13 a 14 uvedeno, že se výše popsaná situace týká především takových případů, v nichž by použití nepřímého účinku docílilo buďto uložení, ba dokonce zpřísnění trestních sankcí osob jednajících v rozporu s danou směrnicí. Nicméně, jak uvádí *Drake (2005, s. 337)*¹⁰, „zásada nepřímého účinku vyžaduje, aby vnitrostátní soudy vykládaly vnitrostátní právo v souladu se směrnicí Společenství, i přes to, že z tohoto výkladu vyplývá povinnost jednotlivce vůči jinému.“

Spekulace o působení nepřímého účinku směrnic i v případech v rozporu s tím, co je stanoveno vnitrostátním právem nebo jinou právní zásadou obecnějšího charakteru, byly ukončeny až rozsudkem SDEU ve věci C-268/06, *Impact*. V bodě 100 tohoto rozsudku je uvedeno, že „povinnost vnitrostátního soudu přihlížet k obsahu směrnice, pokud vykládá a používá relevantní pravidla vnitrostátního práva, je však omezena obecnými právními zásadami, zejména zásadou právní jistoty a zásadou zákazu zpětné účinnosti, a nemůže sloužit jako základ pro výklad vnitrostátního práva *contra legem*.“¹¹

Výjimku z obecných výkladových metod a limitů spjatých s nepřímým účinkem dle rozsudku C-555/07, *Kücükdeveci*, mají ty směrnice, které pouze konkretizují určitou obecnou zásadu práva EU. Pro výklad takovýchto specifických antidiskriminačních směrnic vnitrostátní soud může postupovat *contra legem*. To znamená, že nedojde k použití ustanovení vnitrostátního práva rozporující dané zásadě.

Závěrem k nepřímému účinku je vhodné dodat, že vývoj nepřímého účinku není jednou pro vždy u svého konce. I nadále je nutno pro jeho pochopení a možnost stanovování závěrů obecnějšího charakteru sledovat nová rozhodnutí SDEU, tedy aktuální judikaturu SDEU.

¹⁰ Vlastní překlad autorky práce.

¹¹ Viz rozsudky C-80/86, *Kolpinghuis Nijmegen*, (bod 13); C-212/04, *Adeneler*, (bod 110); C-105/03, *Pupino*, (body 44 a 47).

4 Aplikace eurokonformního přístupu u osvobozených plnění

Tato kapitola je věnována vymezení vybraných pojmů rozhodných pro vyhodnocení podmínek osvobození od DPH dle § 54 a § 55 *ZODPH* za pomoci aplikace eurokonformního účinku *směrnice Rady 2006/112/ES*. Z tohoto důvodu byly analyzovány veškeré dostupné judikáty SDEU s vazbou k DPH.

Eurokonformní přístup, jak bylo blíže popsáno v předchozí kapitole, vychází z existence judikatury SDEU. Byl zaveden Soudním dvorem Evropské unie s cílem zajistit v členských státech EU jednotné posuzování shodných situací. V praxi při uplatňování DPH může nastat situace, kdy význam určitých ustanovení nemusí být zcela jednoznačný. Jestliže je úprava tuzemských ustanovení v tomto ohledu nejasná a dané pojmy nejsou správně nebo úplně vymezeny, popřípadě tuzemským zákonem nejsou vymezeny vůbec, vzniká dle judikatury SDEU danému členskému státu EU povinnost tyto vyložit způsobem, jakým je vymezuje právní úprava Společenství¹². Je proto nutné připomenout, že *ZODPH* nesmí být v rozporu se sekundárním právem EU, ale ani s judikaturou SDEU.

Je tedy patrné, že nepřímý účinek je v harmonizované daňové oblasti jednou z hlavních zásad, jemuž jsou jak daňové subjekty, tak samotní správci daně, nuceni čelit. Je tomu zejména z důvodu, že SDEU je oprávněn prostřednictvím judikatury provést eurokonformní výklad daného pojmu zcela odlišně od způsobu, jakým je tento pojem ustanoven prostřednictvím právních norem jednotlivých členských států EU. Tento problém vzniká také u aplikace plnění osvobozených od DPH.

Tato kapitola byla zpracována analyticko-deskriptivní metodou výzkumu a dále také metodou komparace, která byla využita při práci se *směrnici Rady 2006/112/ES* a *ZODPH*.

Pro zpracování této kapitoly byly informace čerpány zejména z judikatury SDEU, *zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, směrnice Rady 2006/112/ES* a *nařízení Rady (EU) 282/2011*, není-li uvedeno jinak.

¹² Připomeňme, že ve *směrnici Rady 2006/112/ES* je používán výraz „Společenství“, jak již bylo uvedeno v podkapitole 2.3. Tento je možno chápat v této práci jakožto ekvivalentní k pojmu „Evropské unie“.

4.1 Problematika vybraných plnění osvobozených od daně z přidané hodnoty

Úvodem je nutno zdůraznit, že osvobození od DPH představují výjimku z obecného pravidla, kdy každé dodání zboží či poskytnutí služby za úplatu uskutečněné osobou povinnou k dani¹³, která uskutečňuje ekonomické činnosti¹⁴, podléhá DPH. Z tohoto důvodu je zapotřebí, aby měla osvobození od DPH, která jsou aplikována na národní úrovni, základ v právu Společenství. Rozsah těchto osvobození je přitom nutné vykládat striktně, tedy nejužším možným způsobem, jak vyplývá z bodu 13 rozsudku *C-348/87, Stichting Uitvoering Financiële Acties*. Tato zásada má nicméně také svůj limit, jak vyplývá z bodu 2 rozsudku *C-284/03, Temco Europe SA*. Výklad nesmí být příliš restriktivní, jelikož by tak mohl zbavit předmětná ustanovení zamýšlených účinků.

Jestliže je v daném ustanovení, které se týká osvobození od DPH, navíc uvedena výjimka, kterou pod plnění osvobozená od DPH zařadit nelze, jedná se v takovém případě o tzv. výjimku z výjimky. Tuto je naopak zapotřebí posuzovat široce, jelikož tato druhá výjimka „navrací“ dané plnění nazpět mezi zdanitelná plnění, jak je uvedeno v rozsudku *C-305/01, MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring*.

Osvobození od DPH stanovené na základě *směrnice Rady 2006/112/ES* dle ustálené judikatury SDEU rovněž představují autonomní pojmy práva Společenství a je proto nutné na ně pohlížet v celkové vazbě na společný systém daně z přidané hodnoty, jenž je zaveden touto směrnicí. Pojmy, které souvisejí s osvobozením od DPH, vykazují svůj vlastní komunitární obsah a není tudíž možné, aby jim byl přisuzován obsah, jaký jim je přisuzován v soukromém právu členských států EU či obsah, který je platný pro účely jiných předpisů Evropské unie, jelikož tyto sledují cíl odlišný od cíle, který je sledován na základě *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dále platí, že na základě ustálené judikatury SDEU formulace použité v jednom z jazykových znění ustanovení Společenství nemůže sloužit jako jediný základ pro výklad

¹³ Osoba povinná k dani je blíže vymezena v § 5 *ZODPH*. Dle tohoto zákona je osobou povinnou k dani ta osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti, nebo skupina, nebo právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, jestliže uskutečňuje ekonomické činnosti.

¹⁴ Ekonomickou činností dle § 5 odst. 3 *ZODPH* se pro účely DPH rozumí činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služby, včetně důlní činnosti a zemědělské výroby a výkonu svobodných a jiných obdobných povolání podle jiných právních předpisů, a také činnost spočívající ve využití hmotného a nehmotného majetku za účelem získávání pravidelného příjmu.

tohoto ustanovení a ani jí nemůže být přiznána přednostní povaha vzhledem k jiným jazykovým zněním, jelikož by tento přístup byl neslučitelný s požadavkem jednotného použití práva Společenství, viz bod 16 rozsudku *C-149/97, Institute of the Motor Industry*. V případě jazykových rozdílů nelze posuzovat dotyčný pojem pouze na základě doslovného výkladu, nýbrž je nutné vykládat tento ve světle kontextu, v jakém se nachází, a ve smyslu účelu a systematiky *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dlouhodobě je v praxi v oblasti pojišťovacích a finančních činností čím dál složitější správně pochopit problematiku plnění osvobozených od DPH. Původcem tohoto stavu je zejména enormní přírůstek rozličných druhů finančních technologií, které s sebou nese modernizace v oblasti finančních produktů. Tyto moderní finanční produkty často nejsou *směrnici Rady 2006/112/ES* a ani *ZODPH* podchyceny. SDEU je tak postaven před problém posuzovat tyto nové produkty a služby značně nevyhovující a zastaralou právní úpravou, čímž je nucen se stále více opírat o základní zásady a obecné principy výkladu práva EU. Výsledný střet mezi zásadou striktního výkladu a zásadou neutrality činí rozhodnutí vydaná SDEU nekonzistentní, jelikož v každém jednotlivém rozsudku SDEU je zmíněná míra, v jakém jedna zásada převládá nad druhou, různá. Tím se problematika stává mnohem méně předvídatelnou a míra právní jistoty je obecně podstatně nižší.

4.1.1 Osvobození finančních a pojišťovacích činností od daně z přidané hodnoty v právu Evropské unie

Osvobození od DPH je v právu EU zakotveno ve *směrnici Rady 2006/112/ES*, konkrétně v hlavě IX. Taxativní výčet plnění, která členské státy EU osvobodí v tuzemsku¹⁵ od DPH, lze v této směrnici hledat pod čl. 131 až 136.

Zcela nezbytné je zmínit čl. 131 *směrnice Rady 2006/112/ES*, dle něhož se osvobození od DPH na základě kapitol 2 až 9 této směrnice uplatňují:

- aniž jsou dotčeny jiné předpisy Společenství a
- za podmínek, které členské státy EU stanoví k zajištění správného a jednoduchého uplatňování těchto osvobození, zamezení veškerých daňových úniků, vyhýbání se daňovým povinnostem či zneužití daňového režimu.

¹⁵ Tuzemskem je dle *ZODPH* myšleno vlastní území daného členského státu EU.

Jelikož je tato práce zaměřena na oblasti týkající se finančních a pojišťovacích činností, je z tohoto hlediska důležité představit čl. 135 *směrnice Rady 2006/112/ES*, podle něhož lze od DPH osvobodit, mimo jiné, určité druhy plnění týkající se pojišťovacích a finančních služeb.

Na základě čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES* jsou členské státy EU povinny osvobodit od DPH plnění, která se týkají finančních a pojišťovacích služeb. Tato plnění osvobozená od DPH jsou uvedena v tabulce 4.1. Kompletní znění čl. 135 *směrnice Rady 2006/112/ES* je uvedeno v příloze 2.

Tabulka 4.1: Finanční a pojišťovací služby jakožto plnění osvobozená od DPH na základě směrnice Rady 2006/112/ES

Článek 135 odst. 1 písm. a) až g)
a) pojišťovací a zajišťovací činnosti včetně souvisejících služeb poskytovaných pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty,
b) poskytnutí a sjednání úvěrů a správa úvěrů osobou, která je poskytl,
c) sjednání a převzetí závazků, ručení a jiných jistot a záruk, jakož i správa úvěrových záruk osobou, která úvěry poskytuje,
d) činnosti včetně sjednávání týkající se vkladových a běžných účtů, plateb, převodů, pohledávek, šeků a dalších převoditelných cenných papírů, s výjimkou vymáhání pohledávek,
e) činnosti včetně sjednávání týkající se oběživa, bankovek a mincí používaných jako zákonné platidlo, kromě sběratelských předmětů, jako jsou zlaté, stříbrné nebo jiné kovové mince anebo bankovky, které se obvykle nepoužívají jako zákonné platidlo nebo které jsou předmětem numismatického zájmu,
f) činnosti včetně sjednávání, avšak vyjma řízení a správu, týkající se akcií, podílů na společnostech nebo sdruženích, dluhopisů a jiných cenných papírů, kromě dokladů zakládajících právní nárok na zboží a práv nebo cenných papírů uvedených v článku 15 odst. 2 <i>směrnice Rady 2006/112/ES</i> ,
g) správa fondů kolektivního investování, jak je vymezují členské státy.

Zdroj: vlastní zpracování dle *směrnice Rady 2006/112/ES*

Dle čl. 137 odst. 1 písm. a) *směrnice Rady 2006/112/ES* mohou členské státy EU poskytnout osobám povinným k dani možnost volby zdanění v případě plnění, která se týkají finančních činností uvedených v čl. 135 odst. 1 písm. b) až g) této směrnice.

V případě, že je plnění osvobozeno od DPH, přichází plátce daně o nárok na odpočet daně na vstupu, ovšem za podmínky, že se buďto výslovně nejedná o plnění osvobozené od DPH s nárokem na odpočet daně, případně o situaci, kdy plátce nemá nárok na odpočet daně v částečné výši. Nárok na odpočet daně v částečné výši je blíže vymezen v podkapitole 4.9. Z toho důvodu se výhoda v podobě osvobození od DPH může proměnit v nevýhodu v podobě zvýšení nákladů tohoto plátce na pořízení vstupů. V případě, že pro tato osvobození členské státy EU možnost volby zdanění osobám povinným k dani poskytnou, jedná se o tzv. opci zdaňovat svá plnění namísto využití osvobození, jak uvádí *Pátek (2008)*. Tuto opci lze nicméně z pohledu *ZODPH* uplatnit

pouze pro plnění, která spočívají v dodání nemovité věci dle § 56 a nájem nemovité věci dle § 56a.

Dle rozsudku *C-8/81, Ursula Becker*, jsou členské státy EU oprávněny stanovit si podmínky pro osvobození od DPH – zúžit rozsah osvobození ustanovených *směrnici Rady 2006/112/ES*, avšak výlučně s cílem zabránit zneužití samotného osvobození od DPH nebo zamezit obcházení daňové povinnosti, tedy s cílem zajistit správné a jednoznačné uplatňování osvobození. Je tedy zcela zřetelné, že není v kompetenci členských států EU stanovit jiné podmínky, které sledují cíl odlišný od zmíněného cíle, a tím omezit rozsah osvobození.

4.1.2 Osvobození finančních a pojišťovacích činností od daně z přidané hodnoty z hlediska české legislativy

Osvobození finančních a pojišťovacích činností od DPH je zakotveno v *ZODPH* v § 54 – finanční činnosti a v § 55 – pojišťovací činnosti, obojí ve vazbě na § 51 – plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně. Přehled plnění osvobozených od DPH bez nároku na odpočet daně dle § 51 tohoto zákona byl uveden v podkapitole 2.4.1, konkrétně v obrázku 2.1.

Na základě § 54 odst. 1 *ZODPH* se finančními činnostmi pro účely *ZODPH* rozumí činnosti uvedené v tabulce 4.2.

Tabulka 4.2: Finanční činnosti – § 54 odst. 1 *ZODPH*

§ 54 – finanční činnosti, odst. 1 písm.
a) převod cenných papírů včetně zaknihovaných cenných papírů, podílů v obchodních korporacích,
b) přijímání vkladů od veřejnosti,
c) poskytování úvěrů a peněžních zápůjček,
d) platební služby a vydávání elektronických peněz,
e) vydávání a správa platebních prostředků, jestliže se nejedná o poskytování platebních služeb nebo vydávání elektronických peněz podle písmene d),
f) poskytování a převzetí peněžních záruk a převzetí peněžních závazků,
g) otevření, potvrzení a avizování akreditivu,
h) obstarávání inkasa,
i) směnářská činnost,
j) operace týkající se peněz,
k) dodání zlata České národní bance a přijímání vkladů Českou národní bankou od bank, včetně zahraničních bank, nebo od státu,
l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji,
m) přijímání nebo předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů na účet zákazníka,
n) provádění pokynů týkajících se investičních nástrojů na cizí účet,
o) obchodování s investičními nástroji na vlastní účet,
p) obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů,
q) upisování nebo umísťování emisí investičních nástrojů,
r) vedení evidence investičních nástrojů,

s) vypořádání obchodů s investičními nástroji,
t) obchodování s devizovými hodnotami na vlastní účet nebo na účet zákazníka,
u) úplatné postoupení pohledávky postoupené jiným subjektem; osvobozeno od daně není poskytování služeb, jejichž předmětem je vymáhání dluhů a faktoring,
v) obhospodařování nebo administrace investičního fondu, důchodového fondu, účastnického fondu, transformovaného fondu nebo obdobných zahraničních fondů,
w) vybírání rozhlasových nebo televizních poplatků,
x) výplata dávek důchodového pojištění nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva,
y) sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v písmenech a), b), c), d), e), f), g), h), i), j), l), m), n), o), p), q), r), s), t) a u).

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

V § 54 odst. 2 a 3 ZODPH je dále uvedeno, že osvobození dle § 54 odst. 1:

- písm. c) v případě operací, které souvisejí se správou úvěru nebo peněžní zápůjčky, může uplatnit pouze osoba poskytující úvěr nebo peněžní zápůjčku,
- písm. e) v případě operací souvisejících s vydáváním platebních karet, zejména správy nebo blokace platební karty, může uplatnit pouze vydavatel tohoto platebního prostředku.

Na základě § 55 ZODPH se pojišťovacími činnostmi pro účely ZODPH rozumí činnosti uvedené v tabulce 4.3.

Tabulka 4.3: Pojišťovací činnosti – § 55 ZODPH

§ 55 – pojišťovací činnosti
a) poskytování pojištění,
b) poskytování zajištění,
c) služby související s pojištěním nebo zajištěním poskytované osobami zprostředkovávajícími pojištění nebo zajištění.

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Závěrem k české legislativní úpravě plnění osvobozených od DPH bez nároku na odpočet daně lze shledat, že v porovnání s výčtem osvobození, jak je uvádí *směrnice Rady 2006/112/ES* v čl. 135, je výčet finančních a pojišťovacích služeb, které jsou definovány v dalších tuzemských zákonech, jejichž pojmosloví ZODPH přebírá, velmi rozsáhlý, mnohdy neaktuální a do jisté míry i nepřehledný.

Je tomu zejména z důvodu, že současné znění ZODPH v oblasti finančních a pojišťovacích činností přejalo daný seznam plnění osvobozených od DPH z předunijního tuzemského ZODPH. Ač byl ZODPH mnohokrát novelizován, úprava stále není bezchybná. Tím je vazba na *směrnici Rady 2006/112/ES* značně ztížena a pro posouzení, zda byla příslušná ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* (či dřívější *šesté směrnice o DPH*) správně implementována, je nezbytné uvést nejprve dané ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*, a to v celé souvislosti, a poté k tomuto ustanovení přiřadit

odpovídající ustanovení ZODPH. Teprve po tomto kroku je možné posoudit správnost zmíněné implementace a možnost využití eurokonformního přístupu při interpretaci ZODPH.

4.1.3 Převodní tabulka mezi zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a směrnicí Rady 2006/112/ES pro finanční a pojišťovací činnosti osvobozené od daně z přidané hodnoty

V tabulce 4.4 je uvedeno přiřazení konkrétních ustanovení § 54 – finanční činnosti a § 55 – pojišťovací činnosti ZODPH k danému odpovídajícímu ustanovení čl. 135 odst. 1 směrnice Rady 2006/112/ES.

Tabulka 4.4: Převodní tabulka mezi ZODPH a směrnicí Rady 2006/112/ES pro finanční a pojišťovací činnosti osvobozené od DPH

ZODPH § 54 – finanční činnosti, odst. 1 písm.		Čl. 135 směrnice Rady 2006/112/ES odst. 1 písm.
c) a y)	→	b)
f)	→	c)
b); d); e); g); h); k); u); w); x); a y)	→	d)
i); j) a y)	→	e)
l); m); n); o); p); q); r); s); t) a y)	→	f)
v)	→	g)
ZODPH § 55 – pojišťovací činnosti, písm.		Čl. 135 směrnice Rady 2006/112/ES odst. 1 písm.
a); b) a c)	→	a)

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a směrnice Rady 2006/112/ES

Z tabulky 4.4 je patrné, že pro účely zpřehlednění lze činnosti uvedené v § 55 – pojišťovací činnosti ZODPH, zařadit do jedné skupiny pod čl. 135 odst. 1 písm. a) směrnice Rady 2006/112/ES.

Z tabulky 4.4 je dále rovněž zřetelné, že pro účely zpřehlednění lze činnosti uvedené v § 54 – finanční činnosti ZODPH rozdělit do šesti základních skupin, které zachycují systém uspořádání čl. 135 odst. 1 směrnice Rady 2006/112/ES. Je nicméně nutné zdůraznit, že se některá ustanovení ve svém zařazení mohou překrývat, tudíž nelze zcela přesně stanovit, do které ze skupin dle směrnice Rady 2006/112/ES by mělo být dané ustanovení ZODPH zařazeno.

První skupinou je skupina týkající se poskytování a sjednání úvěrů dle čl. 135 odst. 1 písm. b) směrnice Rady 2006/112/ES. Tomuto ustanovení odpovídá v ZODPH § 54 odst. 1 písm. c) a písm. y).

Druhu skupinou je skupina, která se týká sjednání a převzetí závazku dle čl. 135 odst. 1 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Tomuto ustanovení odpovídá v *ZODPH* § 54 odst. 1 písm. f).

Třetí skupina je tvořena všemi operacemi, které se týkají plateb, platebního styku, vkladů, převodů peněz, pohledávek (s výjimkou jejich vymáhání), šeků a dalších převoditelných cenných papírů dle čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Tomuto ustanovení odpovídají v *ZODPH* § 54 odst. 1 písm. b), d), e), g), h), k), u), w), x) a y).

Čtvrtá skupina je tvořena činnostmi týkajícími se oběživa, bankovek a mincí používaných jako zákonné platidlo dle čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Tomuto ustanovení odpovídají v *ZODPH* § 54 odst. 1 písm. i), j) a y).

Pátou skupinou je skupina týkající se činností v oblasti cenných papírů a investičních nástrojů dle čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Tomuto ustanovení odpovídají v *ZODPH* § 54 odst. 1 písm. l), m), n), o), p), q), r), s), t) a y).

Poslední, šestá, skupina se týká správy fondů kolektivního investování dle čl. 135 odst. 1 písm. g) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Tomuto ustanovení odpovídá v *ZODPH* § 54 odst. 1 písm. v).

Pro účely ucelení problematiky čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES* je v tabulce 4.5 zobrazena převodní tabulka mezi zmíněným čl. *směrnice Rady 2006/112/ES* a *šestou směrnicí o DPH*.

Tabulka 4.5: Převodní tabulka mezi čl. 135 směrnice Rady 2006/112/ES a šestou směrnicí o DPH

směrnice Rady 2006/112/ES – čl. 135 odst. 1 písm.		šestá směrnice o DPH – čl. 13 část B písm.
a)	→	a)
b)	→	d) bod 1
c)	→	d) bod 2
d)	→	d) bod 3
e)	→	d) bod 4
f)	→	d) bod 5
g)	→	d) bod 6

Zdroj: vlastní zpracování dle *směrnice Rady 2006/112/ES*

V následujících podkapitolách jsou uvedena vybraná plnění osvobozená od DPH dle *ZODPH*, na která byl aplikován eurokonformní přístup, co se jejich výkladu týká.

Tato plnění byla vybrána dle oblastí, v nichž SDEU dosud judikoval ohledně čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES*. U zmíněných lze buďto provést eurokonformní výklad, či případně určit, zda nejsou v rozporu se zněním čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Podkapitoly jsou seřazeny dle systematiky čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Pro zpracování následujících podkapitol byla nejprve provedena rešerše všech doposud vydaných rozsudků SDEU týkajících se daných problematik. Každá jednotlivá podkapitola byla tedy zpracována dle veškerých dosud vydaných rozsudků SDEU na dané téma.

4.2 Pojištění, zajištění a služby související s pojištěním nebo zajištěním

Pojišťovací a zajišťovací činnosti představují v rámci DPH bezesporu složitou problematiku.

Dle *ZODPH* lze pojišťovací a zajišťovací činnosti vymezit jako služby, které jsou dle § 2 odst. 1 písm. b) tohoto zákona předmětem daně¹⁶. Poskytnutím služby jsou dle § 14 odst. 1 tohoto zákona všechny činnosti, které nejsou dodáním zboží. Dále se za poskytnutí služby považuje také pozbytí nehmotné věci, přenechání zboží k užití jinému, zřízení, trvání a zánik věcného břemene či zavázání se k povinnosti zdržet se určitého jednání nebo strpět určité jednání či situaci.

Dle čl. 2 odst. 1 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES* je poskytnutí služby za úplatu uskutečněné v rámci členského státu EU osobou povinnou k dani, která jedná jako taková, předmětem daně. Dle čl. 24 odst. 1 této směrnice se poskytnutím služby rozumí každé plnění, které není dodáním zboží. V čl. 25 a 26 této směrnice jsou uvedena další plnění, která je nutno považovat za poskytnutí služby za úplatu.

Dle § 55 *ZODPH* jsou služby poskytování pojištění, poskytování zajištění a služby související s pojištěním nebo zajištěním poskytované osobami zprostředkovávajícími pojištění nebo zajištění osvobozeny od DPH bez nároku na odpočet daně.

¹⁶ Předmět daně je blíže vymezen v § 2, § 2a a § 2b *ZODPH*.

Dle čl. 135 odst. 1 písm. a) členské státy EU osvobodí od DPH pojišťovací a zajišťovací činnosti včetně souvisejících služeb poskytovaných pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty.

Předmětné pojmy nejsou ZODPH a směrnicí Rady 2006/112/ES vymezeny.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Oblast pojištění je v tuzemských právních předpisech upravena zákonem č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví (dále také „ZOP“) a zákonem č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění (dále také „ZODPAZ“).

Dle § 3 odst. 1 písm. f) ZOP se pojišťovací činností rozumí činnost spočívající v přebírání pojistných rizik na základě uzavřených pojistných smluv a plnění z nich. Součástí pojišťovací činnosti jsou ty činnosti, které přímo vyplývají z povolené pojišťovací činnosti. Jedná se zejména o činnosti související se vznikem pojištění a správou pojištění, likvidace pojistných událostí, poskytování asistenčních služeb, investování, uzavírání smluv pojišťovnou se zajišťovnami o zajištění závazků pojišťovny vyplývajících z jí uzavřených pojistných smluv a činnost směřující k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků.

Zajišťovací činností se dle § 3 odst. 1 písm. l) ZOP rozumí přebírání pojistných rizik na základě uzavřených smluv, jimiž se zajišťovna zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění v případě, že nastane nahodilá událost blíže označená ve smlouvě. Pojistitel se zavazuje platit zajistiteli ve smlouvě určenou část pojistného, tzv. zajištění, z pojistných smluv uzavřených pojistitelem, které jsou předmětem zajišťovací smlouvy. Součástí zajišťovací činnosti jsou dále činnosti, které přímo vyplývají z povolené zajišťovací činnosti. Jedná se zejména o činnosti související se vznikem zajištění a správou zajištění, investování, poskytování statistického nebo pojistněmatematického poradenství v pojišťovnictví, analýzy a průzkumu pojistných rizik, činnosti holdingové osoby a činnosti ve finančním sektoru podle zákona upravujícího doplňkový dohled nad finančními konglomeráty.

Dle § 2 písm. c) a d) ZODPAZ se poskytováním pojištění (či zajištění) rozumí jednání podnikatele vlastním jménem spočívající v:

- nabízení možnosti sjednat, změnit, případně ukončit pojištění (zajištění), včetně srovnávání pojištění (zajištění),

- předkládání návrhů na sjednání, změnu nebo ukončení pojištění (zajištění),
- provádění dalších přípravných prací, které směřují ke sjednání, změně nebo ukončení pojištění (zajištění), včetně poskytování doporučení vedoucího ke sjednání, změně nebo ukončení pojištění (zajištění),
- sjednání nebo změně pojištění (zajištění).

V *ZODPAZ* je dále v § 6 vymezen pojem samostatný zprostředkovatel. Samostatným zprostředkovatelem se rozumí ten, kdo je oprávněn zprostředkovávat pojištění nebo zajištění na základě oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele, které je udělováno Českou národní bankou na základě splnění podmínek uvedených v § 7 tohoto zákona. Dle § 12 tohoto zákona může být samostatným zprostředkovatelem pojišťovací agent v případě, že zprostředkovává pojištění pro pojišťovnu či pojišťovací makléř, jestliže zprostředkovává pojištění pro zákazníka. Pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř uzavírají pro výkon činnosti s pojišťovnou nebo zákazníkem smlouvu, která musí mít písemnou formu.

Dle § 2 písm. e) a f) *ZODPAZ* se zprostředkováním pojištění (zajištění) rozumí jednání jménem pojistitele (či zajišťovatele) nebo zákazníka odlišné od poskytování pojištění (zajištění) spočívající v činnostech shodných v případě § 2 písm. c) a d) *ZODPAZ* a dále navíc v pomoci při správě pojištění a při uplatňování práv z pojištění (zajištění). Je tedy patrné, že se v případě pojmu „související služby poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“ lze odkázat na tuzemskou úpravu pouze podpůrně a značně omezeně.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Dle ustálené judikatury SDEU, viz bod 17 rozsudku *C-349/96, Card Protection Plan*, lze eurokonformně vyložit, že je pro „pojišťovací činnosti“ na základě všeobecně přijímaného názoru charakteristická skutečnost, kdy se pojistitel na základě předchozí úhrady pojistného zavazuje zajistit pojištěnému v případě, že dojde k materializaci krytého rizika, plnění dohodnuté při uzavření smlouvy. Rozsudkem *C-13/06, Komise vs. Řecko*, je dále ustáleno, že není nutné, aby zmíněné plnění bylo pojištěnému poskytnuto pouze v podobě peněžních prostředků. Může se tak jednat i o plnění ve formě věcného plnění, případně o plnění ve formě poskytnutí asistenční služby.

Dle bodů 40 a 41 rozsudku *C-8/01, Taksatorringen*, se výraz „pojišťovací činnosti“ ale netýká pouze činností vykonávaných samotnými pojistiteli a je v zásadě

dostatečně široký na to, aby zahrnul poskytnutí pojistného krytí osobou povinnou k dani, která sama není pojistitelem, avšak v rámci kolektivního pojištění obstarává svým zákazníkům takové pojištění využitím služeb pojistitele, který nese pojistné riziko. Tato činnost ale již z povahy samotné věci zahrnuje nutnost existence smluvního vztahu mezi poskytovatelem pojišťovacích služeb a osobou, jejíž rizika jsou pojištěním kryta, tzn. pojištěným.

Co se týče pojmu „související služby poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“, tak ze samotného znění čl. 135 odst. 1 písm. a) *směrnice Rady 2006/112/ES* vyplývá, že jejich osvobození od DPH podléhá splnění dvou kumulativních podmínek. Tyto služby tedy musí:

1. „souviset“ s pojišťovací činností a
2. být „poskytovány pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“.

V případě první podmínky je dle bodu 33 rozsudku *C-40/15, Aspiro*, výraz „související“ dostatečně široký, aby pokryl různé služby přispívající k výkonu pojišťovací činnosti. V případě druhé podmínky je zapotřebí zkoumat samotný obsah služeb, nikoliv jen formální postavení poskytovatele služeb, jak je uvedeno v bodech 35 a 36 rozsudku *C-40/15, Aspiro*. V rámci této druhé podmínky tak musí být současně splněna dvě kritéria, a to, že:

- poskytovatel musí mít vztah k pojistiteli a k pojištěnému, přičemž tento vztah může být i jen nepřímý (viz rozsudek *C-124/07, Beheer*), pokud je poskytovatel subdodavatelem makléře nebo agenta,
- činnost tohoto poskytovatele musí zahrnovat základní prvky funkce pojišťovacího agenta, jakými jsou hledání zákazníků a navazování kontaktů mezi nimi a pojistitelem za účelem uzavření pojistných smluv.

Co se týče prvního kritéria, tak okolnost, že pojišťovací agent nebo makléř nemá se smluvními stranami pojistné či zajistné smlouvy, na jejímž uzavření se podílí, přímý vztah, ale má k nim pouze vztah nepřímý prostřednictvím jiné osoby povinné k dani, která má sama přímý vztah s jednou z těchto smluvních stran a se kterou je tento pojišťovací agent nebo makléř vázán smlouvou, nebrání tomu, aby dané plnění bylo osvobozeno od DPH, jak vyplývá z rozsudku *C-124/07, Beheer*. Ze zásady daňové neutrality totiž jasně vyplývá, že subjekty musí mít možnost zvolit si způsob organizace, který jim z čistě

hospodářského hlediska vyhovuje nejlépe, aniž by tím podstupovaly riziko vyloučení svých plnění z osvobození od DPH.

Jestliže je jedno plnění navíc složeno z více dílčích plnění, je zapotřebí brát v úvahu veškeré okolnosti, za kterých k danému plnění došlo, aby bylo možno určit, zda se z hlediska DPH jedná o jediné plnění či o více odlišných plnění, které je nutno posuzovat odděleně, jak je uvedeno v rozsudku *C-463/16, Stadion Amsterdam CV*. Každé plnění je obvykle pro účely DPH nutno považovat za oddělené a samostatné, jak vyplývá z čl. 1 odst. 2 druhého pododstavce *směrnice Rady 2006/112/ES*, nicméně plnění složené z více dílčích plnění spočívající z hospodářského hlediska v jediném plnění nesmí být uměle rozděleno, aby tím nebylo narušeno fungování systému DPH.

O jediné plnění se proto jedná tehdy, když několik dílčích plnění nebo úkonů poskytnutých osobou povinnou k dani zákazníkovi je tak těsně spojeno, že objektivně tvoří jediné nedělitelné hospodářské plnění, jehož rozdělení by bylo umělé. Tak je tomu zejména tehdy, když je zapotřebí jeden nebo více prvků považovat za hlavní plnění, kdežto jiné prvky je naopak potřebné považovat za jedno nebo více vedlejších plnění sdílejících daňový osud hlavního plnění. Plnění musí být zejména považováno za vedlejší k plnění hlavnímu, není-li samo o sobě pro zákazníka cílem, ale je pouhým prostředkem k získání prospěchu z hlavního plnění poskytovatele za nejvýhodnějších podmínek, viz body 24 a 25 rozsudku *C-276/09, Everything Everywhere*. Příkladně se jedná o způsob výběru platby (v hotovosti, převodem, kartou aj.) za dané služby či zboží nakoupené zákazníkem.

Příklady aplikace eurokonformního přístupu

Jelikož je oblast pojištění v rámci osvobození od DPH spojena s rozsáhlou judikaturou SDEU, je na základě eurokonformního přístupu pro účely *ZODPH* vhodné vyložit konkrétní situace týkající se této problematiky a dále uvést příklady „pojišťovacích činností“ a „souvisejících služeb poskytovaných pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“ s cílem demonstrovat, která plnění mohou být osvobozena od DPH na základě § 55 *ZODPH*, který lze na základě převodní tabulky 4.4 uvedené v podkapitole 4.1.3 přiřadit pod čl. 135 odst. 1 písm. a) *směrnice 2006/112/ES*.

Pro zpracování následujících příkladů byly využity veškeré předmětné rozsudky z oblasti pojišťovnictví, v nichž SDEU od dob svého vzniku vydal rozhodnutí – tedy ty,

které podléhaly zmíněné rešerši. Příkladně se jedná o rozsudky v této podkapitole již uvedené a rozsudky, které budou uvedeny dále.

Ve velké části rozsudků SDEU týkající se oblasti pojištění je řešeno, zda konkrétní služba je hlavním či vedlejším plněním, popřípadě jestli s hlavním plněním utváří jediný nedělitelný celek. Jak již bylo uvedeno výše – plnění musí být zejména považováno za vedlejší k plnění hlavnímu, není-li samo o sobě pro zákazníka cílem, ale je pouhým prostředkem k získání prospěchu z hlavního plnění poskytovatele za nejvýhodnějších podmínek.

Prodej pojištění při prodeji nebo leasingu zboží

Co se týká případu *C-224/11, BGŻ Leasing*, spočívajícího v prodeji pojištění při poskytování leasingu na zboží, využití leasingu leasingovým příjemcem bylo podmíněno nutností pojištění tohoto zboží. Leasingový příjemce byl oprávněn využít leasingové společnosti při zprostředkování pojištění, avšak měl možnost pojistit toto zboží u některé z pojišťovacích společností dle vlastního výběru. I když se příjemce leasingu rozhodl obstarat si pojištění prostřednictvím poskytovatele leasingu, vzniklo takové rozhodnutí nezávisle na jeho rozhodnutí uzavřít leasingovou smlouvu. Je proto naprosto zřejmé, že v takovém případě je zapotřebí mít za to, že pro příjemce leasingu je využití služeb zprostředkování pojištění v zásadě samotným cílem, nikoli pouze prostředkem k získání prospěchu z této služby za nejvýhodnějších podmínek. Z toho důvodu poskytnutí služby spočívající v pojištění zboží, které je předmětem leasingu, a poskytnutí služby spočívající v samotném leasingu musejí být pro účely DPH v zásadě považována za poskytnutí oddělených a samostatných služeb.

Stejně tomu bylo v případě *C-695/19, Rádio Popular*, v němž lze nalézt příklad služby, kterou lze zařadit pod pojem „související služby poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“. Jedná se o prodej prodloužené záruky zboží vyplývající z pojistné smlouvy, pomocí níž pojišťovna zaručuje kupujícímu zboží v případě vzniku pojistné události definované ve smlouvě opravu zboží nebo jeho výměnu za zboží nové, poskytovatelem při prodeji zboží zákazníkovi (kupujícímu), za což je poskytovatelem účtována částka jako protihodnota, která se připočte k ceně plnění (zboží). Zde kupující nebyl povinen využít služby prodeje prodloužené záruky a dané zboží si mohl zakoupit i bez využití této služby. V případě, že se rozhodl využít služby zprostředkování pojištění, byl produkt pojištěn u konkrétního pojistitele, přičemž kupující neměl na výběr, u kterého

pojistitele služeb využije. Nezdá se proto, že by plnění prodeje zboží a prodeje záruky bylo nedělitelně spjata a je na ně nutné v zásadě pohlížet jako na plnění samostatná. Tak tomu je i v případě rozsudku *C-584/13, Mapfre Warranty*, v němž byl řešen prodej záruky na opravu mechanických závad při prodeji ojetých automobilů.

V případě poskytování takových služeb, jako jsou služby uvedené v předchozích dvou rozsudcích, lze zhodnotit, že podmínky pro osvobození takové činnosti od DPH jsou dle výše zmíněného pojmu splněny. Dle ustálené judikatury SDEU je pojem „činnosti související s pojišťovacími činnostmi“ dostatečně široký, aby pokryl různé služby přispívající k výkonu pojišťovací činnosti a zadruhé výše popsaná činnost zahrnuje takové základní prvky funkce pojišťovacího agenta, jako jsou hledání zákazníků a navazování kontaktů mezi nimi a pojistitelem za účelem uzavření pojistných smluv, jelikož bez toho, aniž by došlo k prodeji daného zboží, by nemohlo dojít k prodeji zmíněných pojistných produktů.

Takové činnosti lze z hlediska eurokonformního přístupu osvobodit od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. a) *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tedy i dle § 55 *ZODPH*.

Poskytnutí licence k používání pojistného produktu

Naopak, jak vyplývá z rozsudku *C-907/19, Q-GmbH*, poskytnutí licence poskytovatelem pojišťovně opravňující tuto k používání pojistného produktu, nepředstavuje „pojišťovací činnost“, jelikož je poskytovatel tohoto produktu smluvně vázán pouze s pojistitelem a sám se nepodílí na krytí rizika pojištěného, čímž není splněna základní podmínka pro klasifikaci služby jakožto pojišťovací činnosti.

V případě, že poskytovatel, který zmíněnou licenci pojistiteli poskytl, provádí na základě smlouvy zprostředkovatelské činnosti spočívající v uzavírání smluv na tento produkt a správu těchto smluv na účet tohoto pojistitele za úplat, nemůže tato činnost představovat ani „související služby poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“, jelikož není splněno jedno ze dvou kritérií druhé kumulativní podmínky, jehož splnění je nutné, aby daná činnost mohla spadat pod zmíněný pojem. Pojistitel je totiž oprávněn daný pojistný produkt používat i bez toho, aniž by byl nucen využívat zprostředkovatelských služeb poskytovatele. Kontakt, který poskytovatel naváže se zákazníky, se uskuteční až poté, co pojistitel uskuteční kroky nezbytné ke kontaktování zákazníků, což je i krok využití zprostředkovatele pojištění. Jestliže by dané plnění poskytnuté osobou povinnou k dani zahrnující poskytnutí licence k užívání produktu

a doplňkově uzavírání smluv na tento produkt a správu těchto smluv představovalo jediné plnění, nemohlo by toto být dle čl. 135 odst. 1 písm. a) *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tudíž ani dle § 55 *ZODPH* osvobozeno od DPH, jelikož hlavní plnění nespadá do jeho působnosti.

Z hlediska eurokonformního přístupu by takové plnění mohlo být od DPH osvobozeno pouze v případě, že by tvořilo jakožto vedlejší plnění jedno nedělitelné hospodářské plnění s hlavním plněním, které by dle zmíněného ustanovení bylo od DPH osvobozeno.

Likvidace pojistných událostí

Úvodem je nutno poznamenat, že činnost, kterou vykonávají samostatní likvidátoři, nespadá pod plnění osvobozená od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. a) *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tudíž ji nelze osvobodit ani na základě § 55 *ZODPH*. Z hlediska tuzemské legislativní úpravy nicméně nejsou vymezeny podmínky, za kterých by k osvobození této činnosti od DPH dojít mohlo. Je proto nutné aplikovat eurokonformní výklad.

Dle rozsudku *C-40/15, Aspiro*, likvidace pojistných událostí sama o sobě představuje základní prvek pojišťovací činnosti, jelikož zahrnuje určení odpovědnosti a vyčíslení škody, jakož i rozhodnutí o vyplacení či nevyplacení náhrady škody pojištěnému. Je-li tato služba poskytována za úplatu poskytovatelem pojistiteli, nelze ji hodnotit jakožto „pojišťovací činnost“, jelikož neimplikuje smluvní vztah mezi poskytovatelem a pojištěným, jehož rizika jsou pojištěním kryta, a ani jako „související službu poskytovanou pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“, jelikož se jedná o činnost vykonávanou pouze na základě svěřením zpracování pojistných událostí třetí osobě. Tato externalizace tedy nesouvisí s hledáním zákazníků a navazováním kontaktu mezi nimi a pojišťovací společností za účelem uzavírání pojistných smluv, ač daný poskytovatel má s pojištěným prostřednictvím pojistitele nepřímý vztah. Druhé kritérium kumulativní podmínky proto není splněno.

Službu likvidace pojistných událostí lze od DPH osvobodit pouze v případě, bude-li se jednat o vedlejší plnění k plnění hlavnímu, s nímž bude tvořit jediné nedělitelné plnění, jehož rozdělení by bylo umělé, a zároveň toto hlavní plnění bude od DPH osvobozeno. V takovém případě by na základě eurokonformního přístupu bylo

možno zařadit likvidaci pojistných událostí pod plnění osvobozená od DPH dle § 55 ZODPH.

Činnosti „back office“

Na základě rozsudku *C-472/03, Arthur Andersen*, obdobný případ nastává i v situaci, kdy pojistitel uzavře smlouvu s poskytovatelem, který má na účet daného pojistitele vykonávat činnosti označené pojmem „back office“. Těmito činnostmi mohou být například přijímání žádostí o uzavření pojištění, jednání o smluvních a tarifních změnách, vydávání, správa a rušení pojistek, správa pojistných událostí, stanovení a platba provizí pojišťovacím agentům, organizace a řízení informační technologie, poskytování informací společnosti a pojišťovacím agentům a pořizování zpráv určených pojistníkům a třetím osobám. Obdobný případ nastal i v případě rozsudku *C-124/07, Beheer*.

Je opět patrné, že aby tyto činnosti mohly spadat pod pojem „související služby poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“, musely by splňovat dvě kumulativní podmínky, přičemž druhá z nich obsahuje kritérium, že činnosti musí zahrnovat základní prvky funkce pojišťovacího agenta, jakými jsou hledání zákazníků a navazování kontaktů mezi nimi a pojistitelem za účelem uzavření pojistných smluv. Tato podmínka není splněna, jelikož se zmíněný kontakt opět uskuteční až poté, co pojistitel uskuteční kroky nezbytné ke kontaktování zákazníků, což je i krok využití zprostředkovatele pojištění v podobě „back office“. Takové činnosti představují rozdělení činností pojišťovací společnosti, ne však činnosti, které by bylo možno osvobodit dle čl. 135 odst. 1 písm. a) *směrnice Rady 2006/112/ES* či obdobně dle § 55 ZODPH.

Další příklady plnění zařaditelných a nezařaditelných pod osvobození od DPH

Do oblasti osvobození od DPH lze dle rozsudku *C-349/96, Card Protection Plan*, zařadit i obstarávání pojištění osobou povinnou k dani, která není pojistitelem, avšak v rámci blokové pojistné smlouvy, jejímž je držitelem, obstarává pro své zákazníky (pojištěné) pojistnou ochranu od pojistitele, který přebírá kryté riziko.

Dalším příkladem je činnost posuzování škod na motorových vozidlech vykonávané sdružením (poskytovatelem) jménem jeho členů, kterými jsou pojišťovny, avšak prováděné bez smlouvy nebo zmocnění k jednání, přičemž výdaje spojené s činnostmi sdružení jsou rozděleny mezi členy tak, aby platby každého člena za služby

poskytované sdružením přesně odpovídaly podílu tohoto člena na společných výdajích. Taková činnost dle rozsudku *C-8/01, Taksatorringen*, nepředstavuje „pojistné činnosti“, jelikož poskytovatel není sám smluvně vázán s pojištěným a nepodílí se na krytí rizika pojištěného. Nepředstavuje ani „činnosti související s pojistnými službami prováděné pojišťovacími makléři nebo pojišťovacími agenty“, jelikož není splněno první kritérium druhé z kumulativních podmínek, kdy lze takovou činnost pod zmíněný pojem zařadit v případě, že poskytovatel má s pojišťovnou (či více pojišťovnami) a pojištěným vztah, i byť jen nepřímý. Vztah má být zajištěn právě v rámci smlouvy nebo zmocnění k jednání jménem a na účet nebo výhradně na účet jedné či více pojišťoven. Musí tedy existovat zmocnění zavazovat pojišťovnu ve vztahu k pojištěné osobě, která podala žádost o pojistné plnění.

„Pojišťovací činnosti“ dle rozsudku *C-235/19, United Biscuits*, rovněž nejsou služby správy investic poskytované v rámci zaměstnaneckého penzijního plánu, u nichž je vyloučeno jakékoli odškodnění v případě materializace rizika. Tyto služby tudíž nemohou být předmětem osvobození od DPH. Na základě rozsudku *C-240/99, Skandia*, není „pojišťovací činnosti“ také závazek přijatý pojišťovnou o vykonávání obchodní činnosti jiné pojišťovny za úplaty podle tržních sazeb v případě, že tato je její stoprocentní dceřinou společností oprávněnou nadále uzavírat pojistné smlouvy vlastním jménem.

„Pojišťovací či zajišťovací činnosti“ dle rozsudku *C-242/08, Swiss Re Germany Holding*, není ani úplatné postoupení souboru smluv o životním zajištění společností usazenou v členském státě EU pojišťovací společnosti usazené ve třetím státě, na jehož základě daná společnost převezme se souhlasem pojištěných veškerá práva a povinnosti vyplývající z těchto smluv.

Dílčí shrnutí

Problematika pojišťovacích a zajišťovacích činností je v oblasti plnění osvobozených od DPH spojena s rozsáhlou judikaturou SDEU, což z hlediska přehlednosti a srozumitelnosti samo o sobě složité problematice neprospívá.

V *ZODPH* není definován žádný z pojmů, který je jím v této oblasti používán, přičemž co se týče *ZOP*, je tímto řada věcí vymezována jinak než pro účely DPH, jelikož *ZOP* stanovuje podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a výkon dohledu v pojišťovnictví. Příkladně se jedná právě o samotné pojmy pojišťovací a zajišťovací činnosti – zmíněná osvobození od DPH se dle *ZODPH* nevztahují na veškeré činnosti

spadající do definice pojišťovacích a zajišťovacích činností ve smyslu *ZOP*. V *ZOP* je uvedeno, že takové činnosti navíc přímo souvisejí s povolením k výkonu pojišťovací činnosti, nicméně dle judikatury SDEU, a tedy pro účely *ZODPH*, je zřejmé, že činnosti poskytování pojištění či zajištění mohou být osvobozeny od DPH i přesto, aniž by daná instituce disponovala povolením k výkonu pojišťovací činnosti.

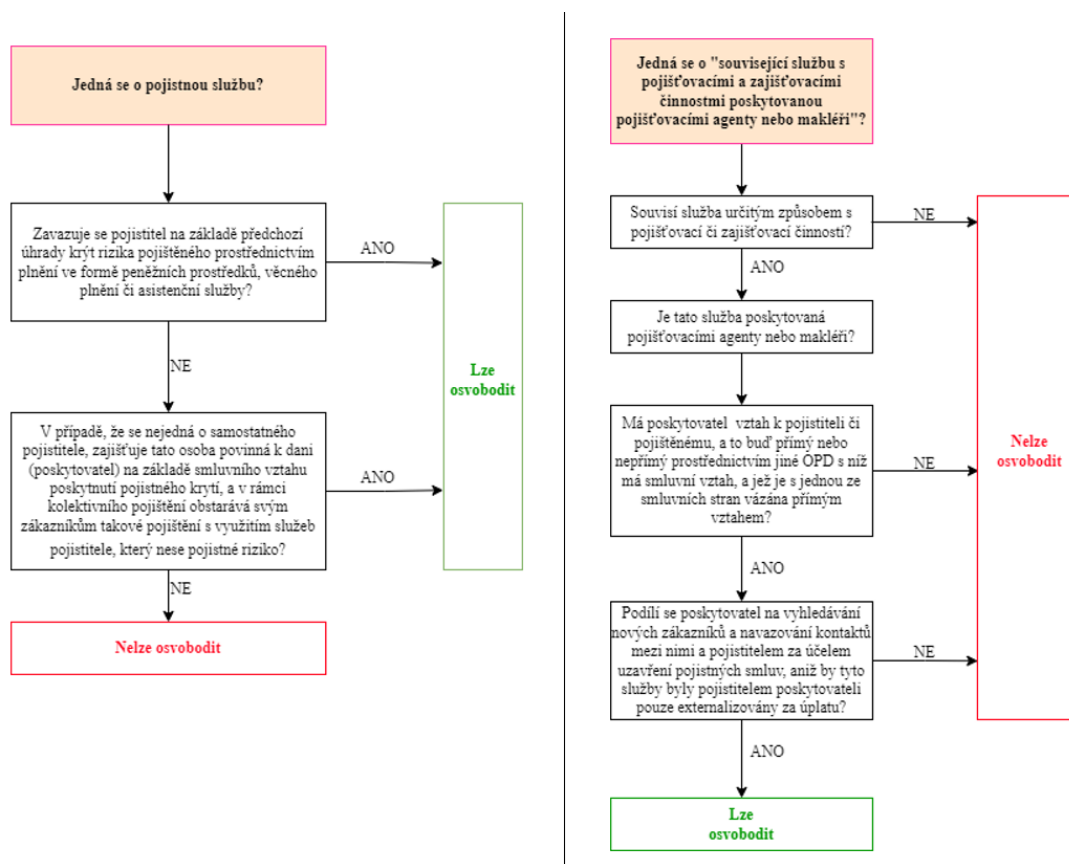
Ač je oblast plnění osvobozených od DPH týkající se pojištění judikaturou SDEU poměrně dobře podchycena, v oblasti zajištění tomu tak není. Příkladně se SDEU nezabýval detailním vymezením činností, které by mohly spadat pod pojem zajišťovací služby a ani samotným pojmem zajišťovací činnost. Tato situace by mohla vyvolat otázky v případě specifických forem zajištění, kterým je například zajištění finitní.

Obecně lze ale vyvodit, že by se zajišťovací činnost dala vyložit na základě stejného principu jako činnost pojišťovací – opět by na základě předchozí úhrady (nyní placení zajistného) byla zajišťovna zavázána zajistit plnění dohodnuté při uzavření pojistné či zajistné smlouvy, popřípadě by byla zavázána se na tomto plnění podílet, jestliže by došlo k materializaci krytého rizika. Je tedy patrné, že by pro posouzení byla klíčová existence vztahu mezi pojistitelem a zajistitelem, a tedy i mezi pojištěným, přičemž zajišťovna by také musela nést pojistné (či zajistné) riziko.

Rovněž se s rozvojem finančních trhů objevují i nové možnosti, jak se „pojistit“ proti velkým ztrátám. Jednou z těchto možností je využít alternativního transferu rizik – například využití samopojištění. V těchto oblastech SDEU dosud nejudikoval.

V rámci pojišťovacích a zajišťovacích služeb lze podpůrně vymezit dvě rozhodovací schémata, pomocí nichž by zařazení daného plnění mezi zmíněné pojmy bylo v případě potřeby jednodušší, než je tomu na základě *ZODPH* a dalších tuzemských zákonů. Rozhodovací schémata jsou znázorněna na obrázku 4.1.

Obrázek 4.1: Rozhodovací schéma pro plnění osvobozená od DPH v rámci pojišťovacích a zajišťovacích činností

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Poskytování a sjednání úvěrů a peněžních zápůjček

Dle § 54 odst. 1 písm. c) ZODPH je služba poskytování úvěrů a peněžních zápůjček osvobozena od DPH bez nároku na odpočet daně. V § 54 odst. 2 ZODPH je navíc uvedeno, že osvobození od DPH podle § 54 odst. 1 písm. c) tohoto zákona v případě operací souvisejících se správou úvěru nebo peněžní zápůjčky může uplatnit jen osoba, která úvěr či peněžní zápůjčku poskytuje. Dle § 54 odst. 1 písm. y) ZODPH je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. c) tohoto zákona.

Dle čl. 135 odst. 1 písm. b) směrnice Rady 2006/112/ES členské státy EU osvobodí od DPH poskytnutí a sjednání úvěrů a správu úvěrů osobou, která je poskytla.

Předmětné pojmy nejsou ZODPH a směrnici Rady 2006/112/ES vymezeny.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Oblast poskytování úvěrů a zápůjček je v tuzemských právních předpisech upravena *zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (dále také „*NOZ*“). V § 2390 tohoto zákona je vymezen pojem smlouva o zápůjčce. Smlouva o zápůjčce vznikne tehdy, dojde-li k přenechání zastupitelné věci zapůjčitelem vydlužiteli tak, aby ji užil podle libosti a po čase vrátil věc stejného druhu. Z § 2392 tohoto zákona je přitom zřejmé, že zápůjčka může být jak peněžitého, tak i nepeněžitého charakteru, nicméně dle § 54 odst. 1 písm. c) a y) *ZODPH* lze osvobodit od DPH pouze poskytování, sjednání či zprostředkování peněžních zápůjček.

V § 2395 *NOZ* je vymezena smlouva o úvěru, v níž se úvěrující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky. Úvěrovaný se přitom zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit v té měně, v níž mu byly poskytnuty, a v této měně se zavazuje zaplatit také úroky. Další náležitosti a možnosti smlouvy o úvěru je možné najít v § 2397 až § 2400.

Zvláštní pozornost je v tuzemské úpravě věnována spotřebitelskému úvěru, který je upraven *zákonem č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru*.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Z judikatury SDEU je přitom zřejmé, že komunitární vymezení pojmů úvěr a zápůjčka je širší, než jak je vymezuje tuzemská úprava. Z bodů 6, 16 a 17 rozsudku *C-306/94, Régie dauphinoise*, plyne, že úvěrem a zápůjčkou může být myšleno kterékoli poskytnutí peněz jiné osobě, a to i instituci (bance) prostřednictvím termínovaného vkladu. Například tehdy, kdy peníze takto poskytnuté osobou povinnou k dani představují jí svěřené částky od spoluvlastníků či nájemců za podmínky, že osobě povinné k dani i nadále zůstává povinnost navrácení peněžních prostředků těmto spoluvlastníkům či nájemcům, jestliže je zůstatek účtu osoby povinné k dani poměrně stabilní a zajištěný trvalým obnovováním depozit. Tato depozita u finančních institucí lze tedy považovat za služby poskytované těmto institucím, které spočívají v půjčce peněz na pevně stanovenou dobu, za níž se řádně platí úroky. Z tohoto důvodu je možné tvrdit, že způsob, jakým je pojem „úvěr“ chápán tuzemskými zákony, je příliš úzký. Při jeho interpretaci by proto měl být brán ohled na eurokonformní výklad tohoto pojmu.

V případě úvěru či půjčky v podobě termínovaného vkladu je nutno poznamenat, že z čl. 2 *směrnice Rady 2006/112/ES* vyplývá, že DPH podléhají pouze činnosti

ekonomické povahy. Dle čl. 9 odst. 1 této směrnice se osobou povinnou k dani rozumí jakákoliv osoba, která na jakémkoli místě vykonává samostatně ekonomickou činnost bez ohledu na účel nebo výsledky této činnosti. „*Ekonomickou činností se rozumí veškerá činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služby, včetně těžební činnosti, zemědělské výroby a výkonu svobodných a jiných obdobných povolání. Za ekonomickou činnost se považuje zejména využívání hmotného nebo nehmotného majetku za účelem získávání pravidelného příjmu z něj,*“ jak je dále uvedeno v témže článku. Aby tedy plnění podléhalo DPH, musí osoba povinná k dani jednat "jako taková". Z toho vyplývá závěr, že kdyby tyto peníze byly na termínovaný vklad vloženy osobou, která není osobou povinnou k dani, nebylo by toto plnění předmětem DPH.

Dále je nutno vymezit, jaké činnosti mohou spadat pod pojmy „poskytnutí a sjednání úvěrů“.

Dle bodu 38 rozsudku *C-692/17, Paulo Nascimento Consulting*, je „poskytnutí úvěru“ ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES* charakteristické zejména v poskytnutí kapitálu za odměnu. Ač je taková odměna zajištěna zejména placením úroků, nelze vyloučit jiné formy protiplnění jako například odklad platby kupní ceny zboží poskytnutého dodavatelem výměnou za platbu úroků jako platby za úvěr. Je ale nezbytné ověřit, zda je zmíněná odměna skutečnou úplatou za poskytnutí dotčených finančních prostředků.

Nyní k pojmu „sjednání úvěru“. Prvně, na základě rozsudku *C-235/00, CSC Financial Services*, SDEU rozhodl, že výraz „sjednání úvěru“ označuje takovou činnost, která je poskytována zprostředkovatelem, jenž nezaujímá postavení strany smlouvy o finančním produktu. Lze tedy vyvodit, že se činnosti takového zprostředkovatele odlišují od typických smluvních plnění poskytovaných stranami takových smluv. Sjednání tak představuje zprostředkovatelskou činnost, tedy službu poskytovanou smluvní straně a odměňovanou touto smluvní stranou jako oddělený akt zprostředkování, jehož cílem je provést nezbytné kroky k tomu, aby smluvní strany uzavřely smlouvu, aniž by zprostředkovatel disponoval vlastním zájmem ohledně obsahu smlouvy, dle bodu 28 rozsudku *C-453/05, Volker Ludwig*. Z bodu 29 tohoto rozsudku vyplývá, že činnost „sjednání úvěru“ může spadat pod osvobozená plnění od DPH, aniž by bylo nutné, aby poskytovatel této služby byl ve smluvním vztahu k jedné ze stran smlouvy o úvěru.

O činnosti „sjednání“, nyní v obecném významu, se ale dle bodu 40 rozsudku *C-235/00, CSC Financial Services*, nedá hovořit v případě, že některá ze smluvních stran svěřila subdodavateli část zásadních úkonů, které souvisejí s danou smlouvou.

Dále je vhodné upozornit na fakt, že ač se zprvu při pohledu na § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* zdá, že došlo k rozšíření ustanovení čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES*, není tomu tak. Budeme-li totiž zkoumat jazykovou stránku této směrnice, dojdeme k názoru, že na základě jazykových verzí *směrnice Rady 2006/112/ES* jsou výrazy „sjednání“ a „zprostředkování“ v tomto smyslu chápány jakožto substituovatelná slova souznačná, tedy synonyma. K neshodné implementaci *směrnice Rady 2006/112/ES* tedy prostřednictvím *ZODPH* nedochází. Českému zákonodárci lze i přesto doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* v § 54 odst. 1 písm. y) tohoto zákona ponechal pouze pojem „sjednání“, který je užíván zmíněnou směrnicí.

Sekundárně, plnění osvobozená od DPH ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES* jsou dle ustálené judikatury SDEU vymezena v závislosti na povaze poskytované služby, a nikoliv v závislosti na poskytovateli nebo příjemci služby, takže při posuzování, zda je danou službu možno osvobodit od DPH, nezávisí na postavení subjektu, který tuto službu poskytuje. Jak vyplývá z rozsudku *C-453/05, Volker Ludwig*, aby daná činnost mohla spadat pod plnění osvobozená od DPH ve smyslu ustanovení čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES*, nebrání tomu skutečnost, že daná osoba povinná k dani není ve smluvním vztahu s žádnou ze stran smlouvy o úvěru, k jejíž uzavření přispěla, a že nenavázala přímý kontakt s žádnou z uvedených smluvních stran. Ze zásady daňové neutrality totiž vyplývá fakt, že ekonomické subjekty musí mít možnost vybrat si takový způsob organizace, který jim z čistě hospodářského hlediska vyhovuje nejvíce, aniž by se tím podrobovaly riziku vyloučení svých plnění z osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES*, v tomto smyslu viz bod 68 rozsudku *C-169/04, Abbey National*.

Závěrem je nutno poznamenat, že z ustálené judikatury SDEU navíc vyplývá, že pro kvalifikaci daných plnění jakožto plnění osvobozených od DPH ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES*, musejí poskytované služby tvořit z širšího pohledu samostatnou skupinu, která je posuzovaná jakožto celek, a jejímž cílem je vykonávat specifické a zásadní funkce dané služby, jak je uvedeno v bodě 66 rozsudku *C-2/95, SDC*. Uvedené služby sjednání proto musejí vykazovat specifické a zásadní

znaky služby sjednání, aby mohly být osvobozeny od DPH ve smyslu posledně uvedeného ustanovení.

Pro to, aby plnění spadalo pod osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES*, není ale nutné, aby poskytnutý úvěr byl splacen osobě, která jej poskytla, jak je uvedeno v bodě 39 rozsudku *C-801/19, Franck*.

Příklady aplikace eurokonformního přístupu

Jelikož je oblast poskytování a sjednání úvěrů a peněžních zápůjček v rámci osvobození od DPH spojena s rozsáhlou judikaturou SDEU, je na základě eurokonformního přístupu pro účely *ZODPH* vhodné vyložit konkrétní situace týkající se této problematiky s cílem demonstrovat, která plnění mohou být osvobozena od DPH dle § 54 odst. 1 písm. c) *ZODPH*, který lze na základě převodní tabulky 4.4 uvedené v podkapitole 4.1.3 přiřadit pod čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice 2006/112/ES*.

Pro zpracování následujících příkladů byly využity veškeré předmětné rozsudky z oblasti poskytování úvěrů, v nichž SDEU od dob svého vzniku vydal rozhodnutí – tedy ty, které podléhaly zmíněné rešerši. Příkladně se jedná o rozsudky v této podkapitole již uvedené a rozsudky, které budou uvedeny dále.

Poskytnutí úvěru, který je založen na reverzním faktoringu v rámci tří druhů současně uzavřených smluv

Uvažujme tři smlouvy – smlouvu o zápůjčce mezi dodavatelem a odběratelem, smlouvu o postoupení směnečných pohledávek mezi dodavatelem, odběratelem a faktoringovou společností a dohodu o obchodní spolupráci mezi dodavatelem a odběratelem.

V rámci půjčky o finanční zápůjčce vystavil odběratel (ozn. jako zapůjčitel) dodavateli (ozn. jako vydlužitel) vlastní směnku na řad tohoto dodavatele, na jejímž základě byl dodavatel zavázán zaplatit odběrateli v hotovosti částku uvedenou na této vlastní směnce. V rámci smlouvy o postoupení směnečných pohledávek předal dodavatel směnku faktoringové společnosti, která za pomoci operace kvalifikované jako „reverzní faktoring“ vyplatila 95 % až 100 % částky z této směnky dodavateli, který tuto částku převedl na účet odběratele, přičemž zároveň tento dodavatel jednal jako ručitel za zaplacení této vlastní směnky v okamžiku její splatnosti. V dohodě o obchodní spolupráci se odběratel přitom zavázal, že proplatí tomuto dodavateli úroky a náklady, které tomuto

dodavateli fakturovala faktoringová společnost, a navíc i odměnu ve výši 1 % z částky uvedené na vlastní směnce.

Dle rozsudku *C-801/19, Franck*, je možné výše popsanou situaci považovat za „poskytnutí a sjednání úvěrů“ dle čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES* a obdobně dle odst. 1 písm. c) § 54 *ZODPH* i přes skutečnost, že v rámci smluv není dodavatel označen jakožto zapůjčitel, pokud:

- je dodavatel osobou povinnou k dani,
- je hlavním plněním tohoto dodavatele poskytnutí peněžních prostředků odběrateli, přičemž ostatní plnění zajišťovaná dodavatelem v rámci plnění ze tří druhů smluv, jichž byla smluvní stranou, jsou považována za vedlejší plnění k tomuto hlavnímu plnění, která nejsou z hlediska účelu na hlavním plnění nezávislá,
- je prokázáno, že odměna, kterou dodavatel obdržel od odběratele, je protiplněním za poskytnutí dotčených finančních prostředků odběrateli.

Dle bodu 43 rozsudku *C-295/17, Meo – Serviços de Comunicações e Multimédia*, je totiž nutné zohlednit hospodářskou a obchodní realitu, které představují základní kritérium pro použití společného systému DPH, nikoliv jen formální označení smluvních stran.

Poskytnutí úvěru prostřednictvím tankovací karty

Uvažujme mateřskou společnost, která svým dceřiným společností poskytuje tankovací karty, které jim umožňují natankovat pohonné hmoty do vozidel, jejichž přepravu zajišťují. Na konci každého období mateřská společnost „přefakturuje“ dceřiným společností pohonné hmoty, které byly použity pro účely poskytnutí služby přepravy vozidel, a to s navýšením o například 2 %.

Dle rozsudku *C-235/18, Vega International Car Transport and Logistic*, je možné výše popsanou situaci považovat za poskytnutí a sjednání úvěrů dle čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES* a obdobně dle § 54 odst. 1 písm. c) *ZODPH*, pokud:

- se nejedná o dodání zboží a mateřská společnost tak nemá právo s pohonnými hmotami, na které je vydána tankovací karta, nakládat jako vlastník, a
- odměna, kterou obdržela mateřská společnost od její dceřiné společnosti, je protiplněním za poskytnutí dotčených tankovacích karet mateřskou společností.

V rámci prvního bodu je tedy zapotřebí posoudit, zda ropné společnosti skutečně na mateřskou společnost převedly právo nakládat s pohonnými hmotami jako vlastníci. Pokud sama dceřiná společnost má právo rozhodovat, za jakých podmínek, v jaké kvalitě a v jakém množství pohonné hmoty nakoupí, a rovněž sama nese veškeré náklady na tankování těchto pohonných hmot, které jí mateřská společnost bude pouze „přefakturovat“, nejedná se z hlediska mateřské společnosti o dodání zboží, ale o poskytnutí služby. Tuto službu lze tedy od DPH osvobodit na základě čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Připomeňme, že o poskytnutí úvěru se jedná i tehdy, poskytuje-li společnost finanční prostředky bance prostřednictvím bankovního úvěru za podmínek, které byly uvedeny výše u rozsudku *C-306/94, Régie dauphinoise*.

Dodatečné poplatky plynoucí z výběru způsobu úhrady platby za službu

Uvažujme poskytovatele mobilních služeb, který umožňuje svým zákazníkům platit za služby provedené tímto poskytovatelem prostřednictvím různých způsobů (přímým inkasem, převodem, kreditní kartou atd.). Pouze jeden ze způsobů úhrady přitom umožňuje, že zákazníkovi za jeho způsob volby není účtován dodatečný poplatek.

Hlavním plněním poskytovatele je mobilní služba. Dle rozsudku *C-276/09, Everything Everywhere*, je ale zcela patrné, že pro průměrného zákazníka není způsob volby úhrady této služby konečným cílem, jelikož samotné volby placení by zákazníci nemohli využít, kdyby si nepořídili mobilní službu. Cílem zákazníka z toho důvodu není koupit si dvě oddělená plnění. Poskytovatel tak pouze umožňuje zákazníkovi způsob úhrady, který se mu jeví jako nejpohodlnější. Z pohledu zákazníka se v takovém případě jedná o plnění vedlejší k hlavnímu plnění.

Dodatečný poplatek za způsob volby úhrady ceny služby nepředstavuje protiplnění za plnění oddělené a samostatné ve vztahu k hlavnímu plnění spočívajícímu v poskytování mobilních služeb. V takovém případě se na toto plnění nevztahuje osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. b) *směrnice Rady 2006/112/ES* a obdobně dle § 54 odst. 1 písm. c) *ZODPH*.

Odložená platba kupní ceny zboží či služby za úhradu úroků

Dle rozsudku *C-281/91, Muys' en De Winter' s Bouw-en Aannemingsbedrijf BV*, dodavatel zboží nebo služeb, který umožní svému zákazníkovi odklad platby ceny za úhradu úroků, v zásadě poskytuje službu osvobozenou od DPH ve smyslu zmíněného

ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Jestliže ale dodavatel zboží nebo služeb umožní svému zákazníkovi odklad platby ceny výměnou za zaplacení úroků pouze do doby dodání, nepředstavují tyto úroky protiplnění za poskytnutí úvěru, ale součást protiplnění získaného za dodání zboží nebo poskytnutí služeb ve smyslu čl. 73 *směrnice Rady 2006/112/ES*. V důsledku znění čl. 93 *směrnice Rady 2006/112/ES* musí být totiž základ daně stanoven až v okamžiku uskutečnění zdanitelného plnění. Podle čl. 73 *směrnice Rady 2006/112/ES* „zahrnuje základ daně vše, co tvoří protiplnění, které dodavatel nebo poskytovatel získal nebo má získat od pořizovatele, příjemce nebo třetí osoby...“¹⁷

Na základě těchto ustanovení lze vyvodit, že pokud se dodavatel plnění dohodne se zákazníkem o zaplacení úroků za odložení platby ceny plnění až do okamžiku dodání, je třeba mít za to, že celková hodnota zboží zahrnuje tyto úroky, i když je smlouva považuje za odlišné od ceny plnění.

Činnost poradce při sjednání úvěru

Skutečnost, že osoba povinná k dani vykonává činnost analýzy majetkové situace jí vyhledávaných zákazníků s cílem zprostředkovat jim úvěr, není překážkou uznání existence plnění spočívajícího ve sjednání úvěru, které je osvobozeno od DPH, jestliže co se týče výše uvedených výkladových prvků je plnění spočívající ve sjednání úvěru nabízené uvedenou osobou povinnou k dani považováno za hlavní plnění a poskytování majetkového poradenství plněním vedlejším, takže toto vedlejší plnění sdílí s hlavním plněním stejný daňový režim, jak je uvedeno v rozsudku *C-453/05, Volker Ludwig*.

Činnost sdužovatele v rámci integrované spolupráce

V případě, že sdužovatel uzavře smlouvu s tzv. „sduženou osobou“, v rámci které této osobě poskytne zápůjčku, kterou tato osoba použije k tomu, aby od sdužovatele nakoupila prostředky nezbytné pro svou výrobní činnost (tj. oběžná aktiva), a následně výstup této činnosti tato sdužená osoba buďto prodá sdužovateli, případně jeho prostřednictvím na trhu, nejedná se v případě poskytnutí takové zápůjčky o činnost osvobozenou od DPH. Operace spočívající v takové spolupráci představuje pro účely *směrnice Rady 2006/112/ES* jedinou operaci, v níž dodání zboží představuje hlavní plnění

¹⁷ Dle § 36 odst. 1 *ZODPH* je základem daně vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátec za uskutečněné zdanitelné plnění, včetně částky na úhradu spotřební daně od osoby, pro kterou je zdanitelné plnění uskutečněno, nebo od třetí osoby, a to bez daně za toto zdanitelné plnění. Další náležitosti týkající se základu daně jsou tímto zákonem blíže vymezeny v dílu 6 v § 36 až 46g. Plátcem se dle § 6 odst. 1 *ZODPH* stane osoba povinná k dani se sídlem v tuzemsku, jejíž obrat za nejvýše 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1000000 Kč, s výjimkou osoby, která uskutečňuje pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně.

a poskytnutí zápůjčky operaci vedlejší v případě, že dodání oběžných aktiv a půjčka sledují stejný hospodářský cíl, a že dodání oběžných aktiv má pro sdružené osoby takovýto zásadní význam. V takovém případě získání zápůjčky k nabytí těchto aktiv nepředstavuje pro tyto sdružené osoby účel sám o sobě, ale jen prostředek, pomocí něhož mohou získat oběžná aktiva nezbytná pro svou produkci, jak je uvedeno v rozsudku *C-208/15, Stock '94*.

Dílčí shrnutí

Tuzemská právní úprava pro účely *ZODPH* nedefinuje pojmy poskytnutí a sjednání úvěrů tak široce jako úprava Společenství. Co se týče některých pojmů, příkladně pojmu zápůjčka, není tento v *NOZ* vymezen pro účely DPH, jelikož je tímto možno chápat i zápůjčky nepeněžitého charakteru, což *ZODPH* z osvobození od DPH výslovně vylučuje.

Oblast poskytování a sjednání úvěrů a zápůjček je ve své podstatě podchycena judikaturou SDEU dostatečně. I přesto je nicméně jisté, že bude postupem času s nárůstem modernizace v oblasti finančních produktů nutné, aby SDEU vyložil některé další specifické formy, jež naplňují znaky poskytování úvěrů a zápůjček mezi jednotlivými společnostmi, které nejsou úvěrovými institucemi. Příkladně se může jednat o další způsoby, jakými lze zapůjčit finanční prostředky a zároveň tím „obejít“ tradiční zapůjčení těchto prostředků od úvěrových institucí. Mezi tyto lze zařadit poskytování úvěrů na základě různých druhů cenných papírů prostřednictvím několika druhů smluv či poskytování úvěrů podobnými způsoby, jakými byly prostředky poskytovány pomocí zmíněných tankovacích karet. Rovněž v judikatuře SDEU zůstávají nevyplněná prázdná místa ohledně odpovědi na otázku vyloučení vedlejších činností z koeficientu pro výpočet nároku na odpočet daně v krácené výši.

Dále je potřeba zdůraznit, že výrazy „sjednání“ a „zprostředkování“ uvedené v § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* jsou ve smyslu jazykových verzí *směrnice Rady 2006/112/ES* chápány jakožto synonyma. Českému zákonodárci lze proto doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* v § 54 odst. 1 písm. y) tohoto zákona ponechal pouze pojem „sjednání“, který je užíván zmíněnou směrnicí. Nicméně i v případě ponechání obou výrazů k nesprávné implementaci *směrnice Rady 2006/112/ES* z hlediska *ZODPH* nedochází.

4.4 Poskytování záruk, převzetí záruk a závazků

Dle § 54 odst. 1 písm. f) *ZODPH* je služba poskytování a převzetí peněžních záruk a převzetí peněžních závazků osvobozena od DPH bez nároku na odpočet daně. Dle § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. f) *ZODPH*.

Dle čl. 135 odst. 1 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES* členské státy EU osvobodí od DPH sjednání a převzetí závazků, ručení a jiných jistot a záruk, jakož i správu úvěrových záruk osobou, která úvěry poskytuje.

Ze znění *směrnice Rady 2006/112/ES* je patrné, že je od DPH osvobozeno všechno sjednání a převzetí závazků, ručení a jiných jistot a záruk bez ohledu na skutečnost, kým jsou tyto poskytovány.

Předmětné pojmy nejsou *ZODPH* ani *směrnici Rady 2006/112/ES* vymezeny.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Oblast poskytování a převzetí peněžních záruk a převzetí peněžních závazků je v tuzemských právních předpisech upravena *NOZ* v dílu 8 – zajištění a utvrzení dluhu, v oddílech 1 a 2.

Finanční záruka je definována v § 2029 až 2039 *NOZ*. Finanční záruka dle § 2029 tohoto zákona vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, případně dojde-li ke splnění jiné podmínky, která je uvedena v záruční listině. Jestliže je výstavcem takové záruky banka, zahraniční banka nebo spořitelní a úvěrní družstvo, pak se jedná o bankovní záruku.

Závazky jsou upraveny v *NOZ*. Z § 1789 tohoto zákona plyne, že ze závazku vzniká dlužníkovi povinnost něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřiteli naopak vzniká právo tyto od něj požadovat.

Z hlediska obsahu čl. 135 odst. 1 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES* je vhodné uvést, jak jsou tuzemskými zákony vymezeny pojmy „ručení“ a „jistota“. Ručení je jakožto forma zajištění dluhu upraveno v *NOZ* v § 2018 až 2028 a spočívá v ručitelském prohlášení, které vyžaduje písemnou podobu, věřiteli, že ho uspokojí, jestliže dlužník věřiteli svůj dluh nesplní. Tato osoba se poté stává dlužnickovým ručitelem.

Jistota je vymezena v *NOZ* v § 2012 až 2017. Z § 2012 tohoto zákona vyplývá, že ten, kdo je povinen dát jinému jistotu, může tak učinit zřízením zástavního práva. Není-li toho schopen, může poskytnout jistotu způsobilým ručitelem. Tímto je osoba, která má vhodný majetek a může být v tuzemsku žalována.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Ze znění čl. 135 odst. 1 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES* vyplývá, že se osvobození od DPH vztahuje na uvedené činnosti bez ohledu na skutečnost, kým byly tyto činnosti poskytnuty. Je tedy patrné, že dle zásady daňové neutrality lze osvobodit od DPH sjednání a převzetí závazků, ručení a jiných jistot a záruk uskutečněné i jinou osobou povinnou k dani, která není bankovní institucí.

Tato problematika již není spojena s tak rozsáhlou judikaturou SDEU. Soudní dvůr Evropské unie nicméně vyložil pojem „převzetí závazků“. V některých jazykových zněních *směrnice Rady 2006/112/ES*, například ve znění německém¹⁸, francouzském¹⁹ a italském²⁰, má výraz „převzetí závazků“ obecný význam, zatímco v jiných zněních, příkladně ve znění anglickém²¹ a španělském²², tento pojem jasně odkazuje pouze na finanční závazky. Rozsudkem *C-455/05, Velvet Steel*, bylo, co se týče kontextu, v jakém se uvedené ustanovení nachází, vysvětleno, že všechny operace uvedené ve zmíněném ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* představují svou povahou finanční služby. Pojem „převzetí závazků“ tedy vylučuje z působnosti tohoto ustanovení jiné než

¹⁸ Zdroj: EUR-LEX. Richtlinie 2006/112/EG des Rates vom 28. November 2006 über das gemeinsame Mehrwertsteuersystem. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné

z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

¹⁹ Zdroj: EUR-LEX. Directive 2006/112/CE du Conseil du 28 novembre 2006 relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné

z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

²⁰ Zdroj: EUR-LEX. Direttiva 2006/112/CE del Consiglio del 28 novembre 2006 relativa al sistema comune d'imposta sul valore aggiunto. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

²¹ Zdroj: EUR-LEX. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

²² Zdroj: EUR-LEX. Directiva 2006/112/CE del Consejo de 28 de noviembre de 2006 relativa al sistema común del impuesto sobre el valor añadido. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

finanční závazky. Jiným než finančním závazkem je příkladně závazek opravení nemovitosti.

Dle znění ustanovení § 54 odst. 1 písm. f) je nicméně zřejmé, že českým zákonodárcem byl pojem „převzetí závazků“ na základě eurokonformního přístupu implementován ve shodě, jelikož došlo k upřesnění, že se zmíněné ustanovení týká pouze závazků peněžních.

Na závěr zmiňme poskytnutí záruky za upsání emise dané společnosti, v jejímž rámci se úvěrová instituce zavázala koupit akcie této společnosti, které nebudou upsány po uplynutí lhůty pro upsání. Za poskytnutí této záruky byla členům skupiny vyplacena odměna ve formě provize.

Na první pohled je zcela zřejmé, že by taková záruka za upsání emise, mohla spadat pod vícero kategorií činností osvobozených od DPH na základě čl. 135 odst. 1 *směrnice Rady 2006/112/ES*. Nabízí se, že dané plnění by mohlo být od DPH osvobozeno na základě čl. 135 odst. 1 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES* týkající se sjednání a převzetí závazků, ručení a jiných jistot a záruk. Prozkoumáme-li ale zmíněnou záruku, zjistíme, že se tato týká cenných papírů, proto je vhodné prvně posoudit, jestli se opravdu jedná o operaci zahrnující cenné papíry.

Na základě bodů 72 a 73 rozsudku *C-2/95, SDC*, SDEU konstatoval, že operace zahrnující akcie a jiné cenné papíry jsou operacemi na trhu s obchodovatelnými cennými papíry a že tento obchod s cennými papíry zahrnuje úkony, které mění právní a finanční postavení mezi účastníky právního vztahu. Dle bodu 33 rozsudku *C-235/00, CSC Financial Services*, operace zahrnující cenné papíry ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) se týkají operací, které mohou zapříčinit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům²³.

Smlouva o záruce za upsání emise sama o sobě může způsobit vznik, změnu či zánik práv v souvislosti s vlastnictvím akcií i přes skutečnost, že celá emise byla upsána investory a k odkupu úvěrovou institucí nedošlo. Proto lze takové plnění osvobodit od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tedy i dle § 54 odst. 1 písm. a) *ZODPH*. Není tedy nutné posuzovat, zda by toto plnění mohlo spadat pod osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

²³ Detailněji je problematika týkající se cenných papírů popsána v podkapitole 4.7.

Dílčí shrnutí

Ze znění *směrnice Rady 2006/112/ES* a judikatury SDEU je patrné, že znění příslušného ustanovení *ZODPH* je s uvedeným ve shodě. Tuzemská právní úprava pro účely *ZODPH* nicméně nedefinuje pojem závazek, jelikož je tímto možno chápat i závazky nefinančního charakteru. Zároveň v *ZODPH* chybí přímé vymezení předmětných pojmů, tudíž je nutno těmto prisuzovat komunitární význam.

Oblast poskytování a převzetí záruk a závazků je ve své podstatě podchycena judikaturou SDEU dostatečně a při posuzování, zda by daná činnost mohla být osvobozena od DPH, by tak neměly vyvstat nesrovnalosti – výklad této problematiky judikaturou lze označit za dostatečný.

Českému zákonodárci by se nicméně dalo doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* ustanovení § 54 odst. 1 písm. f) *ZODPH* doplnil o pojem „správa úvěrových záruk osobou, která úvěry poskytuje“.

4.5 Operace týkající se účtů, plateb, převodů a pohledávek

Tato podkapitola je zaměřena na operace, které se týkají bankovních účtů, plateb, převodů a pohledávek.

Dle čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* členské státy EU osvobodí od DPH činnosti včetně sjednávání týkající se vkladových a běžných účtů, plateb, převodů, pohledávek, šeků a dalších převoditelných cenných papírů, s výjimkou vymáhání pohledávek²⁴.

Na základě převodní tabulky 4.4 uvedené v podkapitole 4.1.3 lze z hlediska systému uspořádání čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* pro účely této podkapitoly přiřadit pod toto ustanovení následující ustanovení *ZODPH* – § 54 odst. 1 písm.:

- d) platební služby a vydávání elektronických peněz,
- u) úplatné postoupení pohledávky postoupené jiným subjektem, s výjimkou poskytování služeb, jejichž předmětem je vymáhání dluhů a faktoring,

²⁴ V anglické verzi směrnice Rady 2006/112/ES je pojem „vymáhání pohledávek“ označen jako „*debt collection*“, což lze také přeložit jako vymáhání dluhů či inkaso pohledávek. Zdroj: EUR-LEX. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0>

- h) obstarávání inkasa,
- w) vybírání rozhlasových nebo televizních poplatků,
- x) výplata dávek důchodového pojištění nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva.

Uvedené je dle ZODPH osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně.

Z hlediska znění příslušných ustanovení ZODPH a *směrnice Rady 2006/112/ES* je patrné, že dochází k jazykovému rozdílu při vymezení činností osvobozených od DPH dle uvedených ustanovení. V ZODPH jsou používány rozdílné slovní výrazy.

Předmětné pojmy nejsou ZODPH ani *směrnici Rady 2006/112/ES* vymezeny.

4.5.1 Platební služby

Dle § 54 odst. 1 písm. d) ZODPH jsou platební služby a vydávání elektronických peněz osvobozeny od DPH bez nároku na odpočet daně. Dle § 54 odst. 1 písm. y) ZODPH je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. d) tohoto zákona.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.5.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Platební služba je velmi detailně vymezena *zákonem č. 370/2017 Sb., o platebním styku* v § 3. Platební službou se dle § 3 odst. 1 tohoto zákona rozumí služba umožňující vložení hotovosti na platební účet či výběr z tohoto účtu vedeného poskytovatelem, provedení převodu souvisejícího s platebním účtem na základě platebního příkazu, služba nepřímého dání platebního příkazu, informování o platebním účtu, vydávání a správa platebních prostředků a, je-li uživatel příjemcem, předávání platebního příkazu a zpracování platebních transakcí.

Dle § 3 odst. 3 zmíněného zákona platební službou mimo jiné není například přeprava, sběr, zpracování a doručení bankovek a mincí, případně platba prováděná v rámci platebního systému nebo systému pro vypořádání obchodů s cennými papíry mezi účastníky tohoto systému a poskytovateli nebo mezi účastníky tohoto systému navzájem.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Dle bodu 53 rozsudku *C-2/95, SDC*, se převodem rozumí transakce spočívající v provedení příkazu k převodu peněžní částky z jednoho bankovního účtu na druhý. Tato transakce je charakteristická tím, že je způsobilá vyvolat změnu právní a finanční situace mezi osobou, která dává příkaz, a příjemcem, a mezi těmito stranami a jejich příslušnými bankami. V některých případech i mezi bankami navzájem.

Z bodu 40 rozsudku *C-607/14, Bookit*, je zřetelné, že aby mohly být služby považovány za „činnost týkající se převodů“ ve smyslu příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*, musejí tyto tvořit samostatný a globálně posuzovaný celek, jehož smyslem je plnit specifické a zásadní funkce převodu. Musí tudíž být schopny převádět finanční prostředky a vyvolávat změny právní a finanční situace. Tento výklad nicméně nepředjímá podrobnosti provedení těchto plnění, jelikož převod může být uskutečněn jak skutečným převedením prostředků, tak prostřednictvím záznamů na účtech.

V tomto ohledu je nicméně nutno službu osvobozenou od DPH ve smyslu *směrnice Rady 2006/112/ES* odlišovat od pouhého materiálního či technického plnění. Za tímto účelem je zapotřebí posoudit zejména rozsah odpovědnosti poskytovatele služeb – zda je odpovědnost omezena jen na technické či administrativní aspekty, popřípadě jestli je vztažena na specifické a zásadní znaky, kterými se tyto činnosti vyznačují.

Dle rozsudku *C-42/18, Cardpoint*, tedy mezi plnění osvobozená od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* nelze zařadit služby poskytované poskytovatelem bance, která provozuje bankomaty, spočívající v uvedení těchto bankomatů do provozu a zajišťování jejich chodu. Mezi takové služby lze příkladně zařadit instalaci hardwaru a softwaru do těchto bankomatů za účelem čtení údajů z bankovních karet, vkládání peněz do těchto bankomatů, předání žádosti o schválení výběru hotovosti bance, která vydala použitou bankovní kartu, vydání požadované hotovosti a zaznamenání výběrových transakcí. Tyto služby totiž poskytovateli neumožňují plnit specifické a zásadní funkce převodu – neuskutečňuje se jimi převod finančních prostředků nebo provedení právní a finanční změny. Pouhá skutečnost, že je daná služba nezbytná pro uskutečnění plnění osvobozeného od DPH, neumožňuje dospět k závěru, že by tato měla být od DPH osvobozena.

Dále dle rozsudku *C-607/14, Bookit*, ani získání údajů o platební kartě, kterou kupující hodlá použít při nákupu zboží či služby, poskytovatelem této služby od

kupujícího, spočívající v následném předání těchto údajů zúčtovací bance a obdržení autorizačního kódu od vydávající banky, a dokonce ani v přeposlání souboru pro vypořádání, který zahrnuje i autorizační kódy vztahující se k uskutečněným prodejm, zúčtovací bance, nelze samostatně či souhrnně považovat za plnící specifickou a zásadní funkci činnosti týkající se platby nebo převodu. Je tomu z důvodu, že je to právě kupující, který ke koupi použije platební kartu, a který rozhoduje o tom, zda jeho účet bude zatížen ve prospěch účtu jiné osoby a právě banka, která ono zatížení provede. Zmíněné soubory pro vypořádání předložené poskytovatelem zúčtovací bance nejsou ničím jiným než žádostí o obdržení platby v elektronické podobě. Poskytovatel takovéto služby nenese odpovědnost ohledně změn právní a finanční situace. Obdobná situace nastala i v případě *C-130/15, National Exhibition Centre*.

Mezi platební služby nelze zahrnout služby elektronického přenosu zpráv pro finanční ústavy, příkladně využití SWIFT²⁵. Jediným účelem takové služby je předání dat, tudíž tato sama o sobě neplní žádnou z funkcí finančních operací, jejichž účinkem je převod finančních prostředků či cenných papírů, a nevykazuje podstatné znaky převodu finančních prostředků. SWIFT odpovídá pouze za řádné a náležité předání finančních zpráv prostřednictvím schváleného informačního systému, jak je uvedeno v rozsudku *C-350/10, Nordea Pankki Suomi Oyj*.

Závěrem je nutno připomenout, že osvobození od DPH ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* není podmíněno tím, že by ono plnění muselo být uskutečněno určitým typem instituce či určitým typem právnické osoby. Pouhá skutečnost, že služba uskutečněná třetí osobou je poskytnuta na základě smluvního vztahu bance, nikoliv přímo konečnému zákazníkovi, nebrání tomu, aby plnění, k němuž se vztahuje, bylo osvobozeno od DPH, pokud toto plnění splní specifické a zásadní funkce dle příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dílčí shrnutí

Lze shrnout, že aby mohly být služby považovány za „činnost týkající se převodů“ ve smyslu *směrnice Rady 2006/112/ES*, musejí tyto tvořit samostatný a globálně

²⁵ SWIFT je zkratkou pro Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication. Touto zkratkou lze označit společnost pro mezibankovní finanční telekomunikaci, ale také produkt, který společnost nabízí – platbu SWIFT sloužící k odesílání a přijímání úhrad v cizí měně. V současnosti používají banky SWIFT zejména pro přenos dat a informací. Zdroj: MONETA. Co je SWIFT?. *Moneta.cz* [online]. © 2022 MONETA Money Bank, a.s. [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-swift>

posuzovaný celek, který plní specifické a zásadní funkce převodu. Mezi tyto lze příkladně zařadit schopnost pomoci takové služby převádět finanční prostředky a schopnost vyvolávat změny právní a finanční situace.

Tuzemská právní úprava, konkrétně *zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku*, definuje platební službu v zásadě dostatečně, je nicméně nutné zdůraznit, že pro účely *ZODPH* nelze za platební služby považovat všechny uvedené činnosti – příkladně službu informování o platebním účtu, která výše uvedené zásadní funkce nenaplnuje a v zásadě se jedná o službu technické a administrativní povahy, jelikož dle *zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku* se takovou službou rozumí služba spočívající ve sdělování informací o platebním účtu prostřednictvím internetu poskytovatelem rozdílným od poskytovatele, který vede daný platební účet.

Celkově lze nicméně vyvodit, že jsou platební služby judikaturou SDEU v zásadě dobře podchyceny, tudíž teoreticky by při posuzování, zda daná služba je platební službou osvobozenou od DPH, neměl vyvstat výkladový problém. Praxe je však často odlišná a výkladový problém, který judikaturou SDEU ohledně platebních služeb není až tak dobře podchycen, nastává zejména u služeb poskytovaných poskytovatelem jiné společnosti či instituci, jelikož na úrovni *směrnice Rady 2006/112/ES* a judikatury SDEU je stále problematické rozlišit, a v zásadě se musí posuzovat případ od případu, zda poskytované služby opravdu tvoří samostatný a globálně posuzovaný celek. *Směrnice Rady 2006/112/ES* a judikatura SDEU tedy neposkytují „klíč“, podle něhož by zmíněné šlo snáze posoudit.

Mezi činnosti týkající se platebních služeb a převodů nelze na základě eurokonformního přístupu do plnění osvobozených od DPH dle § 54 odst. 1 písm. d) *ZODPH* zařadit služby poskytované poskytovatelem bance spočívající v uvedení bankomatů provozovaných bankou do provozu a zajišťování jejich chodu a také služby poskytované poskytovatelem zákazníkům společnosti, u níž zákazníci nakupují služby nebo zboží, spočívající v získávání platebních údajů uvedených na platební kartě a jejich předání bance.

4.5.2 Úplatné postoupení pohledávky postoupené jiným subjektem s výjimkou vymáhání dluhů a faktoringu

Dle § 54 odst. 1 písm. u) *ZODPH* je úplatné postoupení pohledávky postoupené jiným subjektem, s výjimkou poskytování služeb, jejichž předmětem je vymáhání dluhů

a faktoring, osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně. Dle § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. u) tohoto zákona.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.5.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

V případě úplatného postoupení pohledávky je v § 14 odst. 5 písm. c) *ZODPH* vymezeno, že pro účely tohoto zákona se za poskytnutí služby nepovažuje postoupení vlastní pohledávky vzniklé plátcí.

Postoupení pohledávky je definováno v § 1879 až 1887 *NOZ*. Postoupení pohledávky je procesem, v jehož rámci je věřitel oprávněn celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel jiné osobě, tzv. postupníkovi, a to i bez souhlasu dlužníka. Postupník v takovém případě nabývá také práva s pohledávkou spojená.

Vymáhání dluhů²⁶ není tuzemskou právní úpravou jako pojem přímo vymezeno, a stejně je tomu u faktoringu, nicméně tyto jsou ze zmíněného ustanovení *ZODPH* vyňaty. Avšak, jak uvádí *Brandejs a kol. (2019)*, se dle *Úmluvy UNIDORT o mezinárodním faktoringu z roku 1988* za faktoring považuje ta služba, která splňuje alespoň dva ze čtyř následujících bodů – financování zákazníka včetně poskytnutí půjčky a záloh, vedení knih pohledávek, vybírání pohledávek a ochrana proti selhání dlužníka při placení.

Je nicméně zvláštní, že *ZODPH* umožňuje na jedné straně osvobodit od DPH úplatné postoupení již nakoupených pohledávek a na druhé straně z osvobození od DPH vyjímá faktoring, jehož smyslem je uskutečnit jejich odkup. Prakticky řečeno, odkup pohledávek je dle *ZODPH* z osvobození od DPH vyňat, kdežto prodej pohledávek nikoliv, z čehož je možno usuzovat, že je na postoupení pohledávek, jakožto na jednu transakci, pohlíženo dvěma rozdílnými způsoby.

²⁶ V rámci judikatury SDEU a *směrnice Rady 2006/112/ES* lze pojem „vymáhání dluhů“ chápat jakožto ekvivalentní k pojmu „vymáhání pohledávek“. Zároveň je nutné poznamenat, že pojem „vymáhání pohledávek“ je používán *směrnici Rady 2006/112/ES* a pojem „vymáhání dluhů“ je používán v *ZODPH*.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Osvobození od DPH, jak již bylo zmíněno v podkapitole 4.1, samo o sobě představuje výjimku z obecné zásady, kterou je nutno vykládat restriktivně, tj. co nejužěji. Co se týče pojmu „vymáhání pohledávek“, jedná se o výjimku z osvobození od DPH, tzv. výjimku z výjimky, kterou je proto nutno, jak již bylo zmíněno dříve, vykládat co nejvíce široce. Jelikož tento pojem není *směrnici Rady 2006/112/ES* definován, je zapotřebí na příslušné ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* nahlížet v jeho kontextu a vykládat jej s ohledem na smysl dotčeného ustanovení, jakož i obecněji, strukturu uvedené směrnice, viz bod 70 rozsudku *C-305/01, MKG*.

Z rozsudku *C-305/01, MKG*, vyplývá, že „vymáhání pohledávek“ ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* označuje finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu. Rovněž se uvedený pojem dle tohoto rozsudku nevztahuje pouze na ty dluhy, které nebyly v okamžiku své splatnosti uhrazeny, ale je nutné jej vztáhnout na všechny dluhy, tedy i na ty, které ještě nejsou splatnými a které budou zaplacené v době splatnosti.

SDEU na základě rozsudku *C-305/01, MKG*, vyznačil, že faktoring je prakticky jednou z forem širšího pojmu „vymáhání pohledávek“, jelikož, co se objektivní povahy týče, je základním cílem faktoringu vymáhání a inkaso pohledávek vůči třetí osobě. Rovněž není proto důvod, aby byl pro účely vynětí z osvobození od DPH odlišován pojem „pravý faktoring“ spočívající v odkupu pohledávky včetně rizika a „nepravý faktoring“ spočívající v prostém vymáhání pohledávek, při něm pohledávka včetně onoho rizika z nesplacení zůstává prvotnímu věřiteli. Obě tato plnění nelze dle *směrnice Rady 2006/112/ES* osvobodit od DPH.

Na základě rozsudků *C-93/10, GFLK Financial Services AG*, a *C-305/01, MKG*, lze vyvodit, že o případ faktoringu se jedná tehdy, pokud je služba „vymáhání pohledávek“ odměněna tak, že existuje přímá vazba mezi činností faktora²⁷ a částkou faktorem obdrženou jako protiplnění. Faktor tedy musí účtovat zákazníkům jako protiplnění poplatek, který odráží skutečnou cenu jím poskytovaných

²⁷ Specializovaná faktoringová společnost či ten, kdo poskytuje finanční prostředky vystaviteli faktury před dobou splatnosti. Zdroj: PODNIKATEL. Využíváte pro financování své činnosti faktoring? A víte, jak o něm účtovat?. *Podnikatel.cz* [online]. 10. 5. 2021 [cit. 18. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/vyuzivate-pro-financovani-svoji-cinnosti-factoring-a-vite-jak-o-nem-uctovat/>

faktoringových služeb. Taková částka bývá velmi často, jako je tomu v případě druhého uvedeného rozsudku, stanovena paušální sazbou z nominální hodnoty dané pohledávky. Stanovit cenu za poskytnutí služby vymáhání pohledávek je poté snadné – jedná se o rozdíl nominální hodnoty a součinu nominální hodnoty a paušální sazby.

O faktoring by se na základě rozsudku *C-93/10, GFLK Financial Services AG*, nejednalo v případě, pokud by bylo uznáno, že cena takové služby byla tvořena rozdílem nominální hodnoty prodávané pohledávky a prodejní ceny této pohledávky, přičemž prodejní cena by pouze odrážela aktuální hodnotu dané pohledávky. Nebylo by tedy možné stanovit, zda existuje přímá vazba mezi činností faktora a částkou, kterou obdržel jako protiplnění. Tím pádem by tato činnost nebyla ekonomickou činností ve smyslu čl. 9 odst. 1 *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dílčí shrnutí

Z hlediska této problematiky bude bezesporu zajímavé, jakým směrem pojem „vymáhání pohledávek“ posune budoucí judikatura SDEU, jelikož na úrovni *směrnice Rady 2006/112/ES* stále činí obtíže odlišit pouhé postoupení pohledávky od faktoringu, a stejně tak i činnost vymáhání pohledávek od prostého vybírání poplatků. Celkově lze spatřit, že by při výkladu těchto pojmů mohla v budoucnu vyvstat další „prázdná místa“, která by bylo zapotřebí judikaturou SDEU vyložit. V zásadě však nelze tvrdit, že by problematika týkající se čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* byla judikaturou SDEU podchycena nedostatečně.

„Vymáhání pohledávek“ je jakožto výjimku z výjimky nutno posuzovat široce. Tento pojem dle judikatury SDEU označuje finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu. Rovněž se uvedený pojem nevztahuje pouze na ty dluhy, které nebyly v okamžiku své splatnosti uhrazeny, ale je nutné jej vztáhnout na všechny dluhy, tedy i na ty, které ještě nejsou splatnými a které budou zaplacený v době splatnosti. V případě faktoringu se jedná o jednu z forem širšího pojmu vymáhání pohledávek.

Otázkou směřovanou českému zákonodárci je, zda je logické, aby dle *ZODPH* bylo umožněno na jedné straně osvobodit od DPH úplatné postoupení již nakoupených pohledávek a na druhé straně z osvobození od DPH vyjmout faktoring, jehož smyslem je uskutečnit jejich odkup. Dle uvedeného lze totiž usuzovat, že je na postoupení pohledávek, jakožto na jednu transakci, pohlíženo dvěma rozdílnými způsoby.

4.5.3 Obstarávání inkasa

Obstarávání inkasa je osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně dle § 54 odst. 1 písm. h) *ZODPH*.

Z důvodu judikatury SDEU uvedené v podkapitole 4.5.2 je nutné ověřit, zda toto ustanovení není v rozporu se zněním čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jelikož touto směrnicí je z příslušného ustanovení vyňato „vymáhání pohledávek“. V případě, že by byl zjištěn rozpor, bylo by vhodné příslušné ustanovení *ZODPH* z tohoto zákona odstranit.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.5.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

V *ZODPH* není pojem „obstarávání inkasa“ vymezen. Obstarávání inkasa je vymezeno *zákonem č. 370/2017 Sb., o platebním styku* v § 2 odst. 1 písm. e) jako převod peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž příjemce dává platební příkaz na základě souhlasu, který plátce udělil příjemci, poskytovateli příjemce nebo svému poskytovateli.

Inkaso je vymezeno v § 2694 až 2700 *NOZ*. Z § 2694 a 2695 *NOZ* vyplývá, že se smlouvou o inkasu obstaravatel inkasa zavazuje obstarat pro příkazce přijetí peněžní částky nebo jiný inkasní úkon od třetí osoby. Příkazce se zavazuje zaplatit obstaravateli inkasa odměnu. Obstaravatel inkasa vyzve třetí osobu, aby provedla inkasní úkon. V případě, že tato osoba výzvu odmítne splnit, podá o tom obstaravatel inkasa příkazci bez zbytečného odkladu zprávu.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Situací související s inkasem se SDEU zabýval v případě *C-175/09, AXA UK*. Ve zmíněném případě poskytovala společnost Denplan služby zubním lékařům (zákazníkům) spočívající v zastupování těchto lékařů při přijímání plateb, které jim pacienti dlužili. Pacienti, kteří o službu měli zájem, podepsali standardizovaný formulář „zplnomocnění“ pro společnost Denplan v souladu s úpravou „přímého inkasa“. Zplnomocnění k „přímému inkasu“ spočívalo v trvalém příkazu, který zřídil zákazník banky, v daném případě pacient, na jehož základě banka prováděla veškeré platby na žádost určené třetí osoby, v daném případě společnosti Denplan.

V určitý den Denplan provedla inkaso plateb, které pacienti dlužili svým zubním lékařům. Za tímto účelem vytvořila Denplan pro každého pacienta elektronický soubor, který použila k předání údajů do „BACS“, což je systém automatického elektronického zúčtování vytvořený a provozovaný společností, mezi jejíž členy patří všechny banky se sídlem ve Spojeném království. Pokud pacienti neodvolali zplnomocnění k „přímému inkasu“ a měli na svém účtu dostatečný zůstatek k úhradě platby, odepsala jejich banka z uvedeného účtu finanční částku a oznámila tuto skutečnost BACS. Tento systém poté připsal odpovídající částku ve prospěch banky společnosti Denplan, která tuto částku připsala ve prospěch účtu společnosti Denplan. Poté, co Denplan obdržela platby na svůj účet, vyúčtovala každému zubnímu lékaři platby, které obdržela z účtů jejich pacientů a odečetla některé dohodnuté srážky (procenta z platby pacienta). Denplan tuto operaci prováděla tak, že vlastní bance vystavila příkaz, aby z jejího účtu daná banka převedla na bankovní účet zubního lékaře částku, která odpovídala celkové částce dlužné dotyčnému zubnímu lékaři.

Z judikatury SDEU uvedené v podkapitolách 4.5.1 a 4.5.2 je zřejmé, že služba poskytovaná společností Denplan splňuje specifické a zásadní funkce týkající se plateb a převodu, a mohla by tedy být osvobozena od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* v případě, že by se nejednalo o „vymáhání pohledávek“, které je blíže popsáno v podkapitole 4.5.2. Jelikož dle judikatury SDEU zahrnuje pojem „vymáhání pohledávek“ ve smyslu *směrnice Rady 2006/112/ES* finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu a jelikož účelem služby Denplan bylo, aby zákazníci společnosti Denplan, tedy zubní lékaři, obdrželi úhradu peněžních částek, které jim dlužili jejich pacienti, spadá uvedená služba tedy k úhradě dluhů. Tím, že byla Denplan pověřena vybráním dluhů ve prospěch majitelů těchto pohledávek (zákazníků), zprostředkovala zákazníkům úkonů spočívajících ve vyžádání převodu dlužných částek prostřednictvím systému tzv. „přímého inkasa“, které by bez její účasti museli jakožto věřitelé učinit sami.

V reakci na uvedený rozsudek bylo mnoho inkasních plánů obdobných plánům, jaké poskytovala společnost Denplan, reorganizována způsobem, že zmíněné služby nebyly poskytovány věřitelům, ale přímo dlužníkům. Tím mělo být zajištěno, že by se nejednalo o služby spočívající ve vymáhání dluhů. Tento případ byl řešen v rámci rozsudku *C-5/17, DPAS Limited*. Společnost původní službu poskytovanou zubním lékařům rozdělila na dvě dílčí smlouvy – smlouvu uzavřenou mezi společností DPAS a zubním lékařem o poskytování služeb platebních plánů zubní péče, podléhajících DPH,

a na straně druhé smlouvu uzavřenou mezi společností DPAS a pacientem o „zprostředkování“ platebních plánů zubní péče. Dále bylo uvedeno, že společnost DPAS neodpovídá za neprovedení přímého inkasa nebo za zrušení svolení k přímému inkasu.

V praxi společnost DPAS žádala finanční instituci pacienta (dlužníka), aby na základě svolení k přímému inkasu převedla odpovídající finanční částku z bankovního účtu tohoto pacienta na účet DPAS. Poté žádala instituci, u které měla svůj účet, aby vyplatila prostředky pojistiteli a zubním lékařům, přičemž si DPAS ponechávala předem smluvenou odměnu.

Z hlediska judikatury SDEU uvedené v podkapitole 4.5.1 je patrné, že takové poskytování služeb, jako jsou služby DPAS, samo o sobě nevyvolává změny právní a finanční situace, jimiž se vyznačuje převod určité peněžní částky, jelikož společnost DPAS osobně neprováděla převody peněžních částek dohodnutých v rámci plánů zubní péče, ale pouze žádala, aby dotyčné finanční instituce tyto převody provedly. Uvedená služba má tedy pouze administrativní povahu a nesplňuje tak specifické a zásadní funkce, jakými se převody a platby vyznačují. Takovou službu nelze osvobodit od DPH na základě čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tudíž ani na základě § 54 odst. 1 písm. h) *ZODPH*.

Dílčí shrnutí

Obstarávání inkasa je pro účely DPH vymezeno tuzemskými zákony v zásadě dostatečně. Lze nicméně shledat, že pojem „vymáhání pohledávek“ je, jak již bylo shrnuto v minulé podkapitole, jedním ze „slabin“ judikatury SDEU, jelikož je mnohdy velmi obtížné rozlišit, zda je cílem dané služby přímo úhrada pohledávek – tedy vymáhání dluhů. V zásadě však nelze tvrdit, že by problematika týkající se čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* byla judikaturou SDEU podchycena nedostatečně.

Z hlediska judikatury SDEU uvedené v podkapitolách 4.5.1, 4.5.2 a 4.5.3 je na základě eurokonformního přístupu patrné, že obstarávání inkasa dle § 54 odst. 1 písm. h) *ZODPH* je v rozporu s čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jelikož spadá pod výjimku „vymáhání pohledávek“ uvedenou v tomto ustanovení.

Činnost spočívající v tom, že se obstaravatel inkasa zavazuje obstarat pro příkazce přijetí peněžní částky nebo jiný inkasní úkon od třetí osoby, směřuje ve své podstatě k zaplacení peněžního dluhu, které třetí osoby dluží příkazci inkasa, jelikož tím, že je

obstaravatel inkasa pověřen vybráním dluhů ve prospěch majitelů těchto pohledávek (příkazců) je zprošťuje úkonů, které by bez jeho účasti museli jakožto věřitelé učinit sami.

Českému zákonodárci lze proto doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* z tohoto zákona odstranil ustanovení § 54 odst. 1 písm. h) obstarávání inkasa, jelikož toto je v rozporu s uvedenou judikaturou SDEU, a tudíž i se zněním příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

4.5.4 Vybírání rozhlasových nebo televizních poplatků

Vybírání rozhlasových nebo televizních poplatků je osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně dle § 54 odst. 1 písm. w) *ZODPH*.

Z důvodu judikatury SDEU uvedené v podkapitolách 4.5.1, 4.5.2 a 4.5.3 je nutné ověřit, zda zmíněné ustanovení *ZODPH* není v rozporu se zněním čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*. V případě, že by byl zjištěn rozpor, bylo by vhodné příslušné ustanovení *ZODPH* z tohoto zákona odstranit.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.5.

Rozhlasové a televizní poplatky je možno souhrnně označit jako poplatky koncesionářské. Jedná se o poplatky, které jsou určeny k úplnému, popř. částečnému financování televizního či rozhlasového vysílání. Vybírány jsou za příjem televizního a rozhlasového signálu nebo za vlastnictví televize či rádia (obecně přijímače). Povinnost platit tyto poplatky mají všechny domácnosti i firmy vlastníci přijímač.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Pojem poplatek není v *ZODPH* definován, nicméně, jak uvádí *Kubátová (2018, s. 16)*, „poplatek je peněžním ekvivalentem za služby poskytované veřejným sektorem. Jako takový je účelový, dobrovolný, nepravidelný a nenávratný.“

Koncesionářský poplatek je upraven *zákonem č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů*, v němž je stanoven předmět poplatků, poplatník, základ, výše a způsob placení rozhlasových a televizních poplatků a evidence poplatníků. Dle § 7 uvedeného zákona platí poplatník koncesionářský poplatek provozovateli vysílání ze zákona buď přímo na účet poskytovatele služby, nebo prostřednictvím pověřené osoby. Poplatky tak můžou být hrazeny přímým způsobem, tzn. trvalým příkazem ze své banky, platební kartou a metodami s ní spojenými

(Apple Pay a Google Pay), expresním bankovním převodem, případně nepřímým způsobem formou SIPO²⁸.

Lze vyvodit, že v případě koncesionářských poplatků se jedná o peněžní ekvivalent za služby, které jsou poskytovány veřejným sektorem. Takový poplatek má nicméně i některé atributy daní.

Pojem „inkaso“ byl blíže popsán v podkapitole 4.5.3.

Pro účely § 54 odst. 1 písm. w) ZODPH je důležité ověřit, zda vybírání koncesionářského poplatku, které probíhá formou SIPO, lze osvobodit od DPH na základě judikatury SDEU a uvedené *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Co se koncesionářských poplatků týče, v tomto ohledu se jimi SDEU v rámci své judikatury ještě nezabýval, proto bude zajímavé, jakým směrem by tuto problematiku posunula případná budoucí judikatura SDEU.

Z judikatury SDEU uvedené v podkapitolách 4.5.1, 4.5.2 a 4.5.3 je patrné, že služba vybírání koncesionářských poplatků, která spočívá v tom, že Česká pošta (poskytovatel) v rámci SIPO obstarává pro provozovatele rozhlasového či televizního vysílání (zákazníka) poskytnutí služby za úplatu, která spočívá buďto ve vyzvání banky třetí osoby (uživatelé služby rozhlasového a televizního vysílání) k převodu peněžní částky formou „přímého inkasa“ či formou „jednorázového příkazu k úhradě“, kterou dluží tato osoba zákazníkovi, na účet poskytovatele služeb, nebo v převodu peněžní částky, kterou tato třetí osoba dluží zákazníkovi, a kterou Česká pošta získala od této osoby na základě úhrady v hotovosti na poště nebo na základě úhrady hotovosti u doručovatele, a následně konečně v příkazu určeném bance poskytovatele služby převést na bankovní účet zákazníka získané platby snížené o odměnu náležející tomuto poskytovateli, má za cíl uskutečnit finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu.

²⁸ SIPO je zkratka pro soustředěné inkaso plateb obyvatelstva, obstaravatelskou činnost České pošty, s.p., spočívající v inkasování plateb od fyzických osob ve prospěch právnických a dalších osob, které s poštou uzavřely smlouvu o obstarávání SIPO. Tato služba umožňuje jednoduše sloučit všechny platby pravidelného charakteru, např. nájemné, příspěvky do fondu oprav, zálohy na energie, rozhlasové a televizní poplatky, předplatné tisku nebo kabelové televize, stavební spoření nebo či životní pojištění, za domácnost do jedné. Zdroj: ČESKÁ POŠTA. SIPO pro plátce. *Ceskaposta.cz* [online]. © 2022 Česká pošta [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>

Dílčí shrnutí

Co se týče problematiky poplatků, které mají jisté atributy daní, bude opět velmi zajímavé, jakým směrem ji posune případný vývoj judikatury SDEU. V této oblasti SDEU dosud nejudikoval, proto se lze při výkladu těchto pojmů zatím obrátit pouze na výklad „vymáhání pohledávek“, který je nicméně z osvobození od DPH vyňat základě *směrnice Rady 2006/112/ES*. V zásadě však nelze tvrdit, že by problematika týkající se čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* byla judikaturou podchycena nedostatečně.

Ač tedy plnění spočívající ve vybírání televizních nebo rozhlasových poplatků uvedené v § 54 odst. 1 písm. w) *ZODPH* splňuje specifické a zásadní funkce plateb a převodů, a logicky by mohlo spadat pod osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jedná se o službu, jejímž cílem je uskutečnit finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu.

Uvedené plnění proto spadá pod výjimku uvedenou v čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jelikož se jedná o „vymáhání pohledávek“. Takovou službu tudíž nelze na základě uvedeného ustanovení osvobodit od DPH. Na základě eurokonformního přístupu lze proto určit, že takové plnění nelze osvobodit od DPH ani dle § 54 odst. 1 písm. w) *ZODPH*, jelikož je toto v rozporu s uvedenou judikaturou SDEU, a tudíž i s příslušným ustanovením *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Českému zákonodárci lze proto doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* z tohoto zákona odstranil ustanovení § 54 odst. 1 písm. w) vybírání televizních nebo rozhlasových poplatků, jelikož toto je v rozporu s judikaturou SDEU, a tudíž i se zněním příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

4.5.5 Vybírání opakujících se plateb obyvatelstva

Výplata dávek důchodového pojištění nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva je osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně dle § 54 odst. 1 písm. x) *ZODPH*.

Z důvodu judikatury SDEU uvedené v podkapitolách 4.5.1, 4.5.2 a 4.5.3 je nutné ověřit, zda část zmíněného ustanovení *ZODPH*, konkrétně „vybírání opakujících se plateb obyvatelstva“, není v rozporu se zněním čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady*

2006/112/ES, jelikož, co se týče formy (způsobu) výběru těchto plateb v případě využití služby České pošty, p. s., je tato srovnatelná s případem § 54 odst. 1 písm. x) ZODPH.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.5.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

V případě vybírání opakujících se plateb obyvatelstva se opět jedná o poskytnutí služby Českou poštou, s. p. (dále také „pošta“), formou SIPO spočívající v inkasování plateb od fyzických osob ve prospěch právnických a dalších osob, které s poštou uzavřely smlouvu o obstarávání SIPO.

Služba SIPO byla blíže popsána v podkapitole 4.5.4, a jedná se o službu související s pojmem inkaso, které bylo přiblíženo v podkapitolách 4.5.3 a 4.5.4.

Co se týče vybírání opakujících se plateb obyvatelstva prostřednictvím obstaravatelské služby pošty SIPO, lze touto, jak již bylo zmíněno v podkapitole 4.5.4, vybírat od obyvatelstva platby opakujícího se charakteru. Mezi takové platby lze tedy zařadit nájemné, příspěvky do fondu oprav, zálohy na energie, rozhlasové a televizní poplatky, předplatné tisku nebo kabelové televize, stavební spoření či životní pojištění. Je tedy patrné, že se v případě vybírání opakujících se plateb obyvatelstva jedná o souhrnný pojem, do něhož může spadat více typů plateb pravidelného charakteru.

Jestliže jsou tyto platby vybírány formou SIPO, jedná se o stejný způsob výběru jako ten, který byl popsán v podkapitole 4.5.4, tedy v případě § 54 odst. 1 písm. w) ZODPH, jelikož vybírání těchto poplatků je pouze jedním z širokého spektra pravidelně opakujících se plateb, kterou je možno vybírat formou SIPO.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Jelikož je pojem „vybírání opakujících se plateb obyvatelstva“ spojen s využitím služby SIPO, kterou nabízí Česká pošta, s. p., jedná se na základě judikatury SDEU uvedené v podkapitolách 4.5.1, 4.5.2 a 4.5.3 o poskytnutí služby, která má za cíl uskutečnit finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu. Je tomu z důvodu, že Česká pošta (poskytovatel) v rámci SIPO obstarává pro právnické a další osoby (zákazníky) poskytnutí služby za úplatu, která spočívá buďto ve vyzvání banky třetí osoby k převodu peněžní částky formou „přímého inkasa“ či formou „jednorázového příkazu k úhradě“, kterou dluží tato osoba zákazníkovi, na účet poskytovatele služeb,

nebo v převodu peněžní částky, kterou tato třetí osoba dluží zákazníkovi, a kterou Česká pošta získala od této osoby na základě úhrady v hotovosti na poště nebo na základě úhrady hotovosti u doručovatele, a následně konečně v příkazu určeném bance poskytovatele služby převést na bankovní účet zákazníka získané platby snížené o odměnu náležející tomuto poskytovateli. Zákazníci jsou tak zproštěni úkonů, které by jakožto věřitelé museli učinit sami.

V takovém případě se jedná o službu, která spadá pod pojem „vymáhání pohledávek“ v širším slova smyslu, jelikož ji lze zařadit pod tzv. výjimku z výjimky. Je tedy nutné uplatnit pravidlo zdanění co nejvíce široce a obecně.

Dílčí shrnutí

Co se týče této problematiky, bude stejně jako v případě předchozí podkapitoly velmi zajímavé, jakým směrem ji posune případný vývoj judikatury SDEU. Při výkladu pojmu „vybírání opakujících se plateb obyvatelstva“ se zatím lze obrátit pouze na výklad pojmu „vymáhání pohledávek“, který je výslovně vyňat z osvobození od DPH na základě *směrnice Rady 2006/112/ES*. V zásadě však nelze tvrdit, že by problematika týkající se čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* byla judikaturou SDEU podchycena nedostatečně.

Ač plnění spočívající ve „vybírání opakujících se plateb obyvatelstva“ uvedené v § 54 odst. 1 písm. x) *ZODPH* splňuje specifické a zásadní funkce plateb a převodů, a logicky by spadalo pod osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jedná se o službu, jejímž cílem je uskutečnit finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu.

Uvedená služba proto spadá pod výjimku v ustanovení dle čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jelikož se jedná o „vymáhání pohledávek“. Takovou službu tudíž nelze na základě uvedeného ustanovení osvobodit od DPH. S využitím eurokonformního přístupu lze proto určit, že takové plnění nelze osvobodit od DPH ani na základě § 54 odst. 1 písm. x) *ZODPH*, jelikož zmíněné je v rozporu s uvedenou judikaturou SDEU, a tedy i s příslušným ustanovením *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Českému zákonodárci lze proto doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* z ustanovení § 54 odst. 1 písm. x) výplata dávek důchodového pojištění nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva vyňal pojem „vybírání opakujících se plateb

obyvatelstva“, jelikož tento je v rozporu s uvedenou judikaturou, a tudíž i se zněním příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Ve zmíněném ustanovení *ZODPH* by tak měl být ponechán pouze pojem „výplata dávek důchodového pojištění“.

4.6 Směnářenská činnost a operace týkající se peněz

Na základě převodní tabulky 4.4 uvedené v podkapitole 4.1.3 lze z hlediska systému uspořádání čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES* pro účely této podkapitoly přiřadit pod toto ustanovení následující ustanovení *ZODPH* – § 54 odst. 1 písm.:

- i) směnářenská činnost,
- j) operace týkající se peněz.

Uvedené je dle *ZODPH* osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně.

Dle § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. i) a j) tohoto zákona.

Dle čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES* členské státy EU osvobodí činnosti včetně sjednávání týkající se oběživa, bankovek a mincí používaných jako zákonné platidlo, kromě sběratelských předmětů, jako jsou zlaté, stříbrné nebo jiné kovové mince anebo bankovky, které se obvykle nepoužívají jako zákonné platidlo nebo které jsou předmětem numismatického zájmu.

Předmětné pojmy nejsou *ZODPH* a *směrnici Rady 2006/112/ES* vymezeny.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

V § 4 *ZODPH* dle aktuálního znění již není vymezena přesná definice peněz, jak tomu bývalo dříve. V § 4 odst. 3 písm. a) a b) tohoto zákona je pouze vymezeno, že za zboží se považují:

- bankovky a mince české měny při jejich dodání výrobcem České národní bance, nebo při jejich pořízení z jiného členského státu EU, nebo jejich dovoz Českou národní bankou,
- bankovky, státovky a mince české nebo cizí měny prodávané pro sběratelské účely za ceny vyšší, než je jejich nominální hodnota nebo přepočtení jejich nominální hodnoty na českou měnu podle směnného kurzu vyhlášeného Českou národní bankou.

Směnárenská činnost není v ZODPH jakožto pojem přímo definována, je nicméně upravena *zákonem č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti*. V § 2 odst. 3 tohoto zákona je uvedeno, že směnárenskou činností je soustavná činnost provozovaná vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku spočívající v provádění směnárenských obchodů. Za směnárenské obchody se považují obchody, které spočívají ve směně:

- bankovek, mincí nebo šeků, které znějí na určitou měnu za bankovky, mince nebo šeky znějící na jinou měnu,
- bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz znějících na určitou měnu, v případě, že plátce dal platební příkaz k převodu těchto bezhotovostních peněžních prostředků nebo elektronických peněz prostřednictvím příjemce provádějícího směnu, za bankovky, mince nebo šeky, které znějí na jinou měnu.

Elektronické peníze jsou vymezeny *zákonem č. 370/2017 Sb., o platebním styku* v § 4 jakožto elektronická hodnota představující pohledávku vůči tomu, kdo ji vydal, a která je uchovávána elektronicky, vydávána proti přijetí peněžních prostředků za účelem provádění platebních transakcí a přijímána jinou osobou, než kterou byla vydána.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Ze znění čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES* je patrné, že toto ustanovení bylo prakticky v celém znění „přebráno“ ze znění čl. 13 části B písm. b) bodu 4 *šesté směrnice o DPH*. V době, kdy byla *šestá směrnice o DPH* utvářena, nebylo logicky počítáno s dnešním enormním nárůstem v oblasti modernizaci finančních služeb, která dala za vznik novým finančním produktům.

Jelikož různá jazyková znění čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES* neumožňují jednoznačně určit, jestli se toto ustanovení vztahuje výhradně na činnosti týkající se tradičních měn, nebo zda se naopak vztahuje i na činnosti zahrnující jiné měny, vyvolala tato skutečnost spolu se vznikem tzv. kryptoměn nové otázky ohledně možnosti, zda tyto kryptoměny lze dle zmíněného ustanovení osvobodit od DPH.

Kryptoměny²⁹ představují „virtuální peníze“, které jsou tvořeny elektronicky prostřednictvím procesu tzv. těžení. Mezi kryptoměny tak lze zařadit bitcoin, ethereum, litecoin, monero, ripple a mnohé další.

Na základě rozsudku *C-264/14, Hedqvist*, SDEU nicméně rozhodl, že bitcoin (a analogicky tedy i další virtuální měny obdobných vlastností), nelze považovat za hmotný majetek, jelikož, jak uvedla ve stanovisku k tomuto rozsudku³⁰ generální advokátka, virtuální měna nemá jiný účel než účel platidla, a z toho důvodu operace uskutečněné s virtuální měnou nemohou být považovány za dodání zboží.

Dle rozsudku *C-264/14, Hedqvist*, v případě, že plátce hodlá provádět činnost, v rámci které má v úmyslu směňovat virtuální měnu za zákonné platidlo³¹ za cenu, která odpovídá ceně platné na konkrétní směnné burze zvýšené o určitou procentní sazbu, se jedná o poskytnutí služby za úplatu, jelikož existuje mezi poskytovatelem a zákazníkem právní vztah, v jehož rámci jsou vzájemně poskytnuta plnění, přičemž odměna, kterou obdrží poskytovatel představuje skutečnou protihodnotu služby poskytnuté příjemci. Zúčastněné strany se totiž vzájemně zavazují převést dané částky v určité měně a přijmout za ně protihodnotu v podobě virtuální měny s obousměrným tokem či naopak. Protihodnota by v takovém případě představovala marži, která by byla plátcem zahrnována do výpočtu směnného kurzu, za který by byl ochoten prodávat a nakupovat dané měny.

V bodě 49 zmíněného rozsudku je uvedeno, že činnosti, které se týkají netradičních měn, tzn. jiných měn, než jsou peníze, které jsou zákonným platidlem v jedné nebo ve více zemích, představují finanční operace za podmínek, že tyto virtuální měny:

- byly účastníky transakce akceptovány jakožto alternativní platidlo k zákonným platidlům,

²⁹ Též označovány jako převodní tokeny, z angl. exchange tokens. Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Je k obchodování s tzv. převodními tokeny nebo k jejich směně vyžadováno oprávnění ČNB?. *Cnb.cz* [online]. 19. 11. 2018 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-13/>

³⁰ Zdroj: EUR-LEX. Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott přednesené dne 16. července 2015. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62014CC0264&from=SK>

³¹ Analogicky platí i opačně pro směnu zákonného platidla za virtuální měnu.

- nemají jiný účel než účel platidla.

Je tedy zcela patrné, že bitcoin uvedené podmínky pro zařazení mezi finanční operace splňuje. Výše zmíněnou operaci lze tedy považovat za plnění osvobozené od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Na základě eurokonformního přístupu lze vyvodit, že směnářská činnost týkající se směny virtuální měny za zákonné platidlo uskutečněná za úplatu by byla osvobozena od DPH dle § 54 odst. 1 písm. i) *ZODPH*.

Na základě rozsudku *C-172/96, National Bank of Chicago*, bylo rozhodnuto, že o poskytnutí služby uskutečněné za úplatu se jedná i v případě devizových operací, které mají podobu spotové či forwardové transakce a za které není účtován v okamžiku uskutečnění nákupu žádný poplatek. Výnosy z takových operací jsou v takovém případě tvořeny marží (tj. ziskem z transakce) představující rozdíl mezi nákupní a prodejní cenou měny. Taková plnění lze rovněž osvobodit od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Na základě eurokonformního přístupu lze tedy vyvodit, že činnost týkající se devizových operací, za které není účtován poplatek v době nákupu, ale jejichž výnosy jsou tvořeny rozdílem mezi nákupní a prodejní cenou měny, by byly osvobozeny od DPH dle § 54 odst. 1 písm. j) *ZODPH*.

Naopak vyloučeny z osvobození od DPH jsou na základě uvedeného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* tzv. „platinum nobles“, jak je uvedeno v prováděcím nařízení Rady (EU) č. 282/2011.

Osvobození od DPH stanovená v čl. 135 odst. 1 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES* mají za cíl zejména odstranit obtíže spojené s určením daňového základu, jakož i částky odpočitatelné DPH vznikající v rámci zdanění finančních operací. V oblasti směnářských činností je stanovení základu daně problematické a není *směrnici Rady 2006/112/ES* a *ZODPH* se zvláštní péčí vymezeno. Na základě § 36 odst. 1 *ZODPH* je základem daně „vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátce za uskutečněné zdanitelné plnění, včetně částky na úhradu spotřební daně od osoby, pro kterou je zdanitelné plnění uskutečněno, nebo od třetí osoby, a to bez daně za toto zdanitelné plnění.“ Je-li plnění od DPH osvobozeno, je jeho hodnota logicky rovna základu daně v případě, že by toto plnění bylo zdaněno. Jestliže je tedy směnářskou zákazníkovi účtována provize, měla by tato být hodnotou osvobozeného plnění. Analogicky by se postupovalo, pokud by byla účtována marže.

Dílčí shrnutí

V této oblasti je patrné, že vymezení jednotlivých pojmů judikaturou SDEU není, co se týče rychlosti modernizace na finančních trzích, u svého konce. Problematika směnářské činnosti je nicméně judikaturou SDEU v zásadě dobře podchycena, a proto by posouzení, zda danou činnost lze zařadit pod směnářské činnosti jakožto plnění osvobozené od DPH, v zásadě nemělo činit obtíže. Na úrovni *směrnice Rady 2006/112/ES* a *ZODPH* je ovšem stále problematické v některých případech stanovit základ daně.

Zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti nicméně vymezuje směnářskou činnost úžeji, než by bylo potřebné pro účely DPH. Směnářskou činnost lze dle tohoto zákona provozovat na základě povolení uděleného Českou národní bankou. Toto povolení nicméně není nutné mít k provádění činnosti nákupu či prodeje kryptoměn (převodních tokenů) za české koruny nebo jinou měnu s nuceným oběhem. Rovněž lze za směnářské obchody dle tohoto zákona považovat směnu hotovostních či bezhotovostních peněžních prostředků a elektronických peněz znějících na určitou měnu. Je proto patrné, že v případě kryptoměn tyto nesplňují podmínku „znění na určitou měnu“, a směna kryptoměn za určitou měnu tak nespadá pod uvedený zákon.

Na základě eurokonformního přístupu lze nicméně vyvodit, že směnářská činnost týkající se směny virtuální měny, která nemá formu zákonného platidla, za zákonné platidlo uskutečněná za úplatu by byla od DPH osvobozena dle § 54 odst. 1 písm. i) *ZODPH*. Rovněž by na základě tohoto přístupu byla dle § 54 odst. 1 písm. j) *ZODPH* osvobozena od DPH i činnost týkající se devizových operací, za které není účtován poplatek v době nákupu, ale jejichž výnosy jsou tvořeny rozdílem mezi nákupní a prodejní cenou měny.

4.7 Činnosti týkající se cenných papírů

Tato podkapitola je zaměřena na činnosti týkající se cenných papírů.

Dle čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* členské státy EU osvobodí činnosti včetně sjednávání, avšak vyjma řízení a správu, týkající se akcií, podílů na společnostech nebo sdruženích, dluhopisů a jiných cenných papírů, kromě dokladů zakládajících právní nárok na zboží a práv nebo cenných papírů uvedených v čl. 15 odst. 2.

Na základě čl. 15 odst. 2 této směrnice mohou členské státy EU považovat za hmotný majetek určitá práva k nemovitostem, věcná práva poskytující držiteli užívací právo k nemovitosti a akcie nebo podíly rovnocenné akciím poskytující držiteli právně nebo fakticky vlastnické právo nebo právo držby nemovitosti či její části.

Na základě převodní tabulky 4.4 uvedené v podkapitole 4.1.3 lze z hlediska systému uspořádání čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* pro účely této podkapitoly přiřadit pod toto ustanovení následující ustanovení ZODPH – § 54 odst. 1 písm.:

- a) převod cenných papírů včetně zaknihovaných cenných papírů, podílů v obchodních korporacích,
- p) obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů,
- l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji,
- r) vedení evidence investičních nástrojů,
- s) vypořádání obchodů s investičními nástroji.

Předmětné pojmy nejsou ZODPH ani *směrnici Rady 2006/112/ES* vymezeny.

4.7.1 Převod cenných papírů a podílů v obchodních korporacích

Dle § 54 odst. 1 písm. a) ZODPH je převod cenných papírů včetně zaknihovaných cenných papírů, podílů v obchodních korporacích osvobozen od DPH bez nároku na odpočet daně. Dle § 54 odst. 1 písm. y) ZODPH je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. a) tohoto zákona.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.7.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Cenným papírem se dle § 514 NOZ rozumí listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že jej po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.

Dle § 525 odst. 1 NOZ se jedná o zaknihovaný cenný papír, jestliže je cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze ho převést jinak než změnou zápisu v této

evidenci. Zaknihované cenné papíry jsou zastupitelnými, pokud byly vydány tímž emitentem a pokud z nich vznikají totožná práva.

Detailní vymezení problematiky týkající se akcií lze nalézt v *zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech*. Dluhopisy jsou vymezeny *zákonem č. 190/2012 Sb., o dluhopisech*.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

SDEU v rozsudku *C-80/95, Harnas & Helm*, uvedl, že samotné nabytí a držení akcií společnosti nelze považovat za ekonomickou činnost ve smyslu *směrnice Rady 2006/112/ES*, která držiteli přiznává postavení osoby povinné k dani. Nabytí finančních podílů v jiných podnicích nepředstavuje využívání majetku za účelem trvalého získávání příjmů z něj, jelikož případné dividendy, jakožto výnos získaný z tohoto podílu, jsou pouhým výsledkem vlastnictví majetku. Jelikož nabytí podílů samo o sobě nepředstavuje hospodářskou činnost, musí totéž platit pro činnosti spočívající v převodu těchto podílů, viz rozsudek *C-155/94, Wellcome Trust Ltd*, bod 33. Přijetí nového společníka do společnosti tedy nepředstavuje poskytnutí služeb tomuto společníkovi, jak je uvedeno v rozsudku *C-442/01, KapHag*.

Na základě rozsudků *C-155/94, Wellcome Trust Ltd*, a *C-77/01, EDM*, lze proto vyvodit, že v případě, kdy podnikatel uskutečňuje výše zmíněnou činnost, která se sestává z nákupů a prodejů cenných papírů, musí být tento podnikatel považován za správce vlastních investic obdobně jako soukromý investor, který není osobou povinnou k dani. Tento tedy neuskutečňuje ekonomickou činnost ve smyslu *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Z předchozích dvou uvedených rozsudků, a navíc z rozsudku *C-29/08, AB SKF*, je patrné, že operace týkající se akcií nebo podílů ve společnosti spadají do rozsahu působnosti DPH, pokud:

- jsou prováděny v rámci podnikatelské činnosti obchodování s cennými papíry,
- jsou uskutečňovány za účelem přímého či nepřímého zasahování do řízení společností, v nichž proběhlo převzetí kapitálové účasti, aniž by tím byla dotčena její práva akcionáře, jestliže zahrnuje provádění takových operací, které podléhají DPH dle čl. 2 *směrnice Rady 2006/112/ES*, jakými jsou příkladně poskytování finančních, administrativních, technických či obchodních služeb, viz rozsudky

C-16/00, Cibo Participations, C-60/90, Polysar Investments Netherlands a C-142/99, Floridienne a Berginvest,

- jsou takové operace spojeny přímo, nutně a trvale s činnostmi, které podléhají DPH.

Pokud se jedná o oblast holdingových společností, tak účast holdingové společnosti na řízení jejích dceřiných společností musí být považována za ekonomickou činnost pouze tehdy, zahrnuje-li uskutečňování plnění, která podléhají DPH na základě čl. 2 *směrnice Rady 2006/112/ES*, jak je uvedeno v usnesení *C-102/00, Welthgrove BV*.

Z hlediska *směrnice Rady 2006/112/ES* i *ZODPH* lze tedy prodej (převod) veškerých akcií či jiných účastí dceřiné společnosti uskutečněný mateřskou společností hodnotit jakožto ekonomickou činnost v případě, že mateřská společnost poskytovala společnosti dceřiné úplatné služby podléhající DPH, jako jsou příkladně služby finanční, administrativní, technické či obchodní povahy. Prodej akcií či jiných účastí je v takovém případě nedílnou součástí ekonomické činnosti této společnosti. Takovou činnost by na základě příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tedy i dle § 54 odst. 1 písm. a) *ZODPH*, bylo možné osvobodit od DPH, jelikož zmíněný převod je proveden za účelem restrukturalizace, tudíž taková operace spočívá v pravidelném zisku příjmů, který přesahuje rámec pouhého prodeje akcií.

Dále je možné judikaturou SDEU vyložit pojem „převod obchodního závodu nebo jeho části“. Převod obchodního závodu nebo jeho části není dle *ZODPH* předmětem DPH, protože jej nelze považovat za dodání zboží či poskytnutí služby. Je u něj nicméně ponechána možnost uplatnit nárok na odpočet daně. Česká republika v případě tohoto pojmu využila čl. 19 *směrnice Rady 2006/112/ES*, v němž je stanoveno, že jestliže je převáděn souhrn majetku nebo jeho část za úplatu či bez úplaty, popř. jako vklad do obchodní společnosti, mohou členské státy EU považovat za to, že nedošlo k dodání zboží. V takovém případě se nabyvatel považuje za právního nástupce převodce.

Pojmu „převod obchodního závodu nebo jeho části“ v právu EU odpovídá výraz „převod souhrnu majetku nebo jeho části“, který je autonomním pojmem práva. Dle bodu 40 rozsudku *C-497/01, Zita Modes*, se tento vztahuje na převod obchodního majetku nebo samostatné části podniku zahrnující hmotné či nehmotné složky souhrnně tvořící podnik nebo část podniku, které jsou schopny provozovat samostatnou hospodářskou činnost, ale nikoliv na pouhý převod věcí, jakým je příkladně prodej zásob.

Zajímavou otázkou se zabýval SDEU v rozsudku *C-651/11, X BV*, a to, zda by převod určitého procenta podílů mohl být za konkrétních okolností považován za „převod souhrnu majetku nebo jeho části“, pokud je důsledkem takového převodu převod souhrnu aktiv dotčených podniků nebo jejich části. Na základě uvedené judikatury SDEU lze vyvodit, že převod akcií může být posuzován jako „převod obchodního majetku nebo samostatné části podniku“ ve smyslu čl. 19 *směrnice Rady 2006/112/ES*, a to nezávisle na velikosti podílu, v případě, že souhrn převedených složek je dostatečný k tomu, aby umožnil provozování samostatné hospodářské činnosti a že nabyvatel takovou činnost posléze opravdu vykonává. Pouhý převod akcií, který ale není doprovázen převodem aktiv, však tomuto nabyvateli neumožňuje vykonávat samostatnou hospodářskou činnost jakožto právnímu nástupci převodce.

Z logiky věci je tedy možné i na převod 100% podílů pohlížet jako na převod obchodního závodu nebo jeho části, pokud by byly splněny zmíněné podmínky. Tato skutečnost by mohla mít zásadní vliv na výši nároku na odpočet daně ve vztahu k souvisejícím výdajům.

Osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* se vztahuje i na takové operace, jejichž cílem je převod akcií dotčených společností vedoucí k tomuto výsledku, a které se v konečném důsledku vztahují na nemovitosti držené dotčenými společnostmi a na jejich „nepřímý“ převod. Výjimka z tohoto osvobození od DPH stanovená ve stejném písmenu zmíněného ustanovení se nepoužije, pokud členský stát EU nevyužil možnosti považovat za hmotný majetek akcie nebo podíly rovnocenné akciím, které držitelé právně nebo fakticky poskytují vlastnické právo či právo držby nemovitosti stanovené v čl. 15 odst. 2 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jak je uvedeno v rozsudku *C-259/11, DTZ Zadelhoff*.

Dílčí shrnutí

Problematika převodu cenných papírů a podílů v obchodních korporacích je judikaturou SDEU v zásadě dobře podchycena. Problém ale v některých případech i nadále zůstává při stanovení hranice, kterou je oddělován prodej cenných papírů, který je od DPH osvobozen, od prodeje, který nespadá pod ekonomickou činnost. Tato hranice stále zůstává poměrně nejasná a je proto pravděpodobné, že se jí bude SDEU v budoucí judikatuře dále zabývat.

Na základě eurokonformního přístupu lze vyložit, že prodej akcií či jiných účastí dceřiné společnosti uskutečněný mateřskou společností je možné hodnotit jakožto osvobozené plnění od DPH dle § 54 odst. 1 písm. a) *ZODPH* v případě, že mateřská společnost poskytovala společnosti dceřiné úplatné služby podléhající DPH, jako jsou příkladně služby finanční, administrativní, technické či obchodní povahy.

Za splnění určitých podmínek je dle judikatury SDEU možné na převod akcií pohlížet jako na „převod obchodního závodu nebo jeho části“, který dle *ZODPH* není předmětem daně, ale u něhož je ponechána možnost uplatnit nárok na odpočet daně. Souhrn převedených složek v takovém případě musí být dostatečný k tomu, aby umožnil provozování samostatné hospodářské činnosti a nabyvatel takovou činnost musí posléze opravdu vykonávat.

4.7.2 Obhospodařování majetku zákazníka

Dle § 54 odst. 1 písm. p) *ZODPH* je obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně. Dle § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. p) tohoto zákona.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.7.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Obhospodařování majetku zákazníka je vymezeno *zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu*. Dle § 4 tohoto zákona představuje obhospodařování majetku zákazníka, je-li jeho součástí investiční nástroj, jednu z hlavních investičních služeb, která může být zákazníkovi (příjemci takové služby) poskytnuta. Dle § 2 odst. 1 písm. o) tohoto zákona se majetkem zákazníka rozumí peněžní prostředky a investiční nástroje, které náleží danému zákazníkovi, a které má obchodník s cennými papíry ve své moci za účelem poskytnutí investiční služby tomuto zákazníkovi.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Prvně je nutno opětovně připomenout, že SDEU v rozsudku *C-2/95, SDC*, zdůraznil, že je zapotřebí odlišit službu osvobozenou od DPH dle *směrnice Rady 2006/112/ES* od pouhého fyzického nebo technického poskytnutí, jako je příkladně

zpřístupnění systému pro zpracování dat bance. Vnitrostátnímu soudu proto přísluší prozkoumat, zda se odpovědnost za takové operace omezuje pouze na technické či administrativní aspekty, nebo zda se rozšiřuje i na aspekty specifické a zásadní.

Dle ustálené judikatury SDEU představují operace týkající se akcií a jiných cenných papírů operace uskutečněné na trhu s cennými papíry. Dle rozsudku *C-2/95, SDC*, a rozsudku *C-29/08, AB SKF*, obchod s cennými papíry zahrnuje ty úkony, jimiž je možné změnit právní a finanční postavení mezi účastníky právního vztahu. Lze tedy v kombinaci s informacemi uvedenými v rozsudku *C-235/00, CSC Financial Services*, vyvodit, že pojem „operace v oblasti cenných papírů“ ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* je vztažen k těm operacím, které mohou způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům. Takovou operaci lze pak hodnotit jako tu, která základní znaky pro osvobození od DPH splňuje.

Nyní se zaměříme na výjimku v podobě „řízení a správy“ týkající se cenných papírů, která je uvedena v příslušném ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Lze vyvodit, že do působnosti posuzovaného osvobození od DPH spadají pouze ty operace, které jsou schopny přímo ovlivnit právní vztah, jenž je ztělesněn cenným papírem, a které mohou mít vliv na jeho podstatu. Takovými operacemi jsou například emise, převod, výplata a splacení cenného papíru, jak bylo uvedeno generálním advokátem v bodě 29 stanoviska³² týkajícího se rozsudku *C-235/00, CSC Financial Services*. Obě tyto operace, úschova i správa, jsou operacemi, které se týkají cenných papírů, ale nemohou ovlivnit právní vztah, který je v nich obsažen. V případě pojmu „řízení a správa“ se tak jedná o pouhé technické nebo administrativní služby, které nelze zařadit pod osvobození od DPH ve smyslu příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Výjimkou je „sjednání“ ve vztahu k cenným papírům, které je ze subjektivního i objektivního hlediska tak úzce spojeno s operacemi, které zakládají, mění nebo zrušují práva představovaná cenným papírem, že lze takovou činnost zařadit pod osvobození od DPH dle zmíněného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

³² Zdroj: EUR-LEX. Opinion of Mr Advocate General Ruiz-Jarabo Colomer delivered on 12 July 2001. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62000CC0235&from=CS>

Co se týče „správy portfolia klientů investorů“, kteří pověřili osobu povinnou k dani, aby samostatně za úplatu spravovala cenné papíry v souladu se strategií zvolenou tímto klientem, která spočívá v tom, že osoba povinná k dani je bez získání předchozích pokynů oprávněna přijímat veškerá vhodná opatření za tímto účelem a s majetkem nakládat jménem klienta a na jeho účet, jedná se dle rozsudku *C-44/11, Deutsche Bank*, o jediné nedělitelné plnění, které zahrnuje více dílčích plnění. Zmíněná plnění sice mohou být osobou povinnou k dani poskytována odděleně, nicméně průměrný klient investor vyhledává právě kombinaci těchto dvou dílčích plnění, tudíž uskutečňování jednoho plnění osobou povinnou k dani bez toho, aniž by bylo uskutečněno plnění druhé, by nemělo význam. Na „službu správy portfolia klientů investorů“ je tak v zásadě nutno pohlížet jako na jediné plnění složené z dvou dílčích plnění, a to ze „služby analýzy majetku a dohledu nad majetkem klienta investora“ a „služby nákupu a prodeje cenných papírů“, v nichž jsou si tato dvě dílčí plnění rovna.

Celkově se proto dá vyvodit, že „nákup a prodej cenných papírů“ spadá pod osvobozená plnění od DPH ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*, nicméně „služba analýzy majetku a dohledu nad majetkem“ nikoliv, protože tato nezbytně nevyžaduje provádění operací způsobujících změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům a nesplňuje tak základní znak nutný pro to, aby plnění mohlo být osvobozeno od DPH. Jelikož je nutné na tato dvě dílčí plnění pohlížet jako na jedno nedělitelné, v němž jsou si dílčí plnění rovna, nelze takovou službu osvobodit od DPH ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Co se tedy týče ustanovení § 54 odst. 1 písm. p) *ZODPH* spočívající v obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů, není na základě eurokonformního výkladu možné z ustanovení vyjmout „správu nebo úschovu v oblasti investičních nástrojů“, jelikož zmíněné obhospodařování majetku zákazníka nemá význam provádět bez toho, aniž by byla prováděna i správa takového majetku, jelikož průměrný klient investor v rámci obhospodařování svého majetku vyhledává právě kombinaci zmíněných dvou plnění, a proto je na tato dvě dílčí plnění nutno pohlížet jako na jedno nedělitelné plnění, v němž si jsou tato rovna. Jelikož je ale „řízení a správa“ v oblasti cenných papírů vyloučena z plnění osvobozených od DPH ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice*

2006/112/ES, nelze toto jedno nedělitelné plnění osvobodit od DPH ani na základě § 54 odst. 1 písm. p) ZODPH.

Závěrem k obhospodařování majetku zákazníka lze dodat, že § 54 odst. 1 písm. p) ZODPH je na základě eurokonformního přístupu dle zmíněné judikatury SDEU v rozporu s ustanovením čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dílčí shrnutí

Z hlediska této problematiky lze sice v judikatuře SDEU nalézt prakticky jediný pramen pro výklad řešeného pojmu, nelze však shledat, že by tato problematika byla judikaturou podchycena nedostatečně. Při posouzení, zda zmíněný pojem spadá pod osvobození od DPH se lze prakticky odkázat pouze na judikaturu SDEU týkající se čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* – konkrétně na specifické a zásadní funkce, které plnění musí splňovat, aby jej bylo možno na základě zmíněného ustanovení osvobodit od DPH. Těmito funkcemi jsou ty, které mohou způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům

Na základě eurokonformního přístupu není možné z § 54 odst. 1 písm. p) ZODPH spočívajícím v obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů vyjmout „správu nebo úschovu v oblasti investičních nástrojů“, jelikož dle zmíněné judikatury obhospodařování majetku zákazníka nemá význam provádět bez toho, aniž by byla prováděna i správa takového majetku, jelikož průměrný klient investor v rámci obhospodařování svého majetku vyhledává právě kombinaci zmíněných dvou plnění. Jedná se tedy o nedělitelné plnění, v němž si jsou dílčí plnění rovna. Jelikož je ale „řízení a správa“ v oblasti cenných papírů vyloučena z plnění osvobozených od DPH ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice 2006/112/ES*, nelze toto jedno nedělitelné plnění osvobodit od DPH ve smyslu příslušného ustanovení této směrnice, a tudíž ani na základě § 54 odst. 1 písm. p) ZODPH.

Českému zákonodárci lze proto doporučit, aby při novelizaci ZODPH z tohoto zákona odstranil ustanovení § 54 odst. 1 písm. p) obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů, jelikož toto je v rozporu s judikaturou SDEU, a tudíž i se zněním příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

4.7.3 Organizování regulovaného trhu s investičními nástroji; vedení evidence investičních nástrojů; vypořádání obchodů s investičními nástroji

V souvislosti s judikaturou SDEU uvedenou v podkapitole 4.7.2 a zjištěným rozporem mezi čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* a § 54 odst. 1 písm. p) *ZODPH* je nutné se dále zaměřit na § 54 odst. 1 písm. l), r) a s) *ZODPH*, jelikož se tato osvobození od DPH vztahují k operacím, kterých se zmíněná „správa nebo úschova v oblasti investičních nástrojů“ uvedená v § 54 odst. 1 písm. p) *ZODPH* blíže týká. V případě, že by byl zjištěn rozpor, bylo by vhodné příslušná ustanovení *ZODPH* z tohoto zákona odstranit.

Bez nároku na odpočet daně je osvobozeno od DPH dle *ZODPH* § 54 odst. 1 písm.:

- l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji,
- r) vedení evidence investičních nástrojů,
- s) vypořádání obchodů s investičními nástroji.

Dle § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* je od DPH osvobozeno i sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v § 54 odst. 1 písm. l), r) a s) tohoto zákona.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.7.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Organizování regulovaného trhu s investičními nástroji je vymezeno *zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu* v § 37 až 54. Dle § 37 tohoto zákona se organizátorem regulovaného trhu rozumí právnická osoba, která je na základě povolení uděleného Českou národní bankou oprávněna organizovat regulovaný trh. V české republice existují dva regulované trhy – Burza cenných papírů Praha a RM-systém.

Vedení evidence investičních nástrojů je vymezeno tímž zákonem, konkrétně v části osmé. Zákonem jsou vymezeny druhy evidencí investičních nástrojů § 92 až 93a, zásady vedení evidence investičních nástrojů v § 94 až 99a. V části osmé hlavě druhé tohoto zákona je vymezen centrální depozitář a zahraniční centrální depozitář.

Vypořádání obchodů s investičními nástroji je také vymezeno zmíněným zákonem, přičemž dle § 51 tohoto zákona „organizátor regulovaného trhu umožní účastníkům jím organizovaného regulovaného trhu zvolit pro vypořádání obchodů

s investičními nástroji uzavřenými na tomto trhu vypořádací systém, ústřední protistranu, clearingovou instituci a systém zúčtování podle jejich výběru, pokud existuje mezi regulovaným trhem a zvoleným vypořádacím systémem, ústřední protistranou, clearingovou instituci a systémem zúčtování takové spojení, které umožní řádné a včasné vypořádání těchto obchodů bez nepřiměřených nákladů.“ Samotným vypořádáním se dle § 83 tohoto zákona rozumí buďto započtení vzájemných pohledávek z obchodů s investičními nástroji, nebo splnění vzájemných dluhů z obchodů s investičními nástroji převodem investičních nástrojů nebo peněžních prostředků.

Druhy jednotlivých investičních nástrojů jsou vymezeny zmíněným zákonem v § 3.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Prvně k pojmu „organizování regulovaného trhu s investičními nástroji“. Na základě eurokonformního přístupu lze ve světle judikatury SDEU uvedené v podkapitole 4.7.2 vyvodit, že samotné organizování regulovaného trhu s investičními nástroji je svou povahou činností technickou a administrativní, proto tuto operaci nelze zařadit k těm operacím, které mohou způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Je tedy patrné, že § 54 odst. 1 písm. l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji *ZODPH* je v rozporu s uvedenou judikaturou SDEU, a tudíž i se zněním čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

V případě „vedení evidence investičních nástrojů“ je situace obdobná. Opět na základě judikatury SDEU uvedené v podkapitole 4.7.2 lze pomocí eurokonformního přístupu vyvodit, že službu vedení evidence investičních nástrojů nelze zařadit k těm operacím, které mohou způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Takovou operaci tudíž nelze hodnotit jako tu, která by splňovala základní znaky pro osvobození od DPH. Je totiž službou technického a administrativního charakteru, tudíž spadá pod pojem „řízení a správa“, který je vyloučen z osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Je tedy patrné, že § 54 odst. 1 písm. r) vedení evidence investičních nástrojů *ZODPH* je v rozporu s uvedenou judikaturou SDEU, a tudíž i se zněním čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

V obou předchozích případech by nicméně k osvobození od DPH mohlo dojít za podmínky, kdy by dané plnění tvořilo jedno nedělitelné plnění, v němž by tvořilo vedlejší plnění k plnění hlavnímu, které by na základě uvedeného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo osvobozeno od DPH. Jsou-li ale činnosti „organizování regulovaného trhu s investičními nástroji“ a „vedení evidence investičních nástrojů“ prováděny jako samostatné a jediné plnění, je toto v rozporu s příslušným ustanovením *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Nyní k činnosti „vypořádání obchodů s investičními nástroji“. Zmíněnou činnost lze, co do způsobu, jakým probíhá³³, a na základě bodu 29 stanoviska generálního advokáta k rozsudku *C-235/00, CSC Financial Services*, řadit k operacím, které mohou způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Takovou operaci tudíž lze hodnotit jako tu, která splňuje specifické a zásadní znaky pro osvobození od DPH ve smyslu uvedeného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Je tedy patrné, že § 54 odst. 1 písm. s) vypořádání obchodů s investičními nástroji není v rozporu s uvedenou judikaturou SDEU, a tudíž ani se zněním čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dílčí shrnutí

Samotné organizování regulovaného trhu s investičními nástroji (popřípadě činnost burzy) a vedení evidence investičních nástrojů nebylo judikaturou SDEU nikdy řešeno. Stejně jako v případě ostatních ustanovení *ZODPH*, která lze na základě převodní tabulky 4.4 uvedené v podkapitole 4.1.3 zařadit pod čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady*

³³ Splnění závazků z obchodu s investičními nástroji probíhá na základě příkazu k vypořádání, tedy pokynem účastníka vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání nebo účastníka či provozovatele systému propojeného podle § 89, na jehož základě má být v souladu s pravidly vypořádacího systému s neodvolatelností vypořádání provedeno vypořádání. Osoba, která vede účty pro účastníky vypořádacího systému s neodvolatelností, se nazývá zúčtovatel. Samotné vypořádání započtením vzájemných pohledávek účastníků vypořádacího systému s neodvolatelností provádí clearingová společnost. Ke dni vypořádání obchodu se tak provádí převody investičních nástrojů z účtů prodávajících účastníků na účty nakupujících účastníků. Zdroj: *ZÁKONY PRO LIDI*. Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-256#cast2>

2006/112/ES, se proto lze odkázat pouze na judikaturu SDEU týkající se čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* – konkrétně na specifické a zásadní funkce, které plnění musí splňovat, aby jej bylo možno na základě zmíněného ustanovení osvobodit od DPH. Těmito funkcemi jsou ty, které mohou způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům. V zásadě nicméně platí, že problematika týkající se čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* je judikaturou SDEU podchycena dostatečně.

Po bližším přezkumu lze konstatovat, že plnění uvedená v § 54 odst. 1 písm. l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji a písm. r) vedení evidence investičních nástrojů *ZODPH* na základě aplikace eurokonformního přístupu nesplňují specifické a zásadní funkce ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tudíž je ve smyslu tohoto ustanovení nelze osvobodit od DPH.

Je tedy patrné, že znění § 54 odst. 1 písm. l) a r) *ZODPH* jsou v rozporu se zněním čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Jedná se totiž o činnosti, které svou povahou spadají pod služby administrativní a technické povahy, a nejsou tak způsobilé, pokud jsou prováděny jako samostatné jediné plnění, způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům.

Českému zákonodárci lze proto doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* z tohoto zákona odstranil ustanovení § 54 odst. 1 písm. l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji a písm. r) vedení evidence investičních nástrojů, jelikož tato jsou v rozporu s judikaturou SDEU, a tudíž i se zněním příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

4.7.4 Jiné cenné papíry, další převoditelné cenné papíry

V rámci čl. 135 odst. 1 písm. d) nebo f) *směrnice Rady 2006/112/ES* je vhodné vymezit pojmy „jiné cenné papíry“ či „další převoditelné cenné papíry“, které SDEU vyložil v rozsudku *C-461/12, Granton Advertising BV*, jelikož v rámci judikatury SDEU lze v tomto najít prakticky jediný podklad, který může sloužit při výkladu těchto pojmů.

Znění čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES* bylo uvedeno v podkapitole 4.5 a znění čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* v podkapitole 4.7.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

Pojmy „jiné cenné papíry“ a „další převoditelné cenné papíry“ nejsou tuzemskými zákony vymezeny. V *zákoně 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu* jsou v § 3 vymezeny jednotlivé investiční nástroje.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Dle rozsudku *C-461/12, Granton Advertising*, společnost Granton Advertising (dále také „GA“), vydávala a prodávala karty nazvané „Grantoncard“ spotřebitelům, které jim poskytovaly nárok na získání některého zboží či poskytnutí některých služeb za zvýhodněných podmínek od obchodníků a podniků, které za tímto účelem uzavřeli dohodu se společností GA. Grantoncards byly k dispozici na prodejních místech, kterým GA vyplácela odměnu za každou prodanou kartu. Grantoncard poskytovala jejímu majiteli nárok na slevu z ceny z objednávek učiněných u partnerských podniků, jejichž jméno bylo uvedeno na dotčené kartě. Grantoncards nebyly vázány na osobu majitele, zároveň je ale nebylo možné vyměnit za peníze či zboží.

Nejprve k pojmu „jiné cenné papíry“. Z čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* vyplývá, že se toto ustanovení týká cenných papírů, které přiznávají vlastnické právo v právnických osobách a cenných papírů představujících dluh, tudíž lze tato plnění osvobozená od DPH na základě tohoto ustanovení řadit pod oblast finančních operací. To lze rovněž potvrdit jednoznačným vyloučením z osvobození od DPH těchto cenných papírů, které:

- zakládají právní nárok na zboží,
- poskytují vlastnické právo, jestliže jsou tyto CP členskými státy EU považovány za hmotný majetek dle čl. 15 odst. 2 písm. c) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Je tedy patrné, že zmiňovaná Grantoncard poskytovala pouze nárok na slevu z ceny zboží a služeb, které poskytovaly partnerské podniky. Neměla ani nominální hodnotu a nebylo ji možné u partnerských podniků směnit za peníze a zboží.

Co se týče pojmu „další převoditelné cenné papíry“, který spadá pod ustanovení čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*, jedná se opět o osvobozené plnění od DPH spadající do oblasti finančních operací. Konkrétně se toto ustanovení týká především platebních nástrojů. Jelikož Grantoncards zakládaly pouze nárok na slevu z ceny zboží a služeb, které poskytují partnerské podniky a samy o sobě nebyly platebním

nástrojem ve smyslu *směrnice Rady 2006/112/ES*, ač byly tyto přenosné a bylo je možné prodat za určitou cenu, jejich způsob fungování neodpovídá žádnému ze způsobu převodu peněz, jako je tomu například u plateb, převodů a šeků.

Dílčí shrnutí

Oblast jiných cenných papírů a dalších převoditelných cenných papírů není judikaturou SDEU dostatečně vymezena – zmíněný rozsudek je prakticky jediným pramenem pro výklad těchto pojmů, proto by mohl vyvstat problém při posouzení, zda daný cenný papír pod tento pojem spadá. Lze proto vyvodit, že postupem času vyvstane nutnost zmíněné pojmy vyložit judikaturou SDEU podrobněji.

SDEU rozhodl, že prodej takových slevových karet vydávaných plátcem a poskytujících pouze nárok na slevu z ceny zboží a služeb partnerských podniků, nepředstavuje operaci týkající se „jiných cenných papírů“ ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. f) *směrnice Rady 2006/112/ES* či „dalších převoditelných cenných papírů“ ve smyslu čl. 135 odst. 1 písm. d) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Na základě eurokonformního přístupu lze vyvodit, že obdobné slevové karty by nemohly být osvobozeny od DPH ani dle § 54 *ZODPH*.

4.8 Obhospodařování nebo administrace investičních a dalších fondů

Dle § 54 odst. 1 písm. v) *ZODPH* je obhospodařování nebo administrace investičního fondu, důchodového fondu, účastnického fondu, transformovaného fondu nebo obdobných zahraničních fondů osvobozeno od DPH bez nároku na odpočet daně.

Dle čl. 135 odst. 1 písm. g) *směrnice Rady 2006/112/ES* členské státy EU osvobodí od DPH správu fondů kolektivního investování, jak je vymezují členské státy EU.

Předmětné pojmy nejsou *ZODPH* a *směrnici Rady 2006/112/ES* vymezeny.

Vymezení základních pojmů dle tuzemských zákonů

V § 4b odst. 2 *ZODPH* je pro účely tohoto zákona na svěrenský fond, podílový fond, podfond investičního fondu a organizační složku státu, která je účetní jednotkou, nahlíženo jako na právnickou osobu.

Detailnější vymezení investičních fondů a fondů kolektivního investování lze nalézt v části sedmé a osmé *zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech*

a investičních fondech. Pro účely tohoto zákona jsou investičními fondy dle § 92 fondy kolektivního investování a fondy kvalifikovaných investorů.

Fondem kolektivního investování je dle § 93 odst. 1 zmíněného zákona „*právní osoba se sídlem v České republice, která je oprávněna shromažďovat peněžní prostředky od veřejnosti vydáváním akcií a provádět společné investování shromážděných peněžních prostředků na základě určené investiční strategie na principu rozložení rizika ve prospěch vlastníků těchto akcií, a dále spravovat tento majetek,*“ a na základě téže strategie i podílový fond, jehož účelem je shromažďování peněžních prostředků od veřejnosti vydáváním podílových listů a společné investování shromážděných peněžních prostředků.

Podílový fond je vymezen v § 102 zmíněného zákona. Tento fond je tvořen jměním a vlastnické právo k majetku v tomto fondu náleží společně všem podílníkům, a to v poměru podle hodnoty jimi vlastněných podílových listů. Podílový fond lze dělit na otevřený a uzavřený.

Dle § 3 odst. 3 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu se cennými papíry kolektivního investování rozumí ty cenné papíry, které představují podíl na investičních fondech nebo zahraničních investičních fondech.

Vymezení základních pojmů dle judikatury Soudního dvora Evropské unie

Co se týče pravomoci členských států EU ohledně vymezení „zvláštních investičních fondů“, je toto značně omezeno, jelikož je členský stát EU povinen respektovat jednak záměr *směrnice Rady 2006/112/ES*, a také zásadu neutrality daně.

Dle rozsudku *C-464/12, ATP PensionService*, členský stát EU není oprávněn vybrat z těchto fondů kolektivního investování, aniž by popřel samotný pojem „zvláštní investiční fondy“, ty fondy, na které se vztahuje osvobození, a ty, na které se nevztahuje. Tím je postaven před značně složitou a nepřehlednou situací, k jejíž vyřešení je nutné se obrátit na judikaturu SDEU v kombinaci se smyslem *směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES, ze dne 13. července 2009, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)*³⁴.

³⁴ V práci dále označována jako *směrnice SKIPCP*.

Na základě čl. 1 odst. 2 *směrnice SKIPCP* jsou fondy kolektivního investování takové subjekty, jejichž výhradním předmětem činnosti je kolektivní investování kapitálu, který byl získán od veřejnosti, do převoditelných cenných papírů tím způsobem, že je provozován dle zásady rozložení rizika, a jejichž podílové jednotky jsou na žádost podílníků přímo či nepřímo odkoupeny či vyplaceny z aktiv tohoto subjektu. Skutečnost podmínky investování kapitálu získaného právě od veřejnosti je navíc potvrzena rozsudkem *C-424/11, Wheels Common Investment Fund Trustees*, dle kterého nelze osvobodit od DPH takový fond, který není otevřený veřejnosti, ale který představuje pouhou výhodu spojenou se zaměstnáním, kterou zaměstnavatelé poskytují pouze svým zaměstnancům – tzn. ten, který je otevřen pouze zaměstnancům dané společnosti.

Dle rozsudku *C-44/11, Deutsche Bank*, se v případě „fondů kolektivního investování“ zcela konkrétně jedná o ty fondy, v nichž jsou sdruženy četné investice rozložené na řadu cenných papírů, které mohou být efektivně spravovány s cílem optimalizace výsledku. Zmíněné fondy spravují vlastní investice vlastním jménem a na vlastní účet, kdežto klienti investoři nevlastní tyto investice fondu jako takového, ale pouze podíl ve fondu.

Dle čl. 1 odst. 3 téže směrnice mohou být zmíněné subjekty zřizovány dle:

- smluvního práva, tzn. jakožto podílové fondy spravované správcovskou společností,
- podle trustového práva jakožto „unit trusts“,
- podle práva společností jakožto investiční společnosti.

Co se týče pojmu „zvláštní investiční fondy“, tak subjekty, které mohou být členskými státy EU zahrnuty pod tento pojem ve smyslu čl. 135 *směrnice Rady 2006/112/ES* jsou buďto ty, které odpovídají znění čl. 1 odst. 2 *směrnice SKIPCP*, nebo ty, které nejsou subjekty kolektivního investování ve smyslu *směrnice SKIPCP*, ale které mají stejné vlastnosti jako tyto subjekty – provádějí stejné operace, případně alespoň vykazují srovnatelné rysy tím způsobem, že se nacházejí v konkurenčních vztazích, jak je uvedeno v rozsudcích *C-363/05, JP Morgan*, a *C-164/09, Abbey National*.

Ve smyslu rozsudku *C-595/13, Fiscale Eenheid*, je nutné připomenout, že v případě „zvláštních investičních fondů“ *směrnici Rady 2006/112/ES* v čl. 135 odst. 1 písm. g) není vymezena jednak žádná konkrétní forma investování, ale ani není rozlišováno podle aktiv, do nichž jsou fondy investovány.

Dále je nutno poznamenat, že cílem osvobození operací, které souvisejí se „spravováním fondů“, od DPH je dle rozsudku *C-164/04, Abbey National*, na základě zásady daňové neutrality srovnat postavení drobných investorů s postavením velkých investorů, jelikož tito na rozdíl od investorů drobných mohou investovat přímým způsobem. Pokud je daná služba delegována správcovskou společností na jinou společnost, která ji bude vykonávat, a tato služba vytváří samostatnou skupinu posuzovanou jako celek a inherentně souvisí s činností vlastní správcovské společnosti, takže plní specifické a podstatné funkce správy fondu kolektivního investování, vztahuje se na ni osvobození od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. g) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Poskytování služeb tak nemusí být externalizováno jako celek, jelikož by tímto došlo k omezení užitečného účinku možnosti osvobodit takovou službu od DPH v případě, že je poskytována třetí osobou. Pokud je ale dotčená služba koncipována pro účely správy investic různé povahy tak, že ji lze využívat stejně tak pro správu fondů kolektivního investování, tak i pro správu jiných fondů, nelze takovou službu považovat za specifickou pro správu fondů kolektivního investování. Takovou službu tudíž nelze osvobodit od DPH, jak je uvedeno v rozsudku *C-231/19, BlackRock*, a v rozsudku ve spojených věcech *C-58/20 a C-59/20, K a DBKAG v. Finanzamt Österreich*.

V příloze II *směrnice SKIPCP* lze nalézt jednotlivé činnosti, které spadají pod činnosti kolektivní správy portfolia, které lze na základě příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* osvobodit od DPH. Jsou jimi správa investic, obchodování a administrativní činnosti. Mezi administrativní činnosti spadají právní služby a účetní služby v rámci správy fondu, vyřizování žádostí o informace od zákazníků, oceňování a stanovování cen (vč. daňových příznání), sledování dodržování právních předpisů, vedení registru podílníků, rozdělování zisku, emitování a vyplácení podílových jednotek, smluvní vyrovnání (vč. odeslání osvědčení) a vedení záznamů. Tento seznam však není vyčerpávající, jak vyplývá z bodu 25 rozsudku *C-275/11, GfBk*, proto skutečnost, že daná činnost není v této příloze uvedena, nebrání tomu, aby byla zařazena do kategorie specifických služeb, pokud splňuje specifické a zásadní funkce správy fondu kolektivního investování.

Dle rozsudku *C-164/09, Abbey National*, tak lze mezi takové činnosti dále zařadit výpočet výše zisku a hodnoty podílových jednotek fondu, hodnocení aktiv, účetnictví, přípravu prohlášení pro distribuci zisku, poskytování informací a dokumentace pro

pravidelné účty a pro daňová přiznání, statistiky a DPH, jakož i přípravu ziskových prognóz.

Dle rozsudku *C-275/11, Gfbk*, lze mezi osvobození od DPH zařadit také poskytování poradenství při investování do převoditelných cenných papírů třetí osobou investiční společnosti, která je správcem zvláštního investičního fondu. Naopak činností, která pod osvobození od DPH dle zmíněného ustanovení nespadá, je dle rozsudku *C-169/04, Abbey National*, činnost depozitáře, jelikož tato nevykazuje podstatné a specifické funkce správy fondu kolektivního investování.

Na základě uvedené judikatury SDEU a *směrnice SKIPCP* je patrné, že § 54 odst. 1 písm. v) *ZODPH* není v rozporu se zněním čl. 135 odst. 1 písm. g) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dílčí shrnutí

Oblast obhospodařování a administrace investičních a dalších fondů je judikaturou SDEU v zásadě dobře podchycena, tudíž by při posouzení, zda zmíněnou činnost lze zařadit pod zmíněné pojmy, neměly vyvstat nejasnosti. Stejně tak je judikaturou SDEU dostatečně podchycena i klasifikace těchto typů fondů.

Subjekty, které mohou být členskými státy EU zahrnuty pod pojem „zvláštní investiční fondy“ ve smyslu čl. 135 *směrnice Rady 2006/112/ES*, jsou buďto ty, které odpovídají znění čl. 1 odst. 2 *směrnice SKIPCP*, nebo ty, které nejsou subjekty kolektivního investování ve smyslu *směrnice SKIPCP*, ale které mají stejné vlastnosti jako tyto subjekty – provádějí stejné operace, případně alespoň vykazují srovnatelné rysy tím způsobem, že se nacházejí v konkurenčních vztazích.

Co se týče pojmu „spravování“, tak v případě, že je daná služba delegována správcovskou společností na jinou společnost, která ji bude vykonávat, a tato služba vytváří samostatnou skupinu posuzovanou jako celek a inherentně souvisí s činností vlastní správcovské společnosti, takže plní specifické a zásadní funkce správy fondu kolektivního investování, vztahuje se na ni osvobození od DPH stanovené v čl. 135 odst. 1 písm. g) *směrnice Rady 2006/112/ES*. Pokud je služba koncipována pro účely správy investic různé povahy tak, že ji lze využívat stejně tak pro správu fondů kolektivního investování, tak i pro správu jiných fondů, nelze takovou službu považovat za specifickou pro správu fondů kolektivního investování.

Výčet činností správní a administrativní povahy, které lze na základě ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* osvobodit od DPH, je uveden v podkapitole 4.8. Na základě eurokonformního přístupu lze takové činnosti osvobodit od DPH dle § 54 odst. 1 písm. v) *ZODPH*, proto tento výčet může českému plátcí být užitečný, co se jednotlivých situací v daňové praxi týká.

4.9 Vyloučení určitých pojišťovacích a finančních služeb z koeficientu pro výpočet nároku na odpočet daně v krácené výši

V této podkapitole je blíže vymezena problematika vyloučení určitých pojišťovacích a finančních služeb z koeficientu, pomocí něhož je počítán nárok na odpočet daně v krácené výši.

4.9.1 Obrat

Dle § 4a *ZODPH* se pro účely tohoto zákona rozumí obratem souhrn úplat bez daně náležící osobě povinné k dani za uskutečněná plnění s místem plnění v tuzemsku, jestliže se jedná o úplaty za zdanitelné plnění, plnění osvobozené od DPH s nárokem na odpočet daně či plnění osvobozené od DPH bez nároku na odpočet daně dle § 54 až 56a, jestliže tyto nejsou doplňkovou činností, která je uskutečňována příležitostně.

Dle § 72 odst. 1 *ZODPH* je plátce oprávněn k odpočtu daně na vstupu u přijatého zdanitelného plnění, které v rámci svých ekonomických činností použije pro účely uskutečňování plnění uvedených ve zmíněném odstavci. Těmito je i uskutečňování plnění uvedených v § 54 odst. 1 písm. a) až j), l) až u) a y) *ZODPH* a v § 55 *ZODPH* s místem plnění ve třetí zemi, případně pokud jsou taková plnění přímo spojena s vývozem zboží.

Aby plátcí vznikl nárok na odpočet daně v plné výši, musí být všechna plátcem přijatá zdanitelná plnění, která jsou uvedena v § 72 odst. 1 *ZODPH*, použita výlučně k uskutečňování ekonomických činností plátce. Jestliže plátce přijaté zdanitelné plnění použije i pro uskutečnění jiných činností, než kterými jsou ty, které zakládají nárok na odpočet daně, je tento plátce oprávněn uplatnit nárok na odpočet daně jen v částečné výši. V takovém případě je možno rozlišovat odpočet daně v poměrné výši, jehož způsob výpočtu je upraven v § 75 *ZODPH*, a odpočet daně v krácené výši, jenž je upraven v § 76 *ZODPH*.

Dle čl. 173 *směrnice Rady 2006/112/ES* je v případě zboží a služeb používaných osobou povinnou k dani pro plnění, u nichž je daň odpočitatelná dle

čl. 168, 169 a 170, a pro plnění, u nichž daň odpočitatelná není, odpočitatelný jen podíl daně připadající na hodnotu prvního druhu plnění.

Na základě čl. 175 této směrnice je zmíněný podíl představován zlomkem, v jehož čitateli se uvádí celková výši ročního obratu bez daně, vztahujícího se k plněním, u kterých je daň odpočitatelná dle čl. 168 a 169, a jehož jmenovatel je tvořen celkovou výši ročního obratu bez daně, který je vztažen k plněním zahrnutým do čitatele a k plněním, u nichž daň není odpočitatelná. V čl. 174 odst. 2 zmíněné směrnice jsou vymezeny částky, které jsou z výpočtu odpočitatelného podílu vyloučeny. Mezi tyto částky je řazena i výše obratu, která se vztahuje k:

- vedlejšími operacím s nemovitostmi a k vedlejšími finančními činnostem,
- plněním uvedeným v čl. 135 odst. 1 písm. b) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES* v případech, že jsou tato plnění plněními vedlejšími.

4.9.2 Podmínky pro vyloučení pojišťovacích a finančních činností z koeficientu pro výpočet odpočtu daně v krácené výši

Z důvodu, že se vyloučení výše obratu vztahující se k vedlejšími plněním uvedených v čl. 135 odst. 1 písm. b) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES* vztahuje k plněním, která jsou hlavní náplní této práce, je vhodné tuto problematiku vymežit i z hlediska *ZODPH*.

Zmíněného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* se týká právě § 76 *ZODPH*, který je zaměřen na způsob výpočtu nároku na odpočet daně v krácené výši. Koeficient, který je pro výpočet tohoto nároku nezbytný, je zákonem striktně upraven, přičemž v jednom kalendářním roce je plátcí umožněno stanovit pouze jeden tento koeficient.

Konstrukce tohoto koeficientu dle *ZODPH* odpovídá konstrukci stanovené na základě příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Dle § 76 odst. 4 písm. b) *ZODPH* není do výpočtu koeficientu, mimo jiné, zahrnováno poskytnutí finančních služeb, dodání nemovité věci a nájem nemovité věci, jestliže je zmíněné výlučně doplňkovou činností plátce uskutečňovanou příležitostně. Otázkou však zůstává, jak pojmy „doplňková činnost“ a „činnost uskutečňovaná příležitostně“ vyložit a jaká plnění tak mohou být z koeficientu vyloučena. Jelikož tyto nejsou *ZODPH* ani *směrnici*

Rady 2006/112/ES definovány, a anglické znění³⁵ příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* používá výraz „incidental“, jenž lze do českého jazyka přeložit jednak jako „vedlejší“, který byl přejat do českého znění příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*, ale také jako „příležitostný“, je vhodné využít judikaturu SDEU.

Dle rozsudku *C-306/94, Régie dauphinoise*, je hlavním smyslem vyloučení náhodných finančních transakcí ze jmenovatele zlomku použitého pro výpočet odpočitatelného podílu dodržení cíle zásady neutrality daně, jelikož kdyby tyto byly zahrnuty, docházelo by ke zkreslení výpočtu odpočtu daně. Rovněž bylo v tomto rozsudku zdůrazněno, že náhodnými transakcemi jsou ty, které nepředstavují přímé, trvalé a nezbytné rozšíření zdanitelné činnosti osoby povinné k dani.

Rozsudkem *C-77/01, EDM*, navíc SDEU upřesnil, že při výpočtu odpočitatelného podílu rozsah příjmů z finančních transakcí může být známkou toho, že tyto nelze považovat za „vedlejší“ ve smyslu příslušného ustanovení *šesté směrnice o DPH* (analogicky tedy i *směrnice Rady 2006/112/ES*), nicméně pouhá skutečnost, že z oněch transakcí plynou vyšší příjmy než z činností, kterou daná osoba povinná k dani označuje za svou hlavní činnost, sama o sobě není postačující k tomu, aby neumožňovala tyto hodnotit jako "vedlejší činnosti".

Relevantním prvkem k určení, zda mohou být některá plnění hodnocena jako „příležitostná“ ve smyslu příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*, je dle rozsudku *C-378/15, Mercedes Benz Italia*, složení obratu osoby povinné k dani. Za tímto účelem je nicméně nutné přihlídnout i k poměru těchto plnění ke zdanitelným činnostem dané osoby povinné k dani, eventuálně i k použití zboží a služeb podléhajících dani.

Jestli ale daná finanční činnost spadá pod výraz „náhodná činnost“, je nutné posoudit případ od případu, jelikož vymezit konkrétní rozhraní je velmi problematické. Nicméně dle čl. 173 odst. 2 písm. e) *směrnice Rady 2006/112/ES* je členským státům EU umožněno nepřihlídnout k dani, která není odpočitatelná, pokud je její výše zanedbatelná.

Z § 76 odst. 5 *ZODPH* nicméně vyplývá, že v případě, kdy hodnota koeficientu je rovna 95 % nebo hodnotě vyšší, považuje se tento koeficient za roven hodnotě 100 %.

³⁵ Zdroj: EUR-LEX. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0>

Zbýlých 5 % lze považovat za zanedbatelnou část. V takovém případě má plátce u krácených zdanitelných plnění plný nárok na odpočet daně.

4.10 Shrnutí

V této podkapitole je pro účely ZODPH uvedeno shrnutí zjištěných poznatků eurokonformního výkladu pojmů souvisejících s plněními spadajícími do oblasti pojišťovacích a finančních činností osvobozených od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES*, a tedy i dle § 54 a § 55 ZODPH. Shrnutí bylo vypracováno na základě detailní rešerše veškeré doposud vydané judikatury SDEU, která se týká daných problematik.

V tabulce 4.6 je uveden eurokonformní výklad pojmů souvisejících s plněními osvobozenými od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Tabulka má za cíl sloužit zejména jako pomůcka pro posuzování, zda daná činnost, která je vykonávána osobou povinnou k dani, může být dle § 54 či § 55 ZODPH osvobozena od DPH, a dále také jako přehled problematiky řešené v rámci praktické části práce.

Tabulka 4.6: Eurokonformní výklad pojmů z oblasti plnění osvobozených od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) směrnice Rady 2006/112/ES

Výklad pojmů souvisejících s plněními osvobozenými od DPH dle čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) směrnice Rady 2006/112/ES prostřednictvím judikatury SDEU	
čl. 135 odst. 1 písm. a)	
Pojišťovací činnost	Činnost, při které se pojistitel na základě předchozí úhrady pojistného zavazuje zajistit pojištěnému v případě, že dojde k materializaci krytého rizika, plnění dohodnuté při uzavření smlouvy. Plnění nemusí být poskytnuto pouze v podobě peněžních prostředků. Tato činnost může zahrnovat i činnost vykonávanou osobou povinnou k dani, která sama není pojistitelem, a která v rámci kolektivního pojištění obstarává svým zákazníkům pojištění využitím služeb pojistitele, který nese pojistné riziko. Taková činnost ale již z povahy samotné věci zahrnuje nutnost existence smluvního vztahu mezi poskytovatelem pojišťovacích služeb a pojištěným.
Související služby poskytované pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty	Pro osvobození od DPH musí kumulativně splňovat dvě základní podmínky – musí „souviset“ s pojišťovací činností a „být poskytovány pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty“. V rámci druhé podmínky je nutné, aby poskytovatel vykonávající takové činnosti měl, a to, byť i jen nepřímý, vztah k pojistiteli a k pojištěnému a aby tyto činnosti zahrnovaly základní prvky funkce pojišťovacího agenta, jakými jsou hledání zákazníků a navazování kontaktů mezi nimi a pojistitelem za účelem uzavření pojistných smluv.
čl. 135 odst. 1 písm. b)	
Poskytnutí úvěru či zápůjčky	Může jimi být myšleno kterékoliv poskytnutí peněz jiné osobě, a to i instituci (bance) prostřednictvím termínovaného vkladu v případě, že je zůstatek účtu osoby povinné k dani, která jedná jako taková, poměrně stabilní a zajištěný trvalým obnovováním depozit. Poskytnutí úvěru je charakteristické zejména v poskytnutí kapitálu za odměnu. Ač je taková odměna zajištěna zejména placením úroků, nelze vyloučit jiné formy úplaty.

Sjednání úvěru	Zprostředkovatelská činnost poskytovaná zprostředkovatelem, jenž nezaujímá postavení strany smlouvy o finančním produktu, smluvní straně a odměňovanou touto smluvní stranou jako oddělený akt zprostředkování, jehož cílem je provést nezbytné kroky k tomu, aby smluvní strany uzavřely smlouvu, aniž by zprostředkovatel disponoval vlastním zájmem ohledně obsahu smlouvy, přičemž není nutné, aby zprostředkovatel této služby byl ve smluvním vztahu k jedné ze stran smlouvy o úvěru.
čl. 135 odst. 1 písm. c)	
Sjednání a převzetí závazků, ručení a jiných jistot a záruk	Z působnosti tohoto ustanovení jsou vyloučeny jiné než finanční závazky, ručení, jistoty a záruky, přičemž je lze osvobodit od DPH i v případě, že jsou uskutečněny jinou osobou povinnou k dani, která není bankovní institucí.
čl. 135 odst. 1 písm. d)	
Platební služby – převod	Transakce spočívající v provedení příkazu k převodu peněžní částky z jednoho bankovního účtu na druhý. Je charakteristický tím, že je způsobilý vyvolat změnu právní a finanční situace mezi osobou, která dává příkaz, a příjemcem, a mezi těmito stranami a jejich příslušnými bankami.
Platební služby – činnosti týkající se plateb a převodů	Pro osvobození od DPH tyto musejí tvořit samostatný a globálně posuzovaný celek, jehož smyslem je plnit specifické a zásadní funkce převodu – musejí být schopny převádět finanční prostředky a vyvolávat změny právní a finanční situace. V tomto ohledu je nutno tuto službu osvobozenou od DPH odlišit od pouhého materiálního či technického plnění.
Vymáhání pohledávek	Finanční operace směřující k zaplacení peněžního dluhu. Nevztahuje se pouze na ty dluhy, které nebyly v okamžiku své splatnosti uhrazeny, ale i na ty, které ještě nejsou splatnými a které budou zaplacený v době splatnosti.
Factoring	Je jednou z forem širšího pojmu „vymáhání pohledávek“, jehož cílem je vymáhání a inkaso pohledávek vůči třetí osobě. O případ faktoringu se jedná tehdy, pokud je služba „vymáhání pohledávek“ odměněna tak, že existuje přímá vazba mezi činností faktora a částkou faktorem obdrženou jako úplatu. O faktoring by se nejednalo v případě, pokud by bylo uznáno, že cena takové služby byla tvořena rozdílem nominální hodnoty prodávané pohledávky a prodejní ceny této pohledávky, přičemž prodejní cena by pouze odrážela aktuální hodnotu dané pohledávky.
čl. 135 odst. 1 písm. e)	
Kryptoměny a virtuální peníze	Nelze je považovat za hmotný majetek, jelikož virtuální měna nemá jiný účel než účel platidla, a z toho důvodu operace uskutečněné s virtuální měnou nemohou být považovány za dodání zboží. Činnosti, které se týkají netradičních měn, tzn. jiných měn, než jsou peníze, které jsou zákonným platidlem v jedné nebo ve více zemích, představují finanční operace za podmínek, že tyto virtuální měny byly účastníky transakce akceptovány jakožto alternativní platidlo k zákonným platidlům a jestliže nemají jiný účel než účel platidla.
Směnárenská činnost	Od DPH lze osvobodit i směnárenskou činnost týkající se směny virtuální měny za zákonné platidlo. Osvobozena od DPH je i činnost týkající se devizových operací, za které není účtován poplatek v době nákupu, ale jejíž výnosy jsou tvořeny rozdílem mezi nákupní a prodejní cenou měny.
čl. 135 odst. 1 písm. f)	
Operace týkající se akcií a jiných cenných papírů	Operace uskutečněné na trhu s cennými papíry, které mohou způsobit vznik, změnu či zánik práv a povinností účastníků právního vztahu ve vztahu k cenným papírům.
Řízení a správa týkající se cenných papírů	Operace, které se týkají cenných papírů, ale které nemohou ovlivnit právní vztah, který je v nich obsažen. Jedná se o pouhé technické nebo administrativní služby, které nelze zařadit pod osvobození od DPH.
Sjednání ve vztahu k cenným papírům	Ze subjektivního i objektivního hlediska je tak úzce spojeno s operacemi, které zakládají, mění nebo zrušují práva představovaná cenným papírem, že lze takovou činnost zařadit pod osvobození od DPH.

Operace týkající se akcií nebo podílů ve společnosti	Tyto operace spadají do působnosti DPH, pokud jsou prováděny osobou povinnou k dani v rámci podnikatelské činnosti obchodování s cennými papíry, nebo pokud jsou uskutečňovány za účelem přímého či nepřímého zasahování do řízení společností, v nichž proběhlo převzetí kapitálové účasti, aniž by tím byla dotčena její práva akcionáře, jestliže zahrnuje provádění takových operací, které podléhají DPH dle čl. 2 <i>směrnice Rady 2006/112/ES</i> , jakými jsou například poskytování finančních, administrativních, technických či obchodních služeb, nebo jestliže jsou takové operace spojeny přímo, nutně a trvale s činnostmi, které podléhají DPH.
Převod souhrnu majetku nebo jeho části	Tento pojem se vztahuje na převod obchodního majetku nebo samostatné části podniku zahrnující hmotné či nehmotné složky souhrnně tvořící podnik nebo část podniku, které jsou schopny provozovat samostatnou hospodářskou činnost, ale nikoliv na pouhý převod věcí, jakým je například prodej zásob. Převod akcií může být posuzován jako „převod obchodního majetku nebo samostatné části podniku“ ve smyslu čl. 19 <i>směrnice Rady 2006/112/ES</i> , a to nezávisle na velikosti podílu, v případě, že souhrn převedených složek je dostatečný k tomu, aby umožnil provozování samostatné hospodářské činnosti a že nabyvatel takovou činnost posléze opravdu vykonává. Osvobození od DPH se dle čl. 135 odst. 1 písm. f) <i>směrnice Rady 2006/112/ES</i> vztahuje i na takové operace, jejichž cílem je převod akcií dotčených společností vedoucí k tomuto výsledku, a které se v konečném důsledku vztahují na nemovitosti držené dotčenými společnostmi a na jejich „nepřímý“ převod. Výjimka z tohoto osvobození od DPH stanovená ve stejném písmenu zmíněného ustanovení se nepoužije, pokud členský stát EU nevyužil možnosti považovat za hmotný majetek akcie nebo podíly rovnocenné akciím, které držiteli právně nebo fakticky poskytují vlastnické právo či právo držby nemovitosti stanovené v čl. 15 odst. 2 písm. c) <i>směrnice Rady 2006/112/ES</i> .
Jiné cenné papíry	Cenné papíry, které přiznávají vlastnické právo v právnických osobách a cenné papíry představující dluh.
Další převoditelné cenné papíry	Tyto se týkají především platebních nástrojů.
čl. 135 odst. 1 písm. g)	
Fondy kolektivního investování	Takové subjekty, jejichž výhradním předmětem činnosti je kolektivní investování kapitálu, který byl získán od veřejnosti, do převoditelných cenných papírů tím způsobem, že je provozován dle zásady rozložení rizika, a jejichž podílové jednotky jsou na žádost podílníků přímo či nepřímo odkoupeny či vyplaceny z aktiv tohoto subjektu. Od DPH Nelze osvobodit takový fond, který není otevřený veřejnosti. Obecně se jedná o ty fondy, v nichž jsou sdruženy četné investice rozložené na řadu cenných papírů, které mohou být efektivně spravovány s cílem optimalizace výsledku.
Zvláštní investiční fondy	Takové subjekty, které odpovídají znění čl. 1 odst. 2 <i>směrnice SKIPCP</i> , nebo ty, které nejsou subjekty kolektivního investování ve smyslu <i>směrnice SKIPCP</i> , ale které mají stejné vlastnosti jako tyto subjekty – provádějí stejné operace, případně alespoň vykazují srovnatelné rysy tím způsobem, že se nacházejí v konkurenčních vztazích.
Spravování fondů	Je-li daná služba delegována správcovskou společností na jinou společnost, která ji bude vykonávat, a tato služba vytváří samostatnou skupinu posuzovanou jako celek a inherentně souvisí s činností vlastní správcovské společnosti, takže plní specifické a zásadní funkce správy fondu kolektivního investování, vztahuje se na ni osvobození od DPH. Pokud je služba koncipována pro účely správy investic různé povahy tak, že ji lze využívat stejně tak pro správu fondů kolektivního investování, tak i pro správu jiných fondů, nelze takovou službu považovat za specifickou pro správu fondů kolektivního investování.

Zdroj: vlastní zpracování

Z této tabulky je patrné, že byly pojmy uvedené v čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES* judikaturou SDEU v zásadě dostatečně vymezeny. Je nicméně nutné poznamenat, že v praxi i nadále v některých případech zůstává

problematické výklad učiněný judikaturou SDEU aplikovat, jelikož v rámci tohoto výkladu SDEU neposkytl žádný bližší „klíč“, s jehož pomocí by bylo možné jednotlivé případy posuzovat.

Ze zmíněného plyne závěr, že je v zásadě i přes jednotný eurokonformní výklad nyní již autonomních pojmů práva EU v praxi stále nutné posuzovat případ od případu. Situaci neprospívá ani rychlá modernizace v oblasti finančních a pojišťovacích služeb, která je spojena s enormním nárůstem rozličných produktů, které nejsou podchyceny jak právem EU, tak ani vnitrostátním právem jednotlivých členských států EU. Níže uvedené skutečnosti lze proto označit jako problematické jednak na úrovni *směrnice Rady 2006/112/ES*, ale i z hlediska aplikace *ZODPH*.

Na úrovni *směrnice Rady 2006/112/ES* je stále problematické rozlišit, zda služby poskytované poskytovatelem, které mu byly delegovány jinou institucí, opravdu tvoří samostatný a globálně posuzovaný celek, který je schopen plnit specifické a zásadní funkce, kterými se plnění osvobozená od DPH vyznačují. Taková situace nastává zejména u platebních služeb.

Dalším slabým místem je „vymáhání pohledávek“, které je z osvobozených plnění od DPH vyňato. Problematické je zejména odlišení vymáhání pohledávek od prostého vybírání poplatků a odlišení pouhého postoupení pohledávky od faktoringu.

Nejasnosti lze spatřit i v oblasti činností týkajících se cenných papírů. Nejasná zůstává na úrovni *směrnice Rady 2006/112/ES* hranice, kterou je oddělován prodej cenných papírů, který je od DPH osvobozen, od prodeje, který nespadá pod ekonomickou činnost. Rovněž není judikaturou SDEU vymezena ani činnost burzy.

Tato slabá místa se projevila i během aplikace eurokonformního přístupu na vybraná plnění osvobozená od DPH dle *ZODPH*. V rámci praktické části práce bylo proto po detailní rešerši veškeré doposud vydané judikatury SDEU týkající se daných problematik zjištěno, že znění některých ustanovení spadajících do § 54 *ZODPH* jsou v rozporu se zněním příslušných ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Těmito jsou plnění spadající do § 54 odst. 1 písm.:

- h) obstarávání inkasa,
- l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji,

- p) obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů,
- r) vedení evidence investičních nástrojů,
- w) vybírání televizních nebo rozhlasových poplatků,
- x) výplata dávek důchodového pojištění nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva.

Českému zákonodárci lze na základě poznatků zjištěných v této práci doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* z tohoto zákona odstranil § 54 odst. 1 písm. h), l), p), r) a w). Co se týče § 54 odst. 1 písm. x), lze českému zákonodárci doporučit, aby z tohoto ustanovení vyňal pojem „vybírání opakujících se plateb obyvatelstva“.

Dále lze doporučit, aby bylo ustanovení § 54 odst. 1 písm. f) *ZODPH* doplněno o pojem „správa úvěrových záruk osobou, která úvěry poskytuje“ a aby byl z § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* vyňat pojem „zprostředkování“, jelikož výrazy „sjednání“ a „zprostředkování“ lze dle judikatury SDEU chápat jako synonyma.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo vymezit vybrané pojmy rozhodné pro vyhodnocení podmínek osvobození od DPH dle § 54 a § 55 *ZODPH* za pomoci aplikace eurokonformního účinku *směrnice Rady 2006/112/ES*. Z tohoto důvodu byly analyzovány veškeré dostupné judikáty SDEU s vazbou k DPH. Modernizace v oblasti finančních a pojišťovacích trhů rychlým tempem pokračuje, z toho důvodu nebylo možné nalézt eurokonformní výklad pro veškeré pojmy, ale pouze pro ty, které již SDEU za více než 30 let zkoumal.

Práce byla rozdělena do pěti kapitol, včetně úvodu a závěru. Ve druhé kapitole byl vymezen teoretický popis daní a jejich funkcí, daňového systému a daňové soustavy. Největší důraz byl kladen na popis vývoje harmonizace DPH v Evropské unii, jelikož právě harmonizaci DPH lze označit za klíčový důvod nutnosti využití eurokonformního účinku při výkladu některých pojmů práva EU. V závěru kapitoly byla s důrazem na vymezení osvobozených plnění dle *ZODPH* popsána DPH v České republice.

V rámci třetí kapitoly byla představena judikatura SDEU jakožto soubor všech rozhodnutí vydaných SDEU, kterou lze řadit mezi velmi významné prvky práva EU, jelikož zásadním způsobem ovlivňuje fundamentální principy evropské integrace. Z důvodu nutnosti správného uchopení významu judikatury SDEU a zejména jejich dopadů na aplikaci *ZODPH* v oblasti vybraných plnění osvobozených od DPH byla detailně přiblížena i podstata instituce SDEU – jedna z nejvýznamnějších institucí soudní soustavy Evropské unie. Pozornost byla dále zaměřena na systém práva EU a jeho prameny. Detailně byly vymezeny účinky norem práva EU, přičemž důraz byl kladen na popis nepřímého účinku, jelikož tento byl v rámci praktické části práce aplikován na problematiku vybraných plnění osvobozených od DPH dle *ZODPH*.

Čtvrtá kapitola byla věnována aplikaci eurokonformního přístupu u vybraných plnění osvobozených od DPH. Úvod této kapitoly byl zaměřen na vymezení problematiky těchto plnění dle *směrnice Rady 2006/112/ES* a dle *ZODPH*. Aby bylo možno aplikovat samotný eurokonformní přístup, byla vytvořena převodní tabulka mezi zmíněnou směrnicí a *ZODPH*, jejíž prostřednictvím lze přiřadit jednotlivá plnění osvobozená od DPH z oblasti finančních a pojišťovacích činností *ZODPH* pod příslušná ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Díky tomu je možné určit, dle kterého ustanovení zmíněné směrnice by měl být aplikován eurokonformní výklad. Tento byl u vybraných plnění

osvobozených od DPH dle *ZODPH* aplikován na základě rešerše všech doposud vydaných judikátů SDEU týkajících se problematiky čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES*.

V praxi je v oblasti pojišťovacích a finančních činností stále složitější tuto problematiku správně pochopit, a to zejména vlivem zmíněné modernizace v oblasti finančních a pojistných produktů, které často nejsou *směrnici Rady 2006/112/ES* a *ZODPH* podchyceny. Soudní dvůr Evropské unie je tak nucen se při výkladu předmětných pojmů stále více opírat o základní zásady a obecné principy výkladu práva. Výsledný střet mezi zásadou striktního výkladu a zásadou neutrality činí rozhodnutí SDEU nekonzistentní, čímž se problematika stává mnohem méně předvídatelnou a míra právní jistoty je obecně podstatně nižší. Dopad judikatury SDEU na vybraná plnění osvobozená od DPH je proto značný.

Pojmy uvedené v čl. 135 odst. 1 písm. a) až g) *směrnice Rady 2006/112/ES* jsou judikaturou SDEU v zásadě dostatečně vymezeny. I nadále nicméně zůstává problematické výklad učiněný judikaturou SDEU aplikovat, jelikož v rámci tohoto výkladu SDEU neposkytl žádný bližší „klíč“, s jehož pomocí by bylo možné jednotlivé případy posuzovat. I přes jednotný eurokonformní výklad nyní již autonomních pojmů práva EU je tak v praxi často stále nutné posuzovat případ od případu.

Na úrovni *směrnice Rady 2006/112/ES* je stále problematické rozlišit, zda služby poskytované poskytovatelem, které mu byly delegovány jinou institucí, opravdu tvoří samostatný a globálně posuzovaný celek, který je schopen plnit specifické a zásadní funkce, kterými se plnění osvobozená od DPH vyznačují. Taková situace nastává zejména u platebních služeb. Dalším slabým místem je „vymáhání pohledávek“, které je z plnění osvobozených od DPH vyňato. Problematické je zejména odlišení vymáhání pohledávek od prostého vybírání poplatků a odlišení postoupení pohledávky od faktoringu. Nejasnosti lze spatřit i v oblasti činností týkajících se cenných papírů, a to zejména co se týče hranice, kterou je oddělován prodej cenných papírů, který je od DPH osvobozen, od prodeje, který nespadá pod ekonomickou činnost. Rovněž není judikaturou SDEU vymezena ani činnost burzy.

Zmíněná slabá místa se projevila i během aplikace eurokonformního přístupu na vybraná plnění osvobozená od DPH dle *ZODPH*. V rámci praktické části práce bylo shledáno, že znění některých ustanovení spadajících do § 54 *ZODPH* jsou v rozporu se

zněním příslušných ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*. Těmito jsou plnění spadající do § 54 odst. 1 písm. h) obstarávání inkasa, l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji, p) obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů, r) vedení evidence investičních nástrojů, w) vybírání televizních nebo rozhlasových poplatků a x) výplata dávek důchodového pojištění nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva.

Českému zákonodárci lze na základě poznatků zjištěných v této práci doporučit, aby při novelizaci *ZODPH* z tohoto zákona odstranil § 54 odst. 1 písm. h), l), p), r) a w). Co se týče § 54 odst. 1 písm. x) výplata dávek důchodového pojištění nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva, lze českému zákonodárci doporučit, aby z tohoto ustanovení vyňal pojem „vybírání opakujících se plateb obyvatelstva“, který je v rozporu se zněním příslušného ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES*.

Dále lze doporučit, aby bylo ustanovení § 54 odst. 1 písm. f) *ZODPH* doplněno o pojem „správa úvěrových záruk osobou, která úvěry poskytuje“ a aby byl z § 54 odst. 1 písm. y) *ZODPH* vyňat pojem „zprostředkování“, jelikož výrazy „sjednání“ a „zprostředkování“ lze dle judikatury SDEU chápat jako synonyma.

Závěrem lze dodat, že harmonizace v oblasti DPH i nadále zůstane velmi náročným procesem, který nebude možné v nejbližší době dokončit. Plátcí budou muset v již tak profilovaných oblastech, jakými jsou finanční a pojišťovací služby, dále sledovat judikaturu SDEU a k této přizpůsobovat praxi. Jelikož jsou pravidla, která se vztahují na tyto oblasti, zastaralá, přehnaně komplexní a složitá na to, aby držela krok s vývojem na trhu, byla Evropskou komisí od 8. února 2021 do 5. května 2021 spuštěna veřejná konzultace zaměřená na současná pravidla DPH související s finančními a pojišťovacími službami. Cílem konzultace bylo získat názory na současná pravidla DPH týkající se finančních a pojišťovacích služeb a jejich fungování. Poskytnuté odpovědi mají sloužit jako podklad pro přezkum příslušných ustanovení *směrnice Rady 2006/112/ES* a přispět tím k případnému budoucímu legislativnímu návrhu, jenž by měl být předložen v roce 2023 nebo 2024. Nová pravidla by měla zohlednit zejména vzestup digitální ekonomiky a měnící se strukturu sektoru. Zůstává však otázkou, zda změna zmíněné směrnice opravdu umožní odstranit veškeré výkladové problémy, nebo zda naopak nastane nejistota i v oblastech, které jsou do dnešních dnů úspěšně vysvětleny judikaturou SDEU.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

- ALVARADO, Mery et all, eds. *European Tax Handbook 2020*. Amsterdam: IBFD, 2020. 1293 s. ISBN 9789087226015.
- BERGER, Wolfgang, Kristýna ŠIMÁČKOVÁ, Caroline KINDL a Marian WAKOUNIG. *Směrnice ES o dani z přidané hodnoty: praktický komentář*. 1. vyd. Praha: 1. VOX, 2010. 736 s. ISBN 978-80-86324-83-8.
- BOBEK, M., BŘÍZA, P., KOMÁREK J. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. 633 s. ISBN 978-80-7400-377-6.
- BORIA, Pietro. *Taxation in European Union*. Second edition. Cham: Springer, 2017. 208 s. ISBN 978-3-319-53918-8.
- BRANDEJS, Tomáš a kol. *Zákon o dani z přidané hodnoty: komentář*. 8. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1224 s. ISBN 978-80-7552-569-7.
- GRŮŇ, Lubomír. *Finanční právo a jeho instituty*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2009. 335 s. ISBN 978-80-7201-745-4.
- KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 296 s. ISBN 978-80-7598-165-3.
- NERUDOVÁ, Danuše. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 332 s. ISBN 978-80-7478-626-6.
- PÁTEK, Václav. *DPH u finančních a pojišťovacích služeb nejen pro banky a pojišťovny; Právo ES v praxi*. Praha: C.H. Beck, 2008. 110 s. ISBN 978-80-7400-001-0.
- SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 6. vyd. Praha: C.H. Beck, 2019. 437 s. ISBN 978-80-7400-752-1.
- STROUKAL, Dominik a Jan SKALICKÝ. *Bitcoin a jiné kryptopeníze budoucnosti: historie, ekonomie a technologie kryptoměn, stručná příručka pro úplné začátečníky*. Praha: Grada, 2018. 195 s. ISBN 978-80-271-0818-3.
- ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2018. 382 s. ISBN 978-80-7502-274-5.
- ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- TERRA, Ben and Julie KAJUS. *A Guide to the European VAT Directives 2021; Volume 1&2*. Netherlands: IBFD, 2021. 1746 p; 764 p. ISBN 978-90-8722-680-0 (vol. 1); 978-90-8722-681-7 (vol. 2)

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, David PETRLÍK a kol. *Právo Evropské unie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2021. 512 s. ISBN 978-80-7502-491-6.

TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 7. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2017. 352 s. ISBN 978-80-7502-243-1.

Periodikum

DRAKE, Sara. Twenty years after Von Colson: the impact of „indirect effect“ on the protection of the individual’s Community rights. *European Law Review*. 2005, n. 30, . s 329-348. ISSN 0307-5400.

SALO, Mirja. The ideas of Maurice Lauré on VAT in the 1950s. *World Journal of VAT/GST Law*. 2014, volume 3, p. 130–140. ISSN 20488432.

WHELANOVÁ, Markéta. Účinky unijního práva ve světle judikatury Soudního dvora. *Správní právo*. 2011, roč. 44, č. 6, s. 74–89. ISSN 0139-6005.

Příspěvek ve sborníku

KOPŘIVA, J. Harmonizace evropské daňové politiky v oblasti nepřímých daní. In: *Mezinárodní konference Finance a výkonnost firem ve vědě, výuce a praxi*. Zlín: UTB, 2007. ISBN 978-80-7318-536-7.

Elektronické zdroje

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Je k obchodování s tzv. převodními tokeny nebo k jejich směně vyžadováno oprávnění ČNB?. *Cnb.cz* [online]. 19. 11. 2018 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/stanoviska-k-regulaci-financniho-trhu/RS2018-13/>

ČESKÁ POŠTA. SIPO pro plátce. *Ceskaposta.cz* [online]. © 2022 Česká pošta [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>

HELLOMONNAIE. Historique de la TVA. *Hellomonnaie.fr* [online]. 2022 [cit. 27. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.hellomonnaie.fr/blog/historique-tva/>

MONETA. Co je SWIFT?. *Moneta.cz* [online]. © 2022 MONETA Money Bank, a.s. [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-swift>

PODNIKATEL. Využíváte pro financování své činnosti faktoring? A víte, jak o něm účtovat?. *Podnikatel.cz* [online]. 10. 5. 2021 [cit. 18. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/vyuzivate-pro-financovani-svoji-cinnosti-faktoring-a-vite-jak-o-nem-uctovat/>

TAX FOUNDATION. 2022 VAT Rates in Europe. *Taxfoundation.org* [online]. 25. 1. 2021 [cit. 19. 1. 2022]. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/value-added-tax-2022-vat-rates-in-europe/>

Právní předpisy

EUR-LEX. Cinquième directive 72/250/CEE du Conseil, du 4 juillet 1972, en matière d'harmonisation des législations des États membres relatives aux taxes sur le chiffre d'affaires. Introduction de la taxe à la valeur ajoutée en Italie. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:31972L0250>

EUR-LEX. Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0>

EUR-LEX. Desátá směrnice Rady ze dne 31. července 1984 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu, kterou se mění směrnice 77/388/EHS – Uplatnění daně z přidané hodnoty na nájem movitého hmotného majetku (84/386/EHS). *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31984L0386&from=EN>

EUR-LEX. Directiva 2006/112/CE del Consejo de 28 de noviembre de 2006 relativa al sistema común del impuesto sobre el valor añadido. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

EUR-LEX. Directive 2006/112/CE du Conseil du 28 novembre 2006 relative au système commun de taxe sur la valeur ajoutée. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

EUR-LEX. Direttiva 2006/112/CE del Consiglio del 28 novembre 2006 relativa al sistema comune d'imposta sul valore aggiunto. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

EUR-LEX. Fourth Council Directive 71/401/EEC of 20 December 1971 on the harmonization of the laws of the Member States relating to turnover taxes – Introduction of value added tax in Italy. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:31971L0401>

EUR-LEX. Jednací řád Soudního dvora. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32012Q0929%2801%29>

EUR-LEX. Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>

EUR-LEX. Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o evropské unii a smlouvu o založení evropského společenství. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie,

1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT&qid=1645035574494>

EUR-LEX. Listina základních práv Evropské unie. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A12012P%2FTXT>

EUR-LEX. Opinion of Mr Advocate General Ruiz-Jarabo Colomer delivered on 12 July 2001. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62000CC0235&from=CS>

EUR-LEX. Osmá směrnice Rady ze dne 6. prosince 1979 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Úprava vracení daně z přidané hodnoty osobám povinným k dani neusazeným v tuzemsku (79/1072/EHS). *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31979L1072&from=en>

EUR-LEX. Prováděcí nařízení Rady (EU) č. 282/2011, ze dne 15. března 2011, kterým se stanoví prováděcí opatření ke směrnici 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0282&from=LV>

EUR-LEX. První směrnice Rady ze dne 11. dubna 1967 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu (67/227/EHS). *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A31967L0227>

EUR-LEX. Richtlinie 2006/112/EG des Rates vom 28. November 2006 über das gemeinsame Mehrwertsteuersystem. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0112&from=CS>

EUR-LEX. Second Council Directive 67/228/EEC of 11 April 1967 on the harmonisation of legislation of Member States concerning turnover taxes – Structure and procedures for application of the common system of value added tax. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31967L0228>

EUR-LEX. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES, ze dne ze dne 13. července 2009, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP). *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32009L0065>

EUR-LEX. Směrnice Rady (EU) 2018/1695 ze dne 6. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o dobu použití volitelného mechanismu přenesení daňové povinnosti ve vztahu k dodání některého zboží a poskytnutí některých služeb s vysokým rizikem podvodů

a mechanismu rychlé reakce proti podvodům v oblasti DPH. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32018L1695>

EUR-LEX. Směrnice Rady (EU) 2018/1713 ze dne 6. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o sazby daně z přidané hodnoty uplatňované na knihy, noviny a časopisy. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L1713&from=EN>

EUR-LEX. Směrnice Rady (EU) 2018/2057 ze dne 20. prosince 2018, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o dočasné používání všeobecného mechanismu přenesení daňové povinnosti ve vztahu k dodání zboží a poskytnutí služeb nad určitou prahovou hodnotu. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/2057/oj/ces>

EUR-LEX. Směrnice Rady (EU) 2019/2235 ze dne 16. prosince 2019, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty a směrnice 2008/118/ES o obecné úpravě spotřebních daní, pokud jde o obranné úsilí v rámci Unie. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L2235&from=en>

EUR-LEX. Směrnice Rady (EU) 2020/2020 ze dne 7. prosince 2020, kterou se mění směrnice Rady 2006/112/ES, pokud jde o dočasná opatření v reakci na pandemii COVID-19, která souvisejí s daní z přidané hodnoty, jež se použije na očkovací látky proti onemocnění COVID-19 a diagnostické zdravotnické prostředky in vitro. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32020L2020>

EUR-LEX. Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0112>

EUR-LEX. Směrnice Rady 2007/75/ES ze dne 20. prosince 2007, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o některá dočasná ustanovení o sazbách daně z přidané hodnoty. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32007L0075>

EUR-LEX. Směrnice Rady 92/77/EHS ze dne 19. října 1992, kterou se doplňuje společný systém daně z přidané hodnoty a mění směrnice 77/388/EHS (sblížení sazeb DPH). *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31992L0077&qid=1645889774923&from=CS>

EUR-LEX. Směrnice Rady ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie,

1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A31976L0207>

EUR-LEX. Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott přednesené dne 16. července 2015. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 28. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62014CC0264&from=SK>

EUR-LEX. Šestá směrnice Rady ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:31977L0388>

EUR-LEX. Třetí směrnice Rady ze dne 9. prosince 1969 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Zavedení daně z přidané hodnoty v členských státech (69/463/EHS). *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31969L0463&from=EN>

EUR-LEX. Třináctá směrnice Rady ze dne 17. listopadu 1986 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Úprava vracení daně z přidané hodnoty osobám povinným k dani neusazeným na území Společenství (86/560/EHS). *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31986L0560&from=EN>

ZÁKONY PRO LIDI. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 26. 2. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-170>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 190/2012 Sb., o dluhopisech. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-190>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235?text=235%2F2004>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-240#cast6>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-256#cast2>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-257>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-277>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 277/2013, Sb., o směnářské činnosti. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-277>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-280>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-348>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-370>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech. *Zakonyprolidi.cz* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010-2022 [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90>

Judikáty Soudního dvora Evropské unie

CURIA. Case C-26/62, Van Gend en Loos: Judgement of the Court of 5 February 1963. *Curia.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=87094&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=330793>

CURIA. Spojené věci C-58/20 a C-59/20, K a DBKAG v. Finanzamt Österreich: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 17. června 2021. *Curia.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=243104&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1212251>

EUR-LEX. Case C-105/03, Pupino: Judgment of the Court (Grand Chamber) of 16 June 2005. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62003CJ0105>

EUR-LEX. Case C-281/91, Muys' en De Winter' s Bouw-en Aannemingsbedrijf BV: Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 27 October 1993. *Eur-lex.europa.eu* [online].

© Evropská unie, 1998-2022 [cit. 2. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61991CJ0281>

EUR-LEX. Case C-348/87, Stichting Uitvoering Financiële Acties: Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 15 June 1989. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61987CJ0348>

EUR-LEX. Case C-77/01, EDM: Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 29 April 2004. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62001CJ0077>

EUR-LEX. Věc C-08/01, Taksatorringen: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 20. listopadu 2003. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 6. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62001CJ0008>

EUR-LEX. Věc C-102/00, Welthgrove BV: Usnesení Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 12. července 2001. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 6. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62000CO0102>

EUR-LEX. Věc C-106/89, Marleasing: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 13. listopadu 1990. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 2. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A61989CJ0106>

EUR-LEX. Věc C-124/07, Beheer: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 3. dubna 2008. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62007CA0124&qid=1645104644507>

EUR-LEX. Věc C-13/06, Komise vs. Řecko: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 7. prosince 2006. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 9. 02. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62006CJ0013&qid=1645104764813>

EUR-LEX. Věc C-130/15, National Exhibition Centre: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 26. května 2016. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62015CA0130&qid=1645102932123>

EUR-LEX. Věc C-14/83, Von Colson and Kamann: Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. dubna 1984. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61983CJ0014>

EUR-LEX. Věc C-142/99, Floridienne a Berginvest: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 14. listopadu 2000. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61999CJ0142>

EUR-LEX. Věc C-149/97, Institute of the Motor Industry: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 12. listopadu 1998. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A61997CJ0149&qid=1645106768829>

EUR-LEX. Věc C-155/94, Wellcome Trust Ltd: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 20. června 1996. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 2. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A61994CJ0155>

EUR-LEX. Věc C-16/00, Cibo Participations: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 27. září 2001. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 6. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0016>

EUR-LEX. Věc C-169/04, Abbey National: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 4. května 2006. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62004CJ0169&qid=1645105064585>

EUR-LEX. Věc C-172/96, National Bank of Chicago: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 14. července 1998. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61996CJ0172>

EUR-LEX. Věc C-175/09, AXA UK: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 28. října 2010. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 02. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62009CA0175&qid=1645104406821>

EUR-LEX. Věc C-2/95, SDC: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 5. června 1997. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 2. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61995CJ0002>

EUR-LEX. Věc C-208/15, Stock '94: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 8. prosince 2016. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62015CA0208&qid=1645102882457>

EUR-LEX. Věc C-212/04, Adeneler: Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 4. července 2006. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62004CJ0212&qid=1645104948873>

EUR-LEX. Věc C-224/11, BGŻ Leasing: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 17. ledna 2013. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62011CA0224&qid=1645104173273>

EUR-LEX. Věc C-231/19, BlackRock: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 2. července 2020. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie,

1998-2022 [cit. 15. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62019CA0231&qid=1645102002665>

EUR-LEX. Věc C-235/00, CSC Financial Services: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 13. prosince 2001. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 6. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0235>

EUR-LEX. Věc C-235/18, Vega International Car Transport and Logistic: Rozsudek Soudního dvora (osmého senátu) ze dne 15. května 2019. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62018CA0235&qid=1645102064276>

EUR-LEX. Věc C-235/19, United Biscuits: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 8. října 2020. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=232151&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1213278>

EUR-LEX. Věc C-240/99, Skandia: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 8. března 2001. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 5. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61999CJ0240>

EUR-LEX. Věc C-242/08, Swiss Re Germany Holding: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 22. října 2009. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62008CA0242&qid=1645104459107>

EUR-LEX. Věc C-259/11, DTZ Zadelhoff: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 5. července 2012. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62011CA0259&qid=1645104114350>

EUR-LEX. Věc C-264/14, Hedqvist: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 22. října 2015. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62014CA0264&qid=1645103355483>

EUR-LEX. Věc C-268/06, Impact: Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 15. dubna 2008. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62006CA0268&qid=1645104719697>

EUR-LEX. Věc C-275/11, GfBk: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 7. března 2013. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62011CA0275&qid=1645104030143>

EUR-LEX. Věc C-276/09, Everything Everywhere: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 2. prosince 2010. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie,

1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62009CA0276&qid=1645104366184>

EUR-LEX. Věc C-284/03, Temco Europe SA: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 18. listopadu 2004. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62003CJ0284&qid=1645105176348>

EUR-LEX. Věc C-29/08, AB SKF: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 29. října 2009. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62008CA0029&qid=1645104501118>

EUR-LEX. Věc C-295/17, Meo-Serviços de Comunicações e Multimédia: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 22. listopadu 2018. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62017CA0295&qid=1645102453853>

EUR-LEX. Věc C-305/01, MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 26. června 2003. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62001CJ0305&qid=1645105587862>

EUR-LEX. Věc C-306/94, Régie dauphinoise: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 11. července 1996. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 2. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61994CJ0306>

EUR-LEX. Věc C-348/87C-80/86, Kolpinghuis Nijmegen: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 8. října 1987. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61986CJ0080>

EUR-LEX. Věc C-349/96, Card Protection Plan: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 25. února 1999. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:61996CJ0349>

EUR-LEX. Věc C-350/10, Nordea Pankki Suomi Oyj: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 28. července 2011. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62010CJ0350&qid=1645104298263>

EUR-LEX. Věc C-378/15, Mercedes Benz Italia: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 14. prosince 2016. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62015CA0378&qid=1645102812477>

EUR-LEX. Věc C-397/01 až C-403/01, Pfeiffer: Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 5. října 2004. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie,

1998-2022 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62001CJ0397&qid=1645105433000>

EUR-LEX. Věc C-40/15, Aspiro: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 17. března 2016. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62015CA0040&qid=1645102991989>

EUR-LEX. Věc C-42/18, Cardpoint: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 3. října 2019. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62018CA0042&qid=1645102259648>

EUR-LEX. Věc C-424/11, Wheels Common Investment Fund Trustees: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 7. března 2013. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62011CA0424&qid=1645103947749>

EUR-LEX. Věc C-44/11, Deutsche Bank: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 19. července 2012. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62011CA0044&qid=1645104221571>

EUR-LEX. Věc C-442/01, KapHag: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 26. června 2003. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62001CJ0442&qid=1645105373665>

EUR-LEX. Věc C-453/05, Volker Ludwig: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 21. června 2007. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62005CJ0453&qid=1645104879574>

EUR-LEX. Věc C-455/05, Velvet Steel: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 19. dubna 2007. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62005CJ0455&qid=1645104833112>

EUR-LEX. Věc C-463/16, Stadion Amsterdam: Rozsudek Soudního dvora (devátého senátu) ze dne 18. ledna 2018. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62016CA0463&qid=1645102736177>

EUR-LEX. Věc C-464/12, ATP PensionService: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 13. března 2014. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62012CA0464&qid=1645103450683>

EUR-LEX. Věc C-472/03, Arthur Andersen: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 3. března 2005. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie,

1998-2022 [cit. 9. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62003CJ0472&qid=1645105116564>

EUR-LEX. Věc C-497/01, Zita Modes: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 27. listopadu 2003. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 7. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62001CJ0497&qid=1645105317132>

EUR-LEX. Věc C-5/17, DPAS Limited: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 25. července 2018. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62017CA0005&qid=1645102619923>

EUR-LEX. Věc C-555/07, Küçükdeveci: Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 19. ledna 2010. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 10. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62007CA0555&qid=1645104561391>

EUR-LEX. Věc C-584/13, Mapfre Warranty: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 16. července 2015. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0584&from=EN>

EUR-LEX. Věc C-595/13, Fiscale Eenheid: Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 9. prosince 2015. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62013CA0595&qid=1645103401112>

EUR-LEX. Věc C-6/64, Flaminio Costa: Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964. *Eur-lex.europa.eu* [online]. [cit. 1. 2. 2022]. © Evropská unie, 1998-2022 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61964CJ0006>

EUR-LEX. Věc C-60/90, Polysar Investments Netherlands: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 20. června 1991. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 2. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61990CJ0060>

EUR-LEX. Věc C-607/14, Bookit: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 26. května 2016. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62014CA0607&qid=1645103100371>

EUR-LEX. Věc C-651/11, X BV: Rozsudek Soudního dvora (devátého senátu) ze dne 30. května 2013. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62011CA0651&qid=1645103886832>

EUR-LEX. Věc C-692/17, Paulo Nascimento Consulting: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 17. října 2019. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62017CA0692&qid=1645102314169>

EUR-LEX. Věc C-695/19, Rádio Popolar: Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 8. července 2021. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62019CA0695&qid=1645101744093>

EUR-LEX. Věc C-79/83, Harz: Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. dubna 1984. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61983CJ0079>

EUR-LEX. Věc C-8/81, Ursula Becker: Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. ledna 1982. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 1. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61981CJ0008>

EUR-LEX. Věc C-80/95, Harnas & Helm: Rozsudek Soudního dvora (šestého senátu) ze dne 6. února 1997. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 3. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:61995CJ0080>

EUR-LEX. Věc C-801/19, Franck: Rozsudek Soudního dvora (osmého senátu) ze dne 17. prosince 2020. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62019CA0801&qid=1645101631240>

EUR-LEX. Věc C-907/19, Q-GmbH: Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 25. března 2021. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 15. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0907>

EUR-LEX. Věc C-93/10, GFLK Financial Services AG: Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 27. října 2011. *Eur-lex.europa.eu* [online]. © Evropská unie, 1998-2022 [cit. 13. 2. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62010CJ0093>

Seznam zkratk

DPAS	společnost Dental Plan Administration Services
ECLI	European Case Law Identifier (identifikátor evropské judikatury)
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
GA	společnost Granton Advertising
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SKIPCP	směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES
SWIFT	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
ZODPAZ	zákon č. 170/2018. Sb., o distribuci pojištění a zajištění
ZODPH	zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
ZOP	zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Seznam příloh

Příloha 1 – Sazby daně z přidané hodnoty v Evropské unii a Spojeném Království k 1. lednu 2022

Příloha 2 – Kompletní znění čl. 135 směrnice Rady 2006/112/ES

Příloha 1 – Sazby daně z přidané hodnoty v Evropské unii a Spojeném Království k 1. lednu 2022

Členský stát	Kód země	Super snížená sazba daně	Snížená sazba daně	Základní sazba daně	Parking rate
Belgie	BE	–	6; 12	21	12
Bulharsko	BG	–	9	20	–
Česká republika	CZ	–	10; 15	21	–
Chorvatsko	HR	–	5; 13	25	–
Dánsko	DK	–	–	25	–
Estonsko	EE	–	9	20	–
Finsko	FI	–	10; 14	24	–
Francie	FR	2,1	5,5; 10	20	–
Holandsko	NL	–	9	21	–
Irsko	IE	4,8	9; 13,5	23	13,5
Itálie	IT	4	5; 10	22	–
Kypr	CY	–	5; 9	19	–
Litva	LT	–	5; 9	21	–
Lotyšsko	LV	–	5; 12	21	–
Lucembursko	LU	3	8	17	14
Maďarsko	HU	–	5; 18	27	–
Malta	MU	–	5; 7	18	–
Německo	DE	–	7	19	–
Polsko	PL	–	5; 8	23	–
Portugalsko	PT	–	6; 13	23	13
Rakousko	AT	–	10; 13	20	13
Řecko	EL	–	6; 13	24	–
Rumunsko	RO	–	5; 9	19	–
Slovensko	SK	–	10	20	–
Slovinsko	SI	–	5; 9,5	22	–
Španělsko	ES	4	10	21	–
Spojené Království	UK	–	5	20	–
Švédsko	SE	–	6; 12	25	–

Zdroj: vlastní zpracování dle TAX FOUNDATION. 2022 VAT Rates in Europe. *Taxfoundation.org* [online]. 25. 1. 2021 [cit. 19. 1. 2022]. Dostupné z: <https://taxfoundation.org/value-added-tax-2022-vat-rates-in-europe/>

Příloha 2 – Kompletní znění čl. 135 směrnice Rady 2006/112/ES

Článek 135 směrnice Rady 2006/122/ES	
odst. 1	Členské státy osvobodí od daně tato plnění:
	a) pojišťovací a zajišťovací činnosti včetně souvisejících služeb poskytovaných pojišťovacími makléři a pojišťovacími agenty,
	b) poskytnutí a sjednání úvěrů a správa úvěrů osobou, která je poskytl,
	c) sjednání a převzetí závazků, ručení a jiných jistot a záruk, jakož i správa úvěrových záruk osobou, která úvěry poskytuje,
	d) činnosti včetně sjednávání týkající se vkladových a běžných účtů, plateb, převodů, pohledávek, šeků a dalších převoditelných cenných papírů, s výjimkou vymáhání pohledávek,
	e) činnosti včetně sjednávání týkající se oběživa, bankovek a mincí používaných jako zákonné platidlo, kromě sběratelských předmětů, jako jsou zlaté, stříbrné nebo jiné kovové mince anebo bankovky, které se obvykle nepoužívají jako zákonné platidlo nebo které jsou předmětem numismatického zájmu,
	f) činnosti včetně sjednávání, avšak vyjma řízení a správu, týkající se akcií, podílů na společnostech nebo sdruženích, dluhopisů a jiných cenných papírů, kromě dokladů zakládajících právní nárok na zboží a práv nebo cenných papírů uvedených v čl. 15 odst. 2,
	g) správa fondů kolektivního investování, jak je vymezují členské státy,
	h) dodání poštovních známek platných pro použití v rámci poštovních služeb na jejich území, kolků a dalších podobných cenin za jmenovitou hodnotu,
	i) sázky, loterie a další formy her za podmínek a omezení stanovených jednotlivými členskými státy,
	j) dodání budovy nebo její části a pozemku k ní přiléhajícího, kromě těch, které jsou uvedeny v čl. 12 odst. 1 písm. a),
	k) dodání nezastavěného pozemku, kromě stavebního pozemku ve smyslu čl. 12 odst. 1 písm. b),
	l) pacht nebo nájem nemovitosti.
odst. 2	Z osvobození od daně podle odst. 1 písm. l) jsou vyloučena tato plnění:
	a) poskytnutí ubytování, jak je vymezují právní předpisy členských států, v rámci hotelnictví nebo v odvětví s podobnou funkcí včetně poskytnutí ubytování v prázdninových táborech a na místech upravených k využívání jako tábořiště,
	b) nájem prostor a míst k parkování vozidel,
	c) nájem trvale instalovaných zařízení a strojů,
	d) nájem bezpečnostních schránek.
	Členské státy mohou stanovit další vyněti z oblasti působnosti osvobození od daně podle odst. 1 písm. l).

Zdroj: vlastní zpracování dle směrnice Rady 2006/112/ES